

Den Europæiske Unions Tidende

C 76

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

56. årgang

14. marts 2013

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
I	<i>Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser</i>	
	UDTALELSER	
	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg	
	486. plenarmøde den 16. og 17. januar 2013	
2013/C 76/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om frigørelse af højtbegavede børn og unges potentiale (initiativudtalelse)	1
2013/C 76/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om kønsaspektet i Europa 2020-strategien (initiativudtalelse)	8
2013/C 76/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om søpirateri: styrkelse af EU's reaktion (initiativudtalelse)	15
2013/C 76/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om indførelse af et europæisk socialt mærke (sonderende udtalelse)	20

DA

Pris:
4 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

III Forberedende retsakter

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

486. plenarmøde den 16. og 17. januar 2013

2013/C 76/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Akten for det indre marked II — Sammen om fornyet vækst — COM(2012) 573 <i>final</i>	24
2013/C 76/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Det europæiske forskningsrum: et styrket partnerskab om videnskabelig topkvalitet og vækst — COM(2012) 392 <i>final</i>	31
2013/C 76/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — En politik for sikkerhedsindustrien — Handlingsplan for en innovativ og konkurrencedygtig sikkerhedsindustri — COM(2012) 417 <i>final</i>	37
2013/C 76/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Styrket og mere målrettet samarbejde mellem EU og internationale parter inden for forskning og innovation: en strategisk tilgang — COM(2012) 497 <i>final</i>	43
2013/C 76/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Bedre adgang til videnskabelig information: større udbytte af de offentlige investeringer i forskning — COM(2012) 401 <i>final</i>	48
2013/C 76/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 273/2004 om narkotikaprækursorer — COM(2012) 548 <i>final</i> — 2012/0261 (COD)	54
2013/C 76/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Udnyttelse af potentialet ved cloud computing i Europa — COM(2012) 529 <i>final</i>	59
2013/C 76/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fælles meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod et nyt udviklingspartnerskab mellem EU og Stillehavsområdet — JOIN(2012) 6 <i>final</i>	66

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

486. PLENARMØDE DEN 16. OG 17. JANUAR 2013

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om frigørelse af højtbegavede børn og unges potentiale (initiativudtalelse)

(2013/C 76/01)

Ordfører: **José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 19. januar 2012 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Frigørelse af højtbegavede børn og unges potentiale«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 20. december 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar 2013, følgende udtalelse med 131 stemmer for, ingen stemmer imod og 13 hverken for eller imod:

1. Anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg er klar over, at problematikken vedrørende højtbegavede børn og unge er relativt godt udforsket takket være den forskning, der er gennemført gennem flere årtier og den omfattende videnskabelige faglitteratur⁽¹⁾. Alligevel anbefaler EØSU i betragtning af dette emnes store betydning, at Kommissionen og medlemsstaterne støtter gennemførelsen af studier og yderligere undersøgelser og vedtager passende foranstaltninger, som kan skabe større opmærksomhed omkring

⁽¹⁾ Der kan blandt andet henvises til følgende studier, som behandler emnet høj begavelse og den pædagogiske tilgang til fænomenet: Martínez Torres, Mercé og Guirado, Angel (eds.): »Altas capacidades intelectuales. Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el período escolar« (Høj begavelse. Retningslinjer for handling, vejledning, indsats og evaluering), Barcelona, Editorial Graó, 2012.

Torrego, Juan Carlos (ed.): »Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa« (»Højtbegavede elever og samvirkende læring. En model for pædagogisk tilgang«), Madrid, Fundación SM, 2012.

Pfeiffer, Stephen: »Current perspectives on the identification and assessment of gifted students«, i Journal of Psychoeducational assessment, 2011. Wallace, B. og Erikson, G.: »Diversity in Gifted Education: International perspectives on global issues«, New York, Routledge, 2006.

Sternberg, R.J. og Davidson, J.E.: »Conceptions of giftedness«, Cambridge University Press, 2005.

Sternberg, R. J. (ed.): »Definitions and conceptions of giftedness«, Thousand Oaks, Corwin Press, 2004.

menneskelig diversitet generelt, herunder programmer, som kan mobilisere potentialet hos højtbegavede børn og unge, således at det kan udnyttes på vidt forskellige områder. Målene med en sådan indsats skulle blandt andet være at fremme beskæftigelsen og beskæftigelsesudsigterne i Den Europæiske Union og – i en tid med økonomisk krise – styrke værdsættelsen af specialviden og undgå, at dygtige mennesker udvander til andre dele af verden.

1.2 Udvalget foreslår, at man fremmer højtbegavede børns og unges udvikling og potentiale på de forskellige trin i deres uddannelsesforløb. I den forbindelse må man undgå specialisering på et for tidligt stadium og tilskynde til, at der i skolen tages hensyn til diversiteten ved at udnytte de muligheder, der ligger i samvirkende læring og ikke-formel undervisning.

1.3 Udvalget anbefaler, at man fremmer uddannelse og livslang læring under hensyntagen til, at den enkeltes intellektuelle potentiale ikke er statisk, men udvikles forskelligt i de forskellige livsfaser.

1.4 Udvalget anbefaler, at man begynder at interessere sig mere for de forskellige tilgange til højtbegavede studerende, som findes i hver enkelt medlemsstat, især de fremgangsmåder, der gavner samfundet som helhed, fremmer samhørigheden, begrænser nederlagene i skolen og bidrager til at forbedre uddannelsen i tråd med målene for Europa 2020-strategien.

1.5 Udvalget minder om nødvendigheden af, at der på arbejdspladserne gøres noget for at spotte de ansatte, især unge, som har potentialet og interessen for at udvikle deres intellektuelle evner og bidrage til innovation, og give dem mulighed for at videreudanne sig på det område, hvor deres ambitioner og interesse ligger.

1.6 Udvalget foreslår at forbedre den undervisningsstøtte, der ydes til højtbegavede børn og unge på følgende områder:

- Lærernes grund- og videreuddannelse vedrørende højtbegavede elevers profil og karakteristika, sporing af dem og den nødvendige pædagogiske støtte til dem.
- Pooling af fremgangsmåder, som gør det muligt på et tidligt tidspunkt at spore tilstedeværelsen af store intellektuelle evner hos eleverne generelt og især dem, der kommer fra dårligt stillede grupper og sociale miljøer.
- Udformning og iværksættelse af foranstaltninger rettet mod højtbegavede elever. Disse foranstaltninger bør omfatte tiltag i selve skolen og uden for skolemiljøet.
- Indbygning i læreruddannelsen af følgende elementer: de humanistiske værdier, multikulturalismens realitet, anvendelse i undervisningen af informations- og kommunikationsteknologier samt stimulering af kreativitet, innovation og initiativ.

1.7 Forbedringen af den pædagogiske støtte til højtbegavede børn og unge bør omfatte deres emotionelle udvikling, som er særlig vigtig i puberteten, og erhvervelsen af social kompetence. Målet bør være at lette deres integration og inklusion i samfundet, deres erhvervsmæssige integration og udviklingen af deres evne til teamarbejde.

1.8 Det er nødvendigt at udnytte de muligheder for udveksling og midlertidige ophold for skoleelever i andre lande, således at højtbegavede elever, især fra dårligt stillede grupper og sociale miljøer, får mulighed for at deltage.

1.9 Man bør udnytte muligheden for udveksling af information og god praksis for sporing og tilgodeseeelse af højtbegavede elever og studerende mellem Den Europæiske Unions medlemsstater.

1.10 Iværksætterråden blandt højtbegavede børn og unge bør stimuleres ud fra et ansvarsbevidst og solidarisk perspektiv og til gavn for samfundet som helhed.

2. Generel baggrund

2.1 Europa 2020-programmet: en strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, der blev vedtaget af Kommissionen i 2010, omfatter som en af sine tre grundlæggende prioriteter: »Intelligent vækst – udvikling af en økonomi baseret på viden og innovation«. Set i dette perspektiv må uddannelsen af alle borgere ses som en nøgelfaktor i fremtidssikringen af Den Europæiske Union, og dette indebærer blandt andre aspekter en bedre sporing af og pædagogisk støtte til højtbegavede personer.

2.2 I medlemsstaternes nuværende uddannelsespolitikker lægges der stor vægt på at tilgodese diversiteten blandt eleverne ved at give hver eneste elev den pædagogiske støtte, som han/hun behøver for at udvikle sit potentiale mest muligt. Som led i den indsats, der gøres for alle elever, som har brug for en specifik pædagogisk støtte, er det nødvendigt at øge de ressourcer, der i dag afsættes til højtbegavede elever.

2.3 En gennemgang af den aktuelle situation i landene i Den Europæiske Union viser, at der er store forskelle i den indsats, der gøres for at opdage elever med store intellektuelle evner og støtte dem i undervisningen. Ligeledes står det klart, at der er behov for at forbedre de fremgangsmåder og aktiviteter, der tages i brug i undervisningen af denne type elever, hvilket hænger sammen med, at lærernes uddannelse er utilstrækkelig på dette specifikke område.

3. Høj begavelse

3.1 Begreb

3.1.1 Internationale studier og undersøgelser viser, at der i alle samfundsgrupper findes personer, som er højtbegavede⁽²⁾. Dette princip gælder for befolkningen i Den Europæiske Unions medlemsstater. Det er først for ret nyligt, at man ud fra en social, politisk og uddannelsesmæssig synsvinkel er begyndt at interessere sig for, hvorledes høj begavelse kan spores og udvikles, og dette emne vil utvivlsomt få større betydning i de kommende år. De nævnte undersøgelser bekræfter alle, at en bedre sporing af højtbegavede elever og støtte til dem i undervisningen kræver hele samfundets medvirken: politisk ansvarlige, lærere, videnskabsfolk og forskere, familierne og arbejdsmarkedets parter.

3.1.2 I faglitteraturen om høj begavelse anvendes forskellige begreber: fremmelighed (resultater, som ligger over, hvad der kan forventes på et bestemt alderstrin), talent (specifikke evner på meget konkrete områder: matematik, musik osv.) og endelig overbegavelse eller høj begavelse. Dette sidste begreb, overbegavelse eller høj begavelse, defineres i dag ud fra følgende karakteristika:

- Intellektuelle evner over gennemsnittet, hvad angår såvel generelle som specifikke færdigheder. Skønt man traditionelt har brugt en intelligenskvotient på over 130 som reference (hvor 100 er gennemsnittet), er dette kriterium i de seneste år blevet udvidet og opblødt, således at der i vurderingen nu også medtages andre lige så vigtige indikatorer:
- Stor fordybelse og engagement: ihærdighed, interesse, udholdenhed, selvtilid osv.
- Stor kreativitet, fleksibilitet og originalitet i den måde, hvorpå en person undrer sig, spørger ind til, reagerer på

⁽²⁾ Med afsæt i den bedst undersøgte samfundsgruppe, nemlig skoleeleverne, varierer skønnene over, hvor stor en del af befolkningen de højtbegavede udgør, fra 2 % til 15 % alt efter, hvilke indikatorer der lægges til grund for dette skøn. Det mest traditionelle kriterium, nemlig evalueringen af intelligenskvotienten, har normalt været baseret på en intelligenskvotient lig med eller over 130, hvilket indbefatter omkring 2 % af befolkningen. I dag ved man, at dette kriterium er meget restriktivt, og at målingen af intelligens kun er én af de faktorer, der skal tages med i betragtning, når det skal afgøres, om en person er højt begavet. Derfor er begrebet »høj begavelse« blevet udvidet, så der nu også inddrages andre faktorer såsom kreativitet, originalitet og evne til at se sammenhænge, udlede og ekstrapolere. Set i dette mere tidssvarende perspektiv anslås det, at andelen af højtbegavede personer kan udgøre 10 % og helt op til 15 % af den samlede befolkning. De mest anerkendte skøn ligger dog på mellem 5 % og 10 % af befolkningen. For en generel information om emnet henvises til de allerede klassiske studier af emnet, som Joseph Renzulli har foretaget, eller til de nyere studier af Borland, J.H.: »Myth 2. The gifted constitute 3 % to 5 % of the population«, i »Gifted child quarterly«, 53, 2009, Miraca, G.: »Exceptionally gifted children«, New York, Routledge, 2004, og Robson, D.: »High IQ kids: collected insights, information and personal stories from the experts«, Free spirit publishing, 2007.

og løser de problemer og vanskeligheder, vedkommende stilles over for.

Skønt høj begavelse i skolemiljøet og den akademiske verden som regel går hånd i hånd med gode skoleresultater, ses det også ret hyppigt, at højtbegavede elever lider nederlag i skolen. Profilen høj begavelse bør ikke betragtes som en statisk situation, men som et potentiale, der nødvendigvis må opdages, anerkendes og støttes af samfundet for at kunne udfolde sig, da det ellers kan gå tabt.

3.1.3 I faglitteraturen er der også enighed om, at høj begavelse har mange dimensioner, dvs. at det er en bred og polyvalent egenskab, som ikke bør stoppe ved en evaluering af intelligenskvotienten, men også inddrage aspekter såsom originalitet og kreativ tænkning, og som ofte er betinget og påvirket af familiemæssige og sociokulturelle faktorer. Undertiden kan profilen høj begavelse være ledsaget af et handicap, som det undertiden ses hos personer med autisme eller en eller anden form for motorisk handicap.

3.1.4 Elever og personer med høj begavelse findes i alle sociale grupper og samfundslag, og der er ingen forskel hverken mht. køn eller social status, omend der i praksis kan påvises visse karakteristika ved sporingen af høj begavelse, som bør tages med i betragtning for at rette op på skævheder:

- Højtbegavede elever spores hyppigere i mellemliggende og højere sociale lag, fordi familierne råder over større information om emnet, og deres børn vokser op i et meget stimulerende skole- og uddannelsesmiljø. Undertiden kan uddannelsesinstitutionernes lave forventninger til deres egne elevers evner også influere negativt på sporingen af højtbegavede elever i socialt dårligt stillede miljøer.

— Skønt der er en generel tendens til, at højtbegavede elever og personer er diskrete og forbliver anonyme, sker det rent statistisk oftere, at der spores høj begavelse blandt mænd end blandt kvinder, hvilket skyldes kulturelle faktorer og tendenser i kvinders personlighedsudvikling, som gør, at højtbegavede skolepiger og kvinder er mere tilbøjelige til ikke at give sig til kende⁽³⁾.

⁽³⁾ For eksempel fremgår det af et program for støtte til højtbegavede elever i Madrid-regionen (Spanien) (Programa de Enriquecimiento Educativo para Alumnos con Altas Capacidades), at der fra 1999 til 2012 næsten uden nogen variation har været 70 % drenge og 30 % piger, som har deltaget i programmet. Om dette emne henvises til Pérez, L. Domínguez P. y Alfaro, E. (eds.) »Actas del Seminario: situación actual de la mujer superdotada en la sociedad« (referat af seminaret: højtbegavede kvinders nuværende stilling i samfundet), Madrid, Consejería de Educación (det regionale undervisningsministerium), 2002.

3.1.5 Ligesom for de øvrige skoleelevers vedkommende må man huske på, at de højtbegavede elever og unge udgør en meget heterogen gruppe.

3.1.6 Man kan støde på elever med alle de træk, der karakteriserer høj begavelse, men som klarer sig dårligt i skolen og henregnes til gruppen af elever, der lider nederlag i skolen på grund af en mangelfuld eller ikke-eksisterende specifik støtte i undervisningen eller tilpasningsvanskeligheder. Det forekommer også hyppigt, at højtbegavede elever har problemer med marginalisering og holdes uden for gruppefællesskabet af de andre elever, hvilket også øger faren for nederlag i skolen. En passende indsats for at spore højtbegavede elever og støtte dem i undervisningen er en faktor, som kan og bør medvirke til at mindske skolefrafaldet og øge den andel af befolkningen, som tager en højere uddannelse, hvilket er et af de grundlæggende uddannelsesmæssige mål i *Europa 2020-programmet: En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst*.

3.2 Sporing af højtbegavede elever og støtte til dem i undervisningen

3.2.1 En bedre støtte til store talenter omfatter flere forskellige elementer: tidlig sporing, en bred psykologisk/pædagogisk evaluering for at bekræfte eller afkræfte tilstedeværelsen af høj begavelse og endelig den egentlige pædagogiske støtte i såvel den formelle som ikke-formelle undervisning.

3.2.2 Man går normalt ud fra, at et betragteligt antal højtbegavede personer forbliver ubemærkede. Arbejdet med at spore dem kan begynde, når børnene har afsluttet børnehaven eller begynder i skolen. Ligesom det gælder for enhver anden elev med behov for særlig støtte i undervisningen, kan tidlig sporing af høj begavelse gøre det nemmere at give eleven passende rammer og støtte i undervisningen og forebygge potentielle nederlag og skolefrafald senere hen. Dette faktum gør det særligt vigtigt at foretage tidlig sporing og pædagogisk-psykologisk evaluering af de elever, som kan være højtbegavede, skønt høj begavelse også kan opdages på senere trin i uddannelsesforløbet eller senere hen i livet.

3.2.3 Den første sporing af en elev med høj begavelse finder som regel sted, når forældrene og/eller lærerne bemærker, at barnet skiller sig ud fra sine jævnaldrende, eller i visse situationer viser tegn på at være utilpasset. En sådan indledende sporing, som derefter skal bekræftes eller afkræftes af specialister, kan være baseret på følgende indikatorer:

- Brug af sproget: stort ordforråd, præcis anvendelse af begreber, kompliceret sætningsstruktur.

- Let forståelse af komplekse og abstrakte ideer. Kan også gøre rede for eller udforme ideer på et niveau, som er uventet højt for barnets alder.

- Kvaliteten af de spørgsmål, barnet stiller. De kan være usædvanlige, originale, komplicerede eller meget modne og ledende.

- Evne til at skitsere mange forskellige systematiske problemløsningsstrategier.

- Evne til at lære hurtigt og nemt, hvis interessen er der.

- Udvisning af overordentlig stor kreativitet i udformningen af ideer, genstande og løsninger på bestemte problemer.

3.2.4 I de yngre aldersklasser (indtil 4-5 års alderen) må man være særligt varsom med at udpege en elev som værende højtbegavet, eftersom fænomenet fremmelighed eller et meget stimulerende familiemiljø, som støtter barnets skolearbejde, kan give anledning til en for tidlig diagnose, som kan vise sig ikke at være stabil eller korrekt. I så fald må resultaterne revideres på et tidspunkt, hvor den høje begavelse konkretiseres, eller det må fastslås, om eleven tværtimod er ved at nærme sig de normale parametre.

3.2.5 I socialt dårligt stillede miljøer sker det ofte, at høj begavelse sløres af socioøkonomiske vanskeligheder og afsavn eller endog af skolernes lave forventninger og ikke manifesterer sig så nemt. Det er vigtigt at holde sig dette for øje og være særligt opmærksom på børns og unges udvikling i ugunstigt stillede miljøer for at kunne tilbyde dem den pædagogiske støtte, de har brug for, herunder sporing af elever, som kan være højtbegavede.

3.2.6 Nogle af de fordomme eller forventninger, som bør undgås i forbindelse med højtbegavede elever og unge, er følgende:

- At gå ud fra, at højtbegavede børn vil klare sig bedre end andre på alle områder af deres udvikling, at de vil være følelsesmæssigt modne tidligere, have stor selvkontrol, være uafhængige, ansvarlige og søge at behage deres lærer.

- At tro, at de vil excellere i alle skolefag. Lærerne forventer som regel, at dygtige elever brillerer på alle områder.

- At forvente, at højtbegavede børn altid vil stræbe efter at opnå de bedste resultater og arbejder ihærdigt og interesseret med en hvilken som helst opgave, de får stillet.

3.2.7 Når forældre og lærere får en anelse om, at et barn eller en teenager kan være højtbegavet, må der foretages en indledende undersøgelse med anvendelse af specifikke evalueringsteknikker, og den bør gennemføres af specialister i psykologisk-pædagogisk evaluering i samarbejde med skolens lærere. Denne evaluering bør være så varieret og komplet som muligt og omfatte forskellige områder (skole, socialt miljø, familie) samt forskelligartede redskaber til informationsindsamling, som kan anvendes på en hvilken som helst elev, uanset dennes familiemæssige eller sociale baggrund. På grundlag af en sådan bred og varieret evaluering kan der udarbejdes en endelig psykologisk-pædagogisk rapport, som bekræfter eller afkræfter høj begavelse.

3.3 Undervisningsstøtte til højtbegavede elever

3.3.1 Når det er blevet bekræftet, at der er tale om høj begavelse, er de faktorer og forhold, som kan bidrage til at give disse børn og unge en passende pædagogisk støtte, følgende:

- Et stimulerende miljø, som udvikler deres potentiale.
- Autonomi og selvbeherskelse.
- Følelse af at være med i gruppen af venner og klassekammerater.
- Accept og tillid fra omgivelsernes side.
- En undervisning, som er tilpasset deres behov og individuelle indlæringsrytme.
- Et fleksibelt skoleskema, som giver mulighed for fordybelse i indholdet.
- Adgang til ekstra undervisningstilbud som et supplement til de normale skemalagte fag.
- Flexibilitet i undervisningen af dem, når det gælder f.eks. timeplaner, aktiviteter, læremidler, materiale eller gruppesammensætning.
- Elevens deltagelse i planlægningen af sin egen læreproces.

3.3.2 I de forskellige pædagogiske modeller og uddannelsessystemer er der forskellige mulige indfaldsvinkler til, hvorledes højtbegavede elevers behov skal tilgodeses. Foranstaltningerne på dette område går i to forskellige retninger:

- a) Differentieret undervisning: oprettelse af homogene grupper af elever på samme skole alt efter deres evner og indlæringsniveau.

- b) Inklusiv undervisning: elevgrupperne er heterogene og skolen giver pædagogisk støtte, som er tilpasset de forskellige elever inden for samme gruppe.

3.3.3 I dag er inklusiv undervisning fremherskende i de forskellige uddannelsessystemer i Den Europæiske Union. Dette indebærer, at skolen tilstræber at give alle elever i de små klasser en fælles undervisning i et skolemiljø, som tager hensyn til diversiteten, idet man undgår at dele eleverne op i homogene grupper på et for tidligt tidspunkt. Denne tilgang forhindrer ikke, at der i nogle medlemsstater i Den Europæiske Union på et senere tidspunkt på de ikke-obligatoriske undervisningstrin eller, når eleverne er ved at afslutte gymnasiet og nærmer sig deres universitetsstudium, gøres forsøg med udvikling af konkrete talenter eller forsøg med mere homogene grupper af højtbegavede elever og/eller elever med fremragende akademiske præstationer. Analysen af den nuværende situation giver et fingerpeg om den sandsynlige tendens i fremtiden: opretholdelse af inklusiv undervisning på de første undervisningstrin og åbenhed over for konkrete forsøg med etablering af homogene grupper på højere undervisningstrin eller efter afslutningen af den obligatoriske skolegang.

3.3.4 De konkrete foranstaltninger, der kan træffes i undervisningen af højtbegavede elever på selve uddannelsesstedet, kan være følgende. Nogle af dem er almindelige og kan anvendes på alle elever generelt:

— Almindelige foranstaltninger.

- Præsentation af indhold med forskellig sværhedsgrad, fleksible grupperinger, varieret udbud af aktiviteter og udvidelse af de almindelige læseplaner.
- Mere interessant undervisning med fokus på elevens motivation og interesse for bestemte emner og tilrettelagt af eleven selv

— **Foranstaltninger, der er knapt så almindelige.** Indebærer tilpasning af læseplanen for den konkrete elev ved at udvide og/eller berige den: individuelle tilpasninger af læseplanerne.

— **Exceptionelle foranstaltninger.** Indebærer fleksibilisering af de forskellige etaper og undervisningsforløb med en begrænsning af deres varighed: en elev kan sættes sammen med ældre elever på et højere klassetrin. Dette sker i meget få tilfælde: for omkring 3 % af eleverne med profilen høj begavelse.

3.3.5 Uden for skolen kan de højtbegavede elever deltage i programlagte, men mere uformelle aktiviteter end skolearbejdet og som giver mulighed for kontakt med højtbegavede elever fra andre skoler. Sådanne aktiviteter uden for skoletiden er ret udbredte og meget varierede. De kunne støttes af medlemsstaterne, de offentlige myndigheder og Den Europæiske Union.

3.3.6 Disse to former for pædagogisk støtte, formel og ikke-formel undervisning, udelukker ikke hinanden. Forbedringen af støtten til højtbegavede elever bør omfatte begge aspekter: støtte i selve skolen og i løbet af skoledagen svarende til den, som alle elever med særlige behov kræver, samt supplerende tilbud uden for den almindelige skoleundervisning, enten i eller uden for skolen.

3.3.7 I dag er den store udestående opgave at opnå en væsentlig forbedring af den støtte i undervisningen, som de højtbegavede elever modtager på deres egen skole, hvilket kræver forbedring af lærernes grund- og videreuddannelse for så vidt angår sporing af højtbegavede elever og pædagogisk støtte til dem inden for de generelle rammer for tilgodeselse af elevernes forskellighed.

3.3.8 At frigøre potentialet hos alle unge i Den Europæiske Union, og især de højtbegavede unge, er ikke et spørgsmål, som kun angår uddannelsessektoren. Det er også vigtigt at føre en økonomisk og social politik, som gør det muligt at give disse personer beskæftigelse og muligheder for at udnytte deres evner allerede i en tidlig alder. På dette område har Europa en vigtig mission: at forebygge og forhindre, at de største begavelser rejser til andre steder i verden, hvor de kan udfolde deres potentiale.

4. Opfølgning af højtbegavede elever på europæisk plan

4.1 Samlet billede

4.1.1 I de seneste år har forskellige studier søgt at beskrive situationen for højtbegavede personer i hele Den Europæiske Union⁽⁴⁾. Af deres indhold fremgår følgende:

- Generelt viser undersøgelserne, at der er et behov for at ændre uddannelsesinstitutionernes praksis for bedre at tilgodese diversiteten blandt eleverne, herunder de højtbegavede elever.
- Undervisningslovgivningen i de forskellige lande tager hensyn til eksistensen af højtbegavede elever, om end der

⁽⁴⁾ For en mere detaljeret redegørelse for, hvorledes højtbegavede elever i dag støttes pædagogisk i Den Europæiske Unions medlemsstater, kan henvises til følgende undersøgelser:

»La atención a los alumnos con altas capacidades en la Unión Europea« (»Fokus på særligt dygtige elever i Den Europæiske Union« i »De todo un poco« (Lidt om alt), nr. 11, årlig publikation under programmet for støtte til højtbegavede elever i Madrid-regionen, s. 21-29, Madrid, 2009.

»Gifted learners. A survey of educational policy and provision« (Særligt begavede elever. Undersøgelse af uddannelsespolitikken og lovgivningen på området). Det Europæiske Agentur for Udvikling af Undervisning af Personer med Særlige Behov, 2009.

Eurydice (2006), »Specific Educations Measures to promote all Forms of Giftedness at School in Europe«. (Pædagogiske midler til fremme af alle former for talent i Europa, arbejdsrapport). Bruxelles, Eurydice. Monks, F.J., Pflüger, R.: »Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective« (Uddannelse af særligt dygtige elever i 21 europæiske lande: status over den aktuelle situation og perspektiver), universitetet i Nijmegen, 2005.

er store forskelle i holdningen til spørgsmålet om, hvorvidt disse elever kræver specifikke pædagogiske støtteforanstaltninger.

- Den profil, der fokuseres på i diagnosticeringen af høj begavelse, er så småt ved at blive bredere og baseres ikke længere udelukkende på intelligencetest. I dag anvendes der normalt også specifikke tests for at vurdere kreativitet og originalitet samt rapporter om skoleresultater og den sociale og familiemæssige baggrund fra lærere og familier.
- Støtten til højtbegavede elever består som regel mest af aktiviteter uden for skolen inden for rammerne af den ikke-formelle undervisning og i mindre grad af skemalagte aktiviteter eller aktiviteter på selve skolen i skoletiden. Der afholdes ofte konkurrencer og stævner for konkrete talenter (videnskabelige, teknologiske, sportslige, musikalske osv.) snarere end generelle foranstaltninger for højtbegavede elever.
- Der er plads til store forbedringer af lærernes uddannelse, såvel grund- som efteruddannelsen, når det gælder sporing af elever med høj begavelse og støtte til dem.

4.2 Lovgivning og målrettet undervisning

4.2.1 I alle lande i Den Europæiske Union findes private sammenslutninger af pædagoger og familier, som organiserer fritidsaktiviteter uden for skolen for at styrke de højtbegavede elevers evner mest muligt. I nogle EU-lande foregår der også aktiviteter, som gennemføres af – eller i samarbejde med – de respektive undervisningsmyndigheder.

4.2.2 Undervisningstilbuddet til højtbegavede elever i EU-landene omfatter følgende:

- Så godt som alle lande i Den Europæiske Union har i deres lovgivning indbygget en eller anden form for undervisningsforanstaltning rettet specifikt mod disse elever. Nogle lande har generelle undervisningsforanstaltninger for alle elever, men uden at skille de højtbegavede eller talentfulde elever ud fra resten: de tilstræber fremragende resultater hos alle elever.
- De fleste lande opretter heterogene grupper af elever med forskelligt potentiale og tilstræber at støtte eleverne inden for hver gruppe. Nogle lande opretter homogene grupper af elever ud fra deres evner og skoleresultater, skønt nogle af disse lande kun benytter denne mulighed for elever med et sportsligt eller kunstnerisk talent.

— Muligheden for fleksibilisering eller accelerering af undervisningen - dvs. muligheden for, at en elev kan følge undervisningen på et højere niveau end sine jævnaldrende - findes i de fleste lande, men der er ikke noget fælles kriterium herfor. Nogle medlemslande giver højtbegavede elever på gymnasieniveau mulighed for at deltage i projekter og individualiserede kurser på universiteterne.

4.3 Uddannelse af lærerne

4.3.1 Trods de økonomisk vanskelige tider, som også påvirker uddannelsessystemet, og de vanskeligheder, som lærerne konfronteres med i deres daglige arbejde, er det nødvendigt at forbedre specialuddannelsen af lærerne på dette felt, både i deres grunduddannelse og efteruddannelse.

4.3.2 De fleste lande i Den Europæiske Union har i deres officielle læseplaner for fremtidige lærere indbygget en eller anden form for specifik uddannelse i at tage vare på højtbegavede elever - enten som et konkret fag eller som led i den generelle undervisning i håndtering af diversiteten blandt eleverne.

4.3.3 Kun i halvdelen af landene tilbydes lærerne efteruddannelse i offentligt regi som led i deres efteruddannelsesplaner. Ved siden af denne officielle efteruddannelse findes der også private virksomheder, som udbyder efteruddannelse.

4.3.4 Kort sagt kan det af denne gennemgang af situationen i Den Europæiske Union sluttes, at der stadig er et stort behov for forbedringer på følgende områder:

— Lærernes grund- og efteruddannelse for at forbedre deres opfattelse af højtbegavede elever og øge deres viden om denne elevprofil, metoderne til sporing af dem og den specifikke pædagogiske støtte til dem.

— Indbygning i læreruddannelsen af følgende elementer: de humanistiske værdier, multikulturalismens realitet, anvendelse i undervisningen af informations- og kommunikationsteknologier samt stimulering af kreativitet, innovation og initiativ.

— Udveksling af psykologisk-pædagogiske evalueringsmetoder samt kendskab til sociale og familiemæssige faktorer, som har betydning for sporingen af højtbegavede elever. Denne sporing bør foretages i en tidlig alder, men der bør også være mulighed for at gennemføre den senere i uddannelsesforløbet og endog på arbejdspladserne for de personer, som allerede er kommet ud på arbejdsmarkedet.

— Udformning og iværksættelse af undervisningsforanstaltninger - såvel i som uden for skolen i forbindelse med den ikke-formelle undervisning - for elever med store intellektuelle evner eller med andre exceptionelle egenskaber: programmer for berigelse af undervisningen.

— Udformning og iværksættelse af mekanismer og fremgangsmåder til fremme af livslang uddannelse for personer med store intellektuelle evner, og i særdeleshed ved deres optagelse på universitet og under deres universitetsstudium.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om kønsaspektet i Europa 2020-strategien (initiativudtalelse)

(2013/C 76/02)

Ordfører: **Joana AGUDO I BATALLER**

Medordfører: **Grace ATTARD**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 12. juli 2012, under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Kønsaspektet i Europa 2020-strategien«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 20. december 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 17. januar, følgende udtalelse med 200 stemmer for, 6 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

1.1 støtter og bifalder princippet om, at »Europa 2020 – En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst«⁽¹⁾ og »Strategien for ligestilling mellem kvinder og mænd«⁽²⁾ bør forstærkes gensidigt. Til dette formål er det afgørende at integrere kønsaspektet (*gender mainstreaming*) og specifikke midler i målsætningerne for samt gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af politikkerne, der udformes under Europa 2020-strategien;

1.2 mener, at det er afgørende at råde bod på, at kønsaspektet ikke behandles særskilt i nogen af Europa 2020-strategiens syv flagskibsinitiativer. Derfor mener udvalget, at kønsaspektet bør integreres systematisk i de nationale reformprogrammer og i det europæiske semester, især på nuværende tidspunkt, hvor EU's økonomiske situation kræver en mere effektiv gennemførelse af politikkerne og en højere ressourceeffektivitet, samt at man anerkender den negative indvirkning, som kønsulighed har på den økonomiske vækst;

1.3 støtter Kommissionens landespecifikke henstillinger til medlemsstaterne om at justere deres nationale reformprogrammer, således at de tager højde for princippet om ligestilling mellem kønnene. Det er vigtigt, at ministermøderne om revision og opfølgning af gennemførelsen sikrer, at disse henstillinger gennemføres på en kontinuerlig måde, og at medlemsstaterne synliggør fremskridt inden for ligestillingspolitikken. Dette kræver, at man på sammenhængende vis anvender EU's fonde, særligt Den Europæiske Socialfond;

1.4 anbefaler, at den flerårige finansielle ramme 2014-2020 stiller specifikke midler til rådighed, således at der kan ske en

udvikling inden for kvinders rettigheder og ligestillingen mellem kønnene. Udvalget mener, at finansieringen bør være tilstrækkelig og synlig som sikring for gennemførelse og gennemsigthed med henblik på at fremme støtten til politikker, aktiviteter og projekter for ligestilling inden for alle EU's kompetenceområder;

1.5 finder, at man med øje for de forskellige situationer i de enkelte lande, regioner og sektorer bør træffe foranstaltninger, som gør det muligt at forbedre situationen på det sociale område og fremme kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, herunder støtte til opstart af virksomhed. Deres kvantitative og kvalitative potentiale bør fremmes på forskellige områder under Europa 2020-strategien: innovation, forskning, uddannelse og erhvervsuddannelse, det digitale samfund, klima og grøn økonomi, energi, mobilitet, konkurrenceevne, beskæftigelse, kvalifikationer, social udstødelse og fattigdom;

1.6 fremhæver værdien af arbejdsmarkedsparternes forpligtelser og engagement på europæisk, nationalt, territorielt og sektorielt niveau og i alle de enkelte politikkers gennemførelsesfaser med henblik på at sikre den nødvendige udvikling af ligestillingen mellem kønnene i alle EU-landene. Den sociale dialog og de aftaler, der indgås på baggrund af kollektive overenskomstforhandlinger, er vigtige redskaber i samspillet mellem nationale reformplaner og kønsaspektet. Rammen for foranstaltninger vedrørende ligestilling mellem kønnene, der vedtages af de europæiske arbejdsmarkedsparter, er et vigtigt punkt, som bør behandles i Europa 2020-strategien;

1.7 betoner vigtigheden af, at man integrerer kønsaspektet i gennemførelsen af alle syv flagskibsinitiativer. Hertil vil det være nødvendigt at kende mænd og kvinders særlige og forskellige situation i forbindelse med: arbejdsmarkedet og livslang læring; adgang til alle uddannelsesniveauer og beskæftigelse; fattigdom og farerne for udstødelse; tilgængelighed og anvendelse af ny teknologi i den digitale sektor; deltagelse på alle niveauer inden for uddannelse, forskning og produktion, særligt i nye sektorer.

(¹) COM(2010) 2020 final, benævnes Europa 2020-strategien i det følgende.

(²) COM(2010) 491 final, benævnes »strategien for ligestilling« i det følgende.

EØSU anbefaler, at der fokuseres på digital uddannelse af kvinder, som er underrepræsenteret i it-erhvervene. EØSU finder det endvidere nødvendigt, at Kommissionen og medlemsstaterne anvender eksisterende kønsindikatorer og udarbejder nye indikatorer for områder, hvor de mangler;

1.8 mener, at det er yderst nødvendigt med en tættere integration af kønsaspektet i udformningen af ungdomspolitikker med henvisning til den alvorlige situation med ungdomsarbejdsløshed og skolefravald i de fleste medlemsstater, hvor unge kvinder og mænd står i vidt forskellige situationer;

1.9 anmoder om, at medlemsstaterne reagerer på Kommissionens landespecifikke henstillinger og træffer foranstaltninger for at forbedre kvantiteten og kvaliteten af kvinders job i alle landene. Hertil er det nødvendigt at øge tilgængeligheden og kvaliteten af offentlige tjenesteydelser til børn og ældre til en overkommelig pris, fjerne indkomstforskellen og gennemføre foranstaltninger til forening af arbejds-, privat- og familieliv (fremme muligheden for fædreorlov og betalt fravær);

1.10 gentager, at Europa 2020-strategien i samarbejde med arbejdsmarkedets parter bør fremme og støtte de specifikke og effektive aftaler og foranstaltninger, som sikrer sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen for gravide og for kvinder, der lige har født. EØSU støtter Kommissionens forslag om at træffe foranstaltninger for en passende længde for barselsorloven på mindst 18 uger ⁽³⁾;

1.11 Selv om der er nationale, regionale og sektorielle forskelle, så har krisen generelt påvirket befolkningens liv og understreget visse sameksistens- og helbredsproblemer. Derfor mener udvalget, at der er behov for et særligt fokus på at gennemføre foranstaltninger, som bidrager til at mildne de negative effekter (stress, vold, mobning på arbejdspladsen og i hjemmet ⁽⁴⁾). Til dette formål er et fælles ejerskab afgørende med henblik på at fremme ligestillingen mellem kønnene i samfundet, fjerne de strukturelle uligheder og ændre kønsrollerne og kønsstereotyperne;

1.12 mener, at man bør prioritere en styrket rolle for kvinder i beslutningsprocessen, særligt i visse sektorer og virksomheder, der ses som strategiske og vigtige for fremtiden i Europa 2020-strategien. Udvalget vil om kort tid afgive udtalelse om forslaget fra Kommissionen om at vedtage bindende foranstaltninger på europæisk plan for at øge denne deltagelse;

1.13 udtrykker sin bekymring over nedskæringerne i de sociale tjenesteydelser og beskyttelsen af de mest ugunstigt stillede befolkningsgrupper og dem, der er i fare for at ende i social udstødelse og fattigdom. Her bør de foranstaltninger, der skal gennemføres inden for rammerne af Europa 2020-strategien,

specifikt bekæmpe stigningen i kvindernes andel i fattigdom og sigte mod at integrere kvinder med, på kort sigt, incitamenter til indtræden på arbejdsmarkedet, og, på lang sigt, adgang til grunduddannelse og nye kompetencer, anvendelse af ny teknologi og nye former for tilrettelæggelse af arbejde, hvor arbejdsliv og familieliv kan forenes. EØSU er af den opfattelse, at det efter 60 år med europæisk samarbejde hverken er acceptabelt at lade det permanente løngab mellem mænd og kvinder fungere som tilpasningsvariabel, eller at arbejdende kvinders ansættelsesforhold i stigende grad bliver usikre. EØSU mener, at medlemsstaterne i deres nationale reformprogrammer uden tøven bør udarbejde foranstaltninger, der giver kvinder sikre ansættelsesforhold til en anstændig løn og med anstændige pensionsordninger;

1.14 finder det særligt vigtigt, at man sender en klar besked til alle interesserede parter og samfundet generelt om behovet for flere foranstaltninger på vejen mod ligestilling, hvis Europa 2020-strategien og strategien for ligestilling skal indfri deres målsætninger. Dette kræver først og fremmest mere omfattende og nøjere koordinering og samarbejde inden for og mellem alle de europæiske institutioner, Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet, Den Europæiske Centralbank samt EØSU og Regionsudvalget og, for det andet, at man indarbejder disse lighedsaspekter på alle niveauer i sammensætningen ⁽⁵⁾ og det daglige arbejde i disse institutioners sektioner, grupper og udvalg.

2. Indledning

2.1 Europa 2020-strategien, som blev vedtaget i 2010, definerede vejen til vækst i Den Europæiske Union i en vanskelig økonomisk kontekst, som allerede da viste symptomer på de finansielle og politiske problemer, som EU står over for i dag. Europa 2020-strategien indeholder en række tiltag, der skal få medlemsstaterne til effektivt og i fællesskab at håndtere udfordringerne i forbindelse med krisen og samtidig udtænke en mere intelligent, bæredygtig og inklusiv vækstmodel.

2.2 Desuden blev der skabt en ny form for økonomisk styring under navnet »det europæiske semester« med henblik på både at synkronisere vurderingen af EU-medlemsstaternes budget- og strukturpolitikker og at gøre det muligt at kontrollere gennemførelsen af strategien.

2.3 Sideløbende hermed fastlægger strategien for ligestilling Kommissionens arbejdsprogram inden for ligestilling mellem kønnene. Dette politiske forslag går i fodsporene på køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd (2006-2010) ⁽⁶⁾ og udgør det indtil videre vigtigste forsøg på at fastlægge en række strategiske kønsrelaterede mål og indikatorer.

⁽³⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 102-108.

⁽⁴⁾ EUT C 351 af 15.11.2012, s. 21-26.

⁽⁵⁾ S sammensætning af EØSU: 343 medlemmer, hvoraf 81 (23,6 %) er kvinder. Grupperne: Gruppe I: 112 medlemmer, hvoraf 22 (22,1 %) er kvinder. Gruppe II: 120 medlemmer, hvoraf 32 (26,8 %) er kvinder. Gruppe III: 111 medlemmer, hvoraf 27 (24,3 %) er kvinder.

⁽⁶⁾ COM(2006) 92 final og EUT C 354 af 28.12.2010, s. 1-7.

2.4 Siden 1996 har EU haft et todelt fokus for ligestillingen mellem kønnene. På den ene side gennemfører man særlige tiltag for at overvinde den nuværende forskelsbehandling af kvinder, og på den anden side integreres kønsaspektet (*gender mainstreaming*) i politiske beslutninger ⁽⁷⁾.

2.5 EØSU støtter princippet om, at en korrekt anvendelse af Europa 2020-strategien bør ledsages af strategien for ligestilling for at tilvejebringe et effektivt svar på krisens udfordringer, da strategierne styrker hinanden gensidigt, og deler derfor Europa-Parlamentets holdning til dette. Desuden påpeger den europæiske ligestillingspakt (2011-2020), som Rådet vedtog i marts 2011 ⁽⁸⁾, den tætte forbindelse mellem de to strategier og efterlyser, at man kombinerer flere instrumenter i gennemførelsen, således at man kan komme ud af krisen.

3. Europa 2020-strategien – en analyse af kønsaspektet

3.1 Ligestillingen mellem kønnene indgår ikke eksplicit hverken i teksten eller i nogen af flagskibsinitiativerne; ej heller nævnes den i de fem målbare EU-mål med undtagelse af beskæftigelsesfrekvensen, hvor strategien efterlyser en højere deltagelse af kvinder på arbejdsmarkedet. Dette skaber en enorm kontrast til de principper, som anføres i Europa 2020-strategiens indledning, hvor det bekræftes, at respekt for ligestilling er et af de væsentligste elementer for at kunne overvinde den økonomiske krise på samme niveau som økonomisk, social og territorial solidaritet, respekt for miljøet og kulturel mangfoldighed.

3.2 Flere europæiske institutioner, civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedsparter havde gentagne gange påpeget behovet for, at ligestilling mellem kønnene blev en prioritet for den nye handlingsstrategi, og at den blev betragtet som en afgørende faktor for konkurrenceevne og vækst. Ifølge Europa-Parlamentet bør kvinders fulde deltagelse på arbejdsmarkedet og i erhvervsuddannelse samt et program, som har til formål at udrydde indkomstforskelle mellem mænd og kvinder, indarbejdes i teksten.

3.3 Europa 2020-strategiens ordlyd nød ikke en enstemmig opbakning og blev bl.a. kritiseret for at have et for generelt indhold, en for kompliceret struktur og et overdrevet økonomisk fokus uden at skele til de sociale aspekter. For så vidt angår ligestillingen mellem kønnene, udgør strategien et klart tilbageskridt i forhold til tidligere beskæftigelsesstrategier. Det eneste synlige og eksplicite punkt, kvinders beskæftigelsesfrekvens, tager tydeligvis hverken højde for de kvalitative aspekter ved arbejdet eller for de forskellige udgangspunkter

⁽⁷⁾ Gender mainstreaming: at gøre ligestilling mellem kvinder og mænd til en del af denne dominerende (mainstream) tendens, således at kvinder og mænd opnår lige fordele. Dette omfatter, at man ser nærmere på alle de politiske processer – forberedelse, gennemførelse, opfølgning og evaluering – med henblik på at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd. Kommissionens Equal Guide (foreligger ikke på dansk).

⁽⁸⁾ EUT C 155 af 25.5.2011, s. 10-13.

på arbejdsmarkedet. Desuden er Lissabonstrategiens kvantitative, kønsopdelte mål forsvundet.

3.4 EØSU er af den opfattelse, at hverken Europa 2020-strategien eller strategien for ligestilling indfrier sine mål, medmindre man træffer konkrete foranstaltninger, der forbedrer kvinders situation på det sociale og det beskæftigelsesmæssige område. Deres kvantitative og kvalitative potentiale bør fremmes som en nødvendig forudsætning for de forskellige områder af Europa 2020-strategien. Uden konkrete tiltag inden for rammerne af de syv flagskibsinitiativer vil det være umuligt at gøre fremskridt i Europa 2020-strategiens prioriteter: intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst kan ikke føres ud i livet uden en ligestillingspolitik.

3.5 De enkelte medlemsstaters reformprogrammer bør anerkende merværdien af kvinders arbejde for økonomien og den merværdi, som en professionalisering af de personlige tjenesteydelser vil tilvejebringe ⁽⁹⁾, og de konkrete forhindringer, som de møder på arbejdsmarkedet (adgang på alle niveauer for alle aldersgrupper, professionel karriere, kontinuitet, etc.), men også i samfundet vedrørende alle de sociale aspekter, som strategien for ligestilling betegner som afgørende. For at komme ud af krisen og tage hånd om nye udfordringer bør anvendelsen af Europa 2020-strategien munde ud i specifikke programmer, planer og tiltag, der gør det muligt at fremme ligestilling. Det er umuligt at gøre dette uden at kende de forskellige virkninger, som tiltagene kan have på krisen i forhold til de mange forskellige udgangspunkter.

3.6 EØSU udtrykker sin bekymring over manglen på konkrete foranstaltninger og kønsspecifikke indikatorer. Dette forhindrer, at man overvåger og evaluerer strategiens udviklingsforløb, og medfører, at det europæiske semester mangler de nødvendige instrumenter i kampen mod ulighed, der tager højde for de forskellige udgangspunkter, som afhænger af kønssituationen i de enkelte lande, sektorer og områder.

3.7 Europa 2020-strategien bør tilvejebringe effektive instrumenter, der kan vurdere kvinders rolle i forbindelse med EU's vækst og den merværdi, kvinder repræsenterer på det sociale område, hvilket understreges i en EUSØ-udtalelse ⁽¹⁰⁾, der ligger på linje med en undersøgelse, som blev gennemført under det svenske formandskab ⁽¹¹⁾. I undersøgelsen lægges der blandt andet vægt på, at ligestilling på arbejdsmarkedet vil kunne forøge medlemsstaternes bruttonationalprodukt (BNP) med 27 % i gennemsnit.

⁽⁹⁾ EUT C 21 af 21.1.2011 s. 39.

⁽¹⁰⁾ EUT C 318 af 23.12.2009, s. 15-21.

⁽¹¹⁾ Gender equality, economic growth and employment, Åsa Lofström (<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3988&langId=en>).

4. Prioriteter for strategien for ligestilling mellem kvinder og mænd (2010-2015)

4.1 Strategien for ligestilling, som blev vedtaget i 2010, påpeger, at den har tætte forbindelser til alle Europa 2020-strategiens aspekter og flagskibsinitiativer, navnlig når det drejer sig om udformning og gennemførelse af de rette nationale tiltag ved hjælp af teknisk assistance, strukturfondene eller de primære finansieringsinstrumenter, såsom det syvende rammeprogram for forskning. Kommissionen vil inden for retningslinjerne for beskæftigelse og evalueringen af de nationale politikker foretage en tæt overvågning med henblik på at mindske uligheden og fremme den sociale integration af kvinder.

4.2 Strategien henviser også til mænds rolle i fremme af ligestillingen mellem kønnene og nævner deres deltagelse som et vigtigt element i forbindelse med at tilvejebringe de nødvendige ændringer i de forskellige roller, som kvinder og mænd indtager i samfundet, såvel i familien som i arbejdslivet.

4.3 Strategien for ligestilling omfatter fem grupper af prioriterede tiltag som defineret i kvindecharteret samt en gruppe spørgsmål, der går på tværs af hovedgrupperne: a) økonomisk uafhængighed på lige fod, b) lige løn for lige arbejde eller arbejde af samme værdi, c) ligestilling i beslutningstagningen, d) værdighed, ærlighed og standsning af kønsbaseret vold, e) ligestilling mellem kønnene i forbindelse med foranstaltninger i forhold til tredjelande og f) horisontale emner (kønsroller, lovgivning, ligestilling – governance og redskaber).

4.4 EØSU deler Kommissionens synspunkt om, at instrumenter på EU-niveau, herunder det indre marked, økonomiske incitamenter og eksterne politikværktøjer, bør mobiliseres fuldt ud for at klare flaskehalsproblemer og opfylde Europa 2020-målene, men mener, at det er nødvendigt at følge op på sammenhængen mellem anvendelsen af principperne i strategien for ligestilling og anvendelsen af Europa 2020-strategiens primære instrumenter, navnlig de syv flagskibsinitiativer og retningslinjerne, da de vil forpligte både EU og medlemsstaterne.

5. Kønsaspektet i de syv flagskibsinitiativer ⁽¹²⁾

5.1 »En dagsorden for nye kvalifikationer og nye job«

5.1.1 I udtalelsen »Årlig vækstundersøgelse: En hurtigere samlet EU-løsning på krisen« ⁽¹³⁾ understregede EØSU blandt andet behovet for at sætte mere fokus på kvalitet i jobskabelsen. På nuværende tidspunkt bør de europæiske institutioner og medlemsstaterne som følge af krisen og dennes økonomiske og sociale konsekvenser være opmærksomme på at sikre, at der sker fremskridt på dette område.

5.1.2 EØSU mener, at man for at gennemføre dette initiativ bør tage højde for kvinders nuværende situation på arbejdsmarkedet, som til trods for, at de i dag udgør 44 % af den erhvervsaktive befolkning i EU, fortsat er anderledes og sårbar på forskellige niveauer: den laveste beskæftigelsesfrekvens, indkomstforskelle, koncentration eller fravær af kvinder i

forskellige sektorer, lav andel af kvinder, der starter nye virksomheder, deltidsarbejde (75 % af det samlede tal), midlertidig ansættelse, mangel på et passende børnepasningsystem, problemer i den erhvervsmæssige karriere, lav andel af kvinder i lederstillinger med højt ansvar (både økonomisk og politisk ansvar), ulige adgang til forskellige specialiseringsområder inden for skolesystemet, erhvervsuddannelserne og universiteterne.

5.1.3 Beskæftigelsesfrekvensen steg fra 51 % i 1997 til 62 % i 2011, primært i sektorer, der traditionelt set beskæftiger kvinder, og som tilpasningsforanstaltningerne havde store følger for. Den økonomiske krise i EU, som påvirker de enkelte lande på forskellig vis, forværrer også kvindernes situation og truer de skrøbelige fremskridt imod ligestilling mellem kvinder og mænd. EØSU mener, at man bør træffe de nødvendige støtteforanstaltninger, således at der efter krisen ikke er sket en stigning i uligheden på arbejdsmarkedet.

5.1.4 Navnlig Den Europæiske Socialfond bør programmere, overvåge og evaluere alle de tiltag, som medlemsstaterne gennemfører, med henblik på at sikre, at strategien for ligestilling får den tilsigtede virkning.

5.2 »Unge på vej«

5.2.1 Dette flagskibsinitiativ omfatter primært to områder: beskæftigelse og uddannelse. Derfor er dets indhold i høj grad forbundet med det foregående initiativ: større mobilitet inden for uddannelse, modernisering af de videregående uddannelser, vurdering og validering af formel og uformel læring samt garanti for effektive og bæredygtige investeringer inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse.

5.2.2 Efter EØSU's opfattelse er unges arbejdsløshed en af de største grunde til bekymring i EU. På nuværende tidspunkt ligger den på 20 %. Tallet for arbejdsløsheden blandt unge kvinder, navnlig dem, der har ringe kvalifikationer, er endnu højere.

5.2.3 Effekterne af en familieforøgelse er vidt forskellig for mænd og kvinder på arbejdsmarkedet. Blot 64,7 % af kvinder, der har børn under 12 år, arbejder, mens tallet for mænd er 89,7 %. Disse tal og forskelle bliver større ved yderligere familieforøgelser. Manglen på passende børnepasningsordninger og ubalancen i fordelingen af pligter i hjemmet er et problem for samspillet mellem arbejde og privatliv, hvilket udgør en alvorlig forhindring for fremme af kvinders karrierer.

5.2.4 Få medlemsstater har opfyldt de målsætninger for tilgængeligheden af børnepasning, som Rådet vedtog på mødet i Barcelona i 2002, og den nuværende situation med nedskæringer i disse offentlige tjenesteydelser risikerer at forværre situationen.

5.2.5 Et andet foruroligende tal er andelen af unge kvinder, som hverken studerer, arbejder eller er under erhvervsuddannelse. Ifølge Eurostat gør dette sig gældende for 20 % af unge kvinder og 13 % af unge mænd. Et af Europa 2020-strategiens mål, som skal tage hånd om dette, er at reducere antallet af unge, der forlader skolen tidligt.

⁽¹²⁾ EØSU har vedtaget én udtalelse for hvert flagskibsinitiativ.

⁽¹³⁾ EUT C 132 af 3.5.2011, s. 26-28.

5.2.6 EØSU mener, at man for at gennemføre dette flagskibsinitiativ bør tage højde for den nuværende situation for unge kvinder, der er sårbare på forskellige niveauer, ud over de fornævnte: ringe basisuddannelse, ringe adgang til den erhvervsuddannelse, som det nye samfund kræver, utilstrækkelig anerkendelse af kompetencer, mangel på erhvervsvejledning og specifikke finansielle problemer i forbindelse med opstart af egen virksomhed eller eget projekt. Ovenstående kræver tiltag, der specifikt er målrettet mod unge kvinder.

5.3 »En europæisk platform mod fattigdom«

5.3.1 Dette flagskibsinitiativ omfatter: at udforme og gennemføre programmer, der fremmer social innovation for de mest udsatte grupper, bl.a. ved at tilvejebringe innovativ uddannelse og beskæftigelsesmuligheder for ugunstigt stillede samfundsgrupper, bekæmpe diskrimination (f.eks. af handicappede) og udvikle en ny dagsorden for integration af indvandrere for at sætte dem i stand til fuldt ud at udnytte deres potentiale. Desuden vil platformen foretage en vurdering af, om de sociale beskyttelsessystemer og pensionssystemer er hensigtsmæssige og bæredygtige, og undersøge, hvordan man sikrer en bedre adgang til sundhedssystemerne. EØSU har visse forbehold vedrørende begrebet social innovation, et område hvor erfaringer i sagens natur er fragmentariske og vanskelige at overføre. Det er både baseret på det lovgivningsmæssige nærhedsprincip og et sociologisk begreb som »retfærdighed«. En lokal løsning på en lille gruppes behov kan være nyttig, men kan aldrig erstatte den lighed og retfærdighed, som sikres ved store kollektive sociale sikringsordninger ⁽¹⁴⁾.

5.3.2 Europa 2020-strategien sætter en streg under, at medlemsstater bør: definere og gennemføre foranstaltninger, der tager sigte på de specifikke forhold for særlige risikogrupper, og fuldt ud anvende deres sociale sikringsystemer og pensionsystemer for at sikre passende økonomisk støtte og adgang til sundhedsydelser med henblik på at sikre den sociale samhørighed. Kvinder påvirkes i særlig grad af stigningen i antallet af arbejdsløse og ikke-erhvervsaktive, den økonomiske usikkerhed, de lave lønninger, de finanspolitiske stramninger og nedskæringerne i de sociale ydelser og familienydelserne. I første omgang påvirkes de direkte som arbejdstagere, da nedskæringerne af arbejdspladser i den offentlige sektor og servicesektoren netop foregår i sektorer med en høj beskæftigelse af kvinder. Men samtidig påvirkes de også som borgere og brugere, hvis man tager i betragtning, at nedskæringerne i leveringen af tjenesteydelser af almen interesse påvirker kvinder, da de er de primære brugere af disse tjenesteydelser.

5.3.3 I Europa er flere end 70 % af arbejdstagere med lave lønninger kvinder. I de fleste medlemsstater rammes 17 % af kvinder af fattigdom, og det ligeledes bekymrende tal for mænd ligger på 15 %. Fattigdom og social udstødelse går hånd i hånd med udstødelsen fra arbejdsmarkedet. Derfor har afbrydelserne i perioder med ansættelse og usikre ansættelsesforhold, som er hyppige blandt kvinder – særligt dem, der har et lavt kvalifikationsniveau – en negativ effekt, både på kort, mellemlang og lang sigt.

5.3.4 Familier med eneforsørger, enker, handicappede kvinder, ofre for kønsbestemt vold, ældre kvinder og indvandrerkvinder påvirkes i særlig grad af budgetnedskæringerne og krisen og løber en større risiko for social udstødelse på grund af manglen på beskyttelse og støtte med målrettede tiltag.

5.4 »En digital dagsorden for Europa«

5.4.1 Målet med dette flagskibsinitiativ er at fremme adgang til informationsteknologi, særligt til internettet og dets anvendelse af alle europæiske borgere, navnlig gennem programmer, der fremmer it-kundskaber og it-adgang.

5.4.2 Med dette for øje bør medlemsstaterne udarbejde operationelle strategier for højhastighedsinternettet og målrettede offentlig finansiering, herunder strukturfonde, på områder, der ikke fuldt ud finansieres via private investeringer, og fremme udbredelsen og brugen af moderne tilgængelige onlinetjenester (f.eks. e-forvaltning, e-sundhed, intelligente hjem, digitale færdigheder, sikkerhed) ⁽¹⁵⁾.

5.4.3 EØSU udtrykker sin bekymring over manglen på kønsopdelte statistikker, da man uden dem hverken kan undersøge kvinders situation i brancher med tilknytning til ny teknologi, eller i hvor høj grad de anvender denne teknologi. Det er vigtigt at gennemføre relevante undersøgelser for at lære deres situation at kende, også som brugere af tjenesteydelser, og for mere specifikt at målrette de oplysninger og den uddannelse, som Europa 2020-strategien lægger op til.

5.5 »Innovation i EU«

5.5.1 Dette flagskibsinitiativ har blandt andet til formål at styrke forbindelserne mellem uddannelse, erhvervsliv, forskning og innovation og fremme iværksættervirksomhed. Medlemsstaterne bør reformere de nationale og regionale F&U-systemer for at skabe fremragende præstationer og intelligent specialisering, prioritere udgifter på videnområdet, styrke samarbejdet mellem universiteter, forskning og erhvervsliv, sikre et tilstrækkeligt udbud af uddannede inden for naturvidenskab, matematik og teknik og målrette skolernes pensum mod kreativitet, innovation og iværksættervirksomhed.

5.5.2 Kvinder kan og bør spille en afgørende rolle i denne proces. I 2010 var ca. 60 % af alle universitetsdimitterende kvinder, men dette afspejles ikke i de stillinger, de beklæder på arbejdsmarkedet. Desuden står kvinder bag hver tredje nystartede virksomhed og udgør 13,7 % af bestyrelserne i de børsnoterede selskaber, mens kun 3 % af alle bestyrelsesformænd er kvinder.

⁽¹⁴⁾ EUT C 143 af 22.5.2012, s. 88-93.

⁽¹⁵⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 9-18.

5.5.3 I de fleste lande findes der stadig en horisontal kønsopdeling i de uddannelsesmæssige specialer: naturvidenskab, ingeniørarbejde, matematik, teknologi. Disse studier er desuden privilegerede områder for samarbejde mellem ledere inden for økonomi og forskning, særligt på kandidat- og ph.d.-uddannelserne, hvortil kvinder har ringere adgang. Hertil finder EØSU det nødvendigt, at der gennemføres foranstaltninger, som fjerner disse hindringer.

5.5.4 Kvinder er stadig underrepræsenteret i forskerverdens, erhvervslivets og servicesektorens beslutningsprocesser. Kun 18 % af lederstillingerne i universitetsverdenen beklædes af kvinder. Beskæftigelsesmulighederne og bevillingen af midler til forskning bør sikre kvinders fremskridt på dette område og øge potentialet for bæredygtig udvikling i det europæiske samfund.

5.6 »Et ressourceeffektivt Europa«

5.6.1 Dette flagskibsinitiativ har til formål at vedtage og gennemføre en revideret handlingsplan for energieffektivitet og fremme et omfattende program for ressourceeffektivitet, støtte til SMV'er og husholdninger, ved at bruge strukturfondene og andre fonde til at skaffe ny finansiering gennem eksisterende og meget vellykkede eksempler på innovative investeringsordninger. Dette vil kunne fremme ændringer i forbrugs- og produktionsmønstrene.

5.6.2 Energi og miljø er ikke neutrale emner: energiforbrug, adgang til drikkevand, genbrug, varmekilder til hjemmenes opvarmning og elektricitet samt respekt for og bevaring af miljøet er eksempler på områder, hvor kvinder spiller en afgørende rolle. Det er utænkeligt, at der vil ske ændringer i forbrugsmønstrene, uden at man udformer specifikke tiltag, der tager udgangspunkt i en korrekt opfattelse af virkeligheden, og som målrettes til de forskellige befolkningsgrupper, herunder især kvinder.

5.6.3 Dette blev anerkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik i konklusionerne fra juni 2012, der understreger den særligt vigtige rolle, som kvinder spiller inden for bæredygtig udvikling. EØSU deler Rådets synspunkt og understreger, at kvinder kan have en afgørende indflydelse på de beslutninger, der vedrører miljøet, navnlig inden for rammerne af politikken på området for klimaændringer. Dette er en ny mulighed for kvinder, der kan spille en afgørende rolle og forbedre deres personlige og økonomiske situation ved at engagere sig inden for den nye grønne økonomi, som er en livsvigtig sektor for udvikling og jobskabelse.

5.6.4 På virksomhedsniveau er der fortsat en høj vertikal diskrimination i denne sektor. Selv om 33 % af lederstillingerne i dag beklædes af kvinder, modsat 2001, hvor tallet var 31 %, findes den højeste andel af kvinder i lederstillinger i service-

handelssektoren, mens andelen er meget lavere inden for fremstillingsindustrien, byggebranchen og energisektoren.

5.6.5 Der er yderst sparsom forskning og få oplysninger til rådighed, som gør det muligt at undersøge kønssituationen og finde frem til de foranstaltninger, der er nødvendige for at øge andelen af kvinder, der er beskæftigede inden for bæredygtig udvikling. EØSU mener, at det er nødvendigt at investere og samtidig oplyse for at udrydde stereotyperne, finde løsninger og fremme tiltag inden for positiv særbehandling, da der er tale om en sektor i vækst og, hvis udgangspunktet er diskrimination, løber man risikoen for at forøge de sociale forskelle og den sociale kløft.

5.6.6 En af prioriteterne i strategien for ligestilling er foranstaltninger i forhold til EU's optræden udadtil, hvilket både omfatter samarbejdsprogrammer med naboregionerne, den europæiske naboskabspolitik, navnlig Euromed-regionen, og EU's handlinger i globale fora. Indvandrerkvinder fra ikke-EU-lande, migrantkvinder fra EU og dem, der kommer fra nabolandene, har brug for særlig opmærksomhed. Rio+20-konferencens fiasko inden for bæredygtig udvikling og kvinders rettigheder er bekymrende. Der er ikke sket noget fremskridt på afgørende områder, såsom forbindelsen mellem seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, kvinders ret til at eje og arve jord, klimaændringer og grønne job.

5.7 »En industripolitik for en globaliseret verden«

5.7.1 Dette flagskibsinitiativ har en afgørende rolle at spille vedrørende integrationen af kønsaspektet i strategien for ligestilling. Åbenhed om løn, tiltag til fremme af ligeløn, tiltag, der skal tilskynde kvinder til at søge arbejde i ikke-traditionelle fag, er nogle af strategiens vigtigste tiltag, som er i synergi med dette initiativ.

5.7.2 I EU ligger indkomstforskellen mellem kvinder og mænd på gennemsnitligt 17 % med en forskel på mellem 5 og 31 % mellem de enkelte medlemsstater. Der er flere indbyrdes forbundne faktorer, som ligger til grund for denne situation: den mindre værdi, som tillægges job i sektorer, der traditionelt set beskæftiger kvinder, en skarp faglig kønsopdeling, pauser i karrieren af forskellige årsager, etc. Denne situation er blevet forværret i takt med krisens udbredelse.

5.7.3 Forskellene i beskæftigelsesfrekvens og lønninger er i visse tilfælde blevet mindre, men dette er desværre ikke sket på grund af en stigning i kvinders beskæftigelse og løn, men derimod på grund af en lavere efterspørgsel i sektorer, der beskæftiger en høj andel mænd (byggeri, produktion, finans), som en direkte følge af krisen. EØSU minder om, at EUF-traktatens bestemmelser opstiller »en forbedring af leve- og arbejdsvilkårene for herigennem at muliggøre en udjævning af disse vilkår«⁽¹⁶⁾, gældende for alle, som et af målene for den europæiske samling.

⁽¹⁶⁾ TEUF, artikel 151.

5.7.4 EØSU er af den opfattelse, at der er behov for tiltag, der kan genoplive væksten i disse kriseramte sektorer, og sideløbende tiltag, der kan bekæmpe kønsopdelingen på arbejdsmarkedet, navnlig med henblik på at øge kvinders deltagelse inden for forskning, teknologi, ingeniørarbejde og matematik. Der er ligeledes behov for tiltag, der kan øge anerkendelsen af sektorer, der traditionelt set beskæftiger en høj andel kvinder, f.eks. arbejde i hjemmet og sundheds- og plejesektoren.

6. Kønsaspektet i de nationale reformprogrammer og det europæiske semester

6.1 Det europæiske semester for samordning af politikker er det nye instrument vedtaget af medlemsstaterne til overvågning af gennemførelsen af Europa 2020-strategien. Den europæiske ligestillingspakt anbefaler, at man i udformningen og gennemførelsen af de nationale reformprogrammer inddrager perspektivet om ligestilling mellem kønnene og fremme af politikker for denne ligestilling. Samtidig anmodes Kommissionen og Rådet om at inddrage kønsaspektet i den årlige vækstundersøgelse, konklusionerne og de landespecifikke henstillinger.

6.2 I 2012 modtog tolv medlemsstater landespecifikke henstillinger, der bl.a. omhandlede kønsaspektet i de nationale

handlingsplaner. Kommissionen har fremsat forslag til konkrete reformer på følgende områder, som EØSU bakker op om: fremme af kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, forbedring af tilgængeligheden og kvaliteten af børnepasning og heldags-skoler samt ældrepleje og pleje af andre pasningskrævende familiemedlemmer.

6.3 De fleste henstillinger handler om at øge kvinders beskæftigelsesfrekvens, men de tager ikke højde for forhindringerne for at kunne garantere et kvalitetsjob mht. løn, arbejdsvilkår og deling af det familiemæssige ansvar med mændene. Østrig blev som det eneste land anbefalet at tage hånd om den kønsbaserede indkomstforskel, på trods af at den findes i alle medlemsstater.

6.4 EØSU er betænkelig ved nogle af henstillingerne, som kan få en negativ effekt på ligestillingen mellem kønnene, navnlig henstillingerne vedrørende pensionsreformer, forslagene om at revidere ordningerne for justering af løn og pension, stigningen i pensionsalderen uden at tage højde for den forventede levetid med godt helbred samt forslaget om at indføre skattemæssige incitamentter til et pars sekundære indkomster.

Bruxelles, den 17. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om søpirateri: styrkelse af EU's reaktion (initiativudtalelse)

(2013/C 76/03)

Ordfører: **Anna BREDIMA**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 12. juli 2012 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Søpirateri: styrkelse af EU's reaktion«

(initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som vedtog sin udtalelse den 26. november 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 147 stemmer for, 1 imod og 8 hverken for eller imod.

1. Konklusioner

1.1 Det europæiske civilsamfund har endnu ikke indset den fulde alvor af søpirateri. EØSU ønsker at øge civilsamfundets og den europæiske offentligheds bevidsthed for at mobilisere medlemsstater og EU-institutioner, så der kan træffes konkrete foranstaltninger for at udrydde denne plage. Verdens Søfartsdag 2011 havde fokus på kampen mod piratvirksomhed, der med sin flerdimensionelle karakter vil kræve en helhedsorienteret løsning frem for en ad hoc-baseret og sporadisk tilgang. Pirateri er ikke et fjerntliggende problem et sted ude i Det Indiske Ocean, som kun berører angrebne fartøjer og deres besætning. Det rammer i flere henseender også europæiske forbrugere og skatteborgere og er ikke »et symptom, vi kan leve med«.

EØSU opfordrer EU-institutioner og medlemsstater til at udvise en konkret politisk vilje til at finde en permanent løsning på problemet.

1.2 EU råder over en unik værktøjskasse, som indeholder flere løsninger fra handelsstøtte og udviklingsbistand til militær tilstedeværelse, statsopbygning og genopbygning.

1.3 EØSU bifalder EU's og FN's Sikkerhedsråds beslutning om at fortsætte driften af EU/NAVFOR-ATALANTA frem til december 2014 og udvide indsatsområdet mod øst og syd i Det Indiske Ocean og langs den somaliske kystlinje. Udvalget mener, at EU NAVFOR bør få tildelt et stærkere mandat med bedre regler for magtanvendelse. EØSU opfordrer til at fastholde et stærkt engagement med hensyn til det antal fartøjer, medlemsstaterne stiller til rådighed til denne operation.

1.4 Det har stor betydning, at man for nylig har skabt forbindelse mellem ReCAAP-aftalen (regional samarbejdsaftale

om bekæmpelse af pirateri og væbnet overfald på skibe i Asien) og Djiboutiadfærdskodeksen, samt at EU har indgået bilaterale aftaler om retsforfølgelse af pirater med Kenya, Seychellerne, Mauritius og andre lande.

1.5 EØSU støtter op om, at Tjenesten for EU's Optræden Udadtil indleder en mission vedrørende opbygning af den regionale flådekapacitet. »EUCAP NESTOR« vil bistå landene på Afrikas Horn med at udarbejde en overordnet plan for bekæmpelse af pirataktiviteter, opstille relevant lovgivning og styrke kystvagtens kapacitet.

1.6 EØSU anmoder medlemsstater og lande, som har påbegyndt tiltrædelsesprocessen, eller som har indgået associeringsaftaler med EU, om at gennemføre retlige foranstaltninger mod piratvirksomhed og retsforfølge pirater på det åbne hav i medfør af De Forenede Nationers Havretskonvention af 10. december 1982.

1.7 EØSU opfordrer rederier til at benytte sektorens reviderede udgave af bedste ledelsespraksis (BMP 4) vedrørende selvbeskyttelsesforanstaltninger om bord. EØSU opfordrer de medlemsstater, der påtænker at tillade anvendelse af uddannede private bevæbnede vagter til at beskytte sårbare fartøjer, til at følge Den Internationale Søfartsorganisations (IMO) retningslinjer på området og til at udarbejde en præcis juridisk ramme, der bl.a. fastlægger betingelserne for kaptajnens ansvar, især i tilfælde, hvor der åbnes ild. Brugen af private bevæbnede vagter er dog ikke en løsning i sig selv og bør ikke blive reglen, men kan fungere som et supplement til bedste ledelsespraksis. Medlemsstater opfordres til at organisere konvojer med militær eskorte og til at stille landbaserede militære enheder (udstationerede styrker til beskyttelse af fartøjer) til rådighed under FN's ledelse, som skal kunne borde skibe i transit fra højrisikoområder.

1.8 EØSU er ikke enig i, at man begrænser betalingen af løsepenge. Det kan få den modsatte virkning af den ønskede og udsætte gidsler for endnu større fare. Løsepenge er for nuværende et instrument, som sikrer, at søfarende, der bruges som menneskelige skjolde, kan vende sikkert hjem igen. Udvalget fordømmer piraternes praksis med at henrette og torturere søfarende for at fremtvinge betalingen af løsepenge.

1.9 EØSU mener, at løsningen på piratproblemet er at spore og lukke ned for de pågældende pengestrømme, og bifalder forslaget om større fokus på investorer og databasekoordinering for at fremme forståelsen af piraternes »forretningsmodel«. EU bør opstille en sortliste over finansielle institutioner, der er involveret i hvidvaskning af penge fra pirataktiviteter. Udvalget anerkender Europols og Eurojusts arbejde på dette område.

1.10 EØSU opfordrer EU-institutionerne til at reagere på problemerne med væbnet røveri på åbent hav og olietyveri i Vestafrika og Guineabugten. Eftersom fremgangsmåden for væbnet røveri på åbent hav er meget anderledes end den, som karakteriserer somaliske pirater, bør der træffes særlige støtteforanstaltninger møntet på denne region. Tre mio. olietønder og 50 % af den globale containerhandel fragtes dagligt gennem de piratplagede områder af Det Indiske Ocean.

1.11 EØSU understreger vigtigheden af at befri de 218 søfarende, der i dag sidder som gidsler, og bakker op om uddannelse af søfarende i bekæmpelse af piratvirksomhed med henblik på selvbeskyttelse og etablering af sundhedsklinikker for gidselofre. Tre internationale konventioner (Konventionen om uddannelse af søfarende, om sønæring og om vagthold fra 2010, Den internationale kode for sikring af skibe og havnefaciliteter fra 2004 og Konventionen om søfarendes arbejdsstandarder fra 2006) udgør det retlige grundlag for oplæring forud for udsejling, øvelser og træning om bord, hjemsendelse, kompensation, etablering af familiekontakter og hjælpeforanstaltninger til frigivne søfarende. Udvalget tilskynder EU til at styrke disse konventioner og udarbejde et nyt sæt omfattende retningslinjer for velfærd for søfarende, der har været ofre eller kan komme i fare for at blive ofre for piratvirksomhed, og deres familier. EU bør have en hovedrolle i tilpasningen af disse internationale konventioner for at indarbejde foranstaltninger til støtte af tilfangetagne søfarende.

1.12 Valget den 20. august 2012 i Somalia var en vigtig begivenhed i den fejlslagne stats historie, og EØSU ønsker at

deltage i fremtidige EU-tiltag til fremme af opbygningen af et civilsamfund i landet efter samme model som i andre afrikanske lande.

1.13 EØSU mener, at der gennem koordinerede foranstaltninger på EU-niveau bør afsættes en del af udviklingsbistanden eller andre ressourcer til uddannelse af unge fiskere, fremme af bæredygtigt landbrug og iværksætterier. Ordentlige levevilkår kan gøre en »piratkarriere« mindre tiltrækkende for unge somaliere.

2. Pirateri: et flerdimensionelt problem

2.1 Pirataktiviteters kompleksitet

2.1.1 Efter fem år med stadig flere piratangreb på handelskibe i Adenbugten, Det Somaliske Bassin, Det Arabiske Hav og Det Indiske Ocean, kan de seneste statistikker give det vildledende billede, at problemet er inddæmmet. Det ville være en fejlagtig antagelse, som ser bort fra pirataktiviteters afsmittende effekt og voldsomme udbredelse i Vestafrika. Piratvirksomhed er desværre et globalt problem, der også findes i Indonesien, Malacca- og Singaporestræderne, Det Sydkinesiske Hav og Sydamerika. Ifølge de seneste oplysninger (pr. 24. september 2012) er der registreret 50 piratangreb i Somalia, 34 i Guineabugten og 51 i Indonesien.

2.1.2 Ved at bruge moderskibe har pirater fået større succes, og skiftende taktik og udstyr, som hjælper med at udpege mål, samt værktøj til at bryde ind i skibenes citadel har givet dem en mere aggressiv, sofistikeret og voldelig stil, der til tider fører til dødsfald blandt besætningen ombord.

2.1.3 Pirateri starter som et søfartsrelateret problem og udvikler sig til et humanitært, handelsmæssigt og globaløkonomisk problem, der påvirker forbrugere i hele verden. De forbundne omkostninger kan eskalere, hvis vare- og energiforsyningen skulle blive forstyrret, medmindre verdenssamfundet på effektiv vis kommer pirataktiviteterne til livs, eller sømandsforbund nægter at sejle i de pågældende områder. Årligt sejler 18 000 fartøjer gennem disse områder. Pirataktiviteter i Adenbugten/Afrikas Horn er en strategisk trussel mod EU, da de påvirker trafikken i korridoren Europa-Asien. For at undgå Suezkanalen benytter virksomheder sig mere og mere af søruten rundt om Kap Det Gode Håb. Pirateri er blevet en meget indbringende kriminel virksomhed og en meget tiltrækkende karriere for unge i området. Omkostningerne svarer ikke til antallet af aktive pirater (ca. 1 500 i Somalia). Piratvirksomhed hindrer desuden EU's fødevarerhjælp i at komme frem, når ofre for tørken i Afrika har mest brug for den. Den væbnede flådes tilstedeværelse i Det Indiske Ocean sammenlignes med at »patuljere et område på størrelse med Europa med 20 politibiler«.

2.1.4 Det er helt uacceptabelt, at sørøveri får lov til at gå ustraffet hen, og at international lov og orden (UNCLOS-konvention 1982) undermineres, og EU bør udvise en større politisk vilje til at komme dette problem til livs. FN's kontakt-gruppe om piratvirksomhed ud for Somalias kyst opfordrede til at opstillingen en global strategi, herunder præventive og afskrækkende foranstaltninger, praktisk vejledning til bedre samarbejde mellem flådestyrker, retsforfølgelse af pirater og opsporing af deres finansielle ressourcer.

2.1.5 EU tegner sig for 40 % af verdens søfart, og der er ikke råd til, at pirataktivitetene vokser ukontrolleret. EU's transportkommissær, Siim Kallas, har anført, at »pirateri til søs er en ægte trussel mod EU's transportpolitik«. Ligeledes er det en trussel mod EU's eksterne handel, energiforsyningen og -sikkerheden, velfærd for søfarende og leveringen af humanitær bistand.

2.2 Pirataktiviteternes menneskelige omkostninger

2.2.1 I 2011 mistede mere end syv søfarende livet, mens 39 blev såret pga. piratangreb. I 2012 (pr. 24. september) blev seks søfarende dræbt og 448 holdt gidsel i 225 piratangreb og 24 kapringer. Den 30. juni 2012 tog pirater 11 fartøjer med 218 søfarende som gidsler i Somalia. Siden 2007 er mere end 43 søfarende blevet dræbt, mens 2 653 er blevet taget som gidsler i piratangreb ud for Somalias kyst.

2.2.2 Internationale skibsrederforeninger og sømandsorganisationer (f.eks. Det Internationale Skibsfartskammer [ICS], European Community Shipowners Associations [ECSA], European Transport Workers Federation [ETF], Asian Shipowners Forum [ASF], SOS »Save Our Seafarers« (sammenslutning af 31 internationale søfartserhvervsorganisationer)) er gået sammen for at gøre opmærksom på pirataktiviteternes menneskelige og økonomiske omkostninger gennem medier og ved henvendelse til politikere og industrier på højeste niveau. Den 24. maj 2012 anførte ASF, at 62 søfarende har ladet livet i løbet af de sidste syv år pga. piratvirksomhed, og at 4 000 har været gidsler på omkring 200 skibe, der blev bordet af somaliske pirater. Mens antallet af angreb i Det Indiske Ocean er faldet for første gang i fem år (2007-2012), er antallet af dræbte søfarende tredoblet i de sidste to år (Sultan AHMED BIN SULAYEM/formand for DP World 30.6.2012). Derfor er der ingen laurbær at hvile på.

2.2.3 For at bremse piratvirksomhed skal man først og fremmest forebygge den i stedet for at stoppe løsepengebetalingen, som giver ofrene friheden tilbage. Dødsfald blandt søfarende må

ikke blive opfattet som en negativ sideeffekt af krigen mod pirater (Nautilus International).

2.3 Pirataktiviteternes økonomiske omkostninger

2.3.1 Der findes to vigtige undersøgelser af piratøkonomien:

2.3.2 »The Economic Cost of Maritime Piracy« fra december 2010 analyserer de direkte omkostninger: løsepenge, forsikringspræmier, omlægning af ruter til rundt om Afrikas sydspids, afskrækkende sikkerhedsforanstaltninger, bevæbnede vagter, deployering af tre flådemissioner, retsforfølgelse, finansiering af organisationer til bekæmpelse af piratvirksomhed samt humanitære omkostninger. Undersøgelsen skønner, at de samlede omkostninger ligger på 7-12 mia. One Earth Foundation skønner desuden, at udgifterne til udbetalte løsepenge i perioden 2009-2010 lå på 830 mio. USD. mens de årlige udgifter til forebyggende udstyr/private bevæbnede vagter ligger på mellem 360 mio.-2,5 mia. USD.

2.3.3 »The Economics of Piracy« fra maj 2011 ser på »piratværdikæden« mellem pirater, investorer, revisorer og våbenleverandører. Undersøgelsen viser, at piratvirksomhed kan være en langt mere indbringende karriere, når man ser på Somalias BNP pr. capita (piraternes indkomst kan være 67-157 gange større end den gennemsnitlige indkomst i Somalia). Undersøgelsen fremhæver behovet for at opspore det uformelle pengeoverførselssystem »hawala« og skønner de årlige omkostninger til 4,9-8,3 mia. USD.

3. Foranstaltninger på europæisk niveau

3.1 EU-institutionerne

3.1.1 I deres fælleserklæring om et partnerskab til bekæmpelse af søpirateri og væbnet røveri i det vestlige Indiske Ocean (London, 15. maj 2012) fastslog EU og Den Internationale Søfartsorganisation (IMO) deres hensigt om at øge kapaciteten til bekæmpelse af søpirateri og væbnet røveri og forbedre havforvaltningen i det vestlige Indiske Ocean. For 18 østafrikanske stater er Djiboutiadfærdskodeksen et nøgleredskab til at udforme en regional løsning på problemet. Det Internationale Maritime Bureau (IMB) modtog desuden støtte fra EU i en periode på mere end tre år til finansiering af aktiviteterne i bureauets piratrapporteringscenter, som bekæmper piratvirksomhed og væbnet røveri mod fartøjer.

3.1.2 Den internationale kontaktsarbejdsgruppe om piratvirksomhed udforsker nye måder at lukke ned for beløbsmodtagere, eftersom løsepenge på 300-500 mio. euro ender hos somaliske ledere af kriminelle netværk, som indsætter dem i banker, måske endda banker i EU. EØSU opfordrer til at opspore og konfiskere løsepenge, så pirateri bliver mindre attraktivt.

3.1.3 Det er et skridt i den rigtige retning, at der i kølvandet på vedtagelsen af strategirammen for Afrikas Horn er udpeget en særlig repræsentant, der skal koordinere EU's indsats i regionen.

3.1.4 EØSU bifalder Europa-Parlamentets beslutning af 10. maj 2012 om piratvirksomhed til søs, der sigter mod en bedre koordinering af EU-institutionerne og optrapning af deres indsats for at bekæmpe pirater og genopbygge Somalia som en suveræn stat.

3.1.5 EØSU har i et væld af tidligere udtalelser siden 2008 udtrykt sin bekymring over udbredelsen af væbnet røveri og pirateri i Sydøstasien og Afrika⁽¹⁾. Udvalget opfordrede Kommissionen til at fremme fastlæggelsen af klare jurisdiktioner for at sætte en stopper for den nuværende straffrihed for pirataktiviteter og afviste kategorisk at bevæbne de søfarende. EØSU tilskyndede Kommissionen til sammen med medlemsstaterne at undersøge mulighederne for at oplære søfarende i bekæmpelse af piratvirksomhed.

3.1.6 På sin konference om de maritime erhvervs mange muligheder den 7. marts 2010 pegede EØSU på pirateri som en af de faktorer, der afskrækker borgere fra søfartserhvervet, og som skader branchens markedsføringskampagner.

3.2 De europæiske arbejdsmarkedsparter (ECSA/ETF)

3.2.1 I en fælles erklæring af 31. juli 2012 gav European Community Shipowners' Associations (ECSA) og Det Europæiske Transportarbejderforbund (ETF) udtryk for deres bekymring, over, at piratangrebene fortsatte på trods af en effektiv international og europæisk indsats. De fremhævede således

(1) EØSU's udtalelse om *En integreret EU-havpolitik*, EUT C 211 af 19.8.2008, s. 31.

EØSU's udtalelse om *EU's søtransportpolitik frem til 2018 — strategiske mål og anbefalinger*, EUT C 255 af 22.9.2010, s. 103.

EØSU's udtalelse om *Integrering af havovervågningen: En fælles ramme for informationsudveksling for EU's maritime område*, EUT C 44 af 11.2.2011, s. 173.

EØSU's udtalelse om *Partnerskab EU-Afrika — Afrikas og Europas forbindelser: Mod en styrkelse af samarbejdet på transportområdet*, EUT C 18 af 19.1.2011, s. 69.

EØSU's udtalelse om *Minimumsuddannelsesniveaue for søfartserhverv*, EUT C 43 af 15.2.2012, s. 69.

EØSU's udtalelse om *Konventionen om søfarendes arbejdsstandarder/flag- og havnesteaters ansvar*, EUT C 299 af 4.10.2012, s. 153.

udryddelse af piratvirksomhed som en af de vigtigste prioriteter for udvalget for den sociale dialog inden for søtransport (SSDC).

4. En mere koordineret EU-indsats

4.1 Piratvirksomhed udgør et komplekst og flerdimensionelt problem, som kun kan løses gennem en helhedsorienteret og velkoordineret tilgang til lands og til søs. EU befinder sig i en unik position med hensyn til at levere en sådan strategi: EU er en velrespekteret aktør i regionen med diplomatiske, handels- og transportmæssige samt militære og humanitære interesser.

4.2 Søfarende betaler stadig en høj pris, og enhver indsats bør søge at afvende alle farer mod deres fysiske, mentale og psykologiske integritet. Det Internationale Skibsfartskammer (ICS) har udarbejdet retningslinjer for god praksis til rederier for at hjælpe de berørte søfarende og deres familier.

4.3 Eftersom der er behov for en langsigtet løsning på land for at komme de grundlæggende årsager til pirateri til livs, er kapacitetsopbygning i Somalia en afgørende faktor for at sætte en stopper for straffriheden og genindføre retsstatsprincippet. EU's flagstater skal udvise et større engagement for at sikre bedre koordinering af flådestyrker og retsforfølgelse af pirater.

4.4 Efter pirataktiviteternes genoplussen i 2007 er det vigtigt nu, at der er politisk vilje til at sætte problemet øverst på EU's politiske dagsorden og bevilge flere ressourcer til militærflåde og -fartøjer. Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og Kommissionen bør samarbejde med Rådet for at udpege de sektorer, som har kompetence inden for bekæmpelse af piratvirksomhed og kapacitetsopbygning i Somalia. Verdensbanken, Interpol og Europol kan være behjælpelige i arbejdet med at opspore løsepenge.

4.5 Medlemsstaternes lovgivning til bekæmpelse af piratvirksomhed trænger til en ajourføring:

— Eftersom piratvirksomhed i nogle lande ikke længere er en strafbar handling, bør der opstilles en klarere ramme for jurisdiktioner med kompetence til at retsforfølge pirater.

— Hvad angår forslagene om at forbyde løsepenge, kan denne form for forbud få utilsigtede virkninger og bringe søfarendes liv i endnu større fare. Betaling af løsepenge bør generelt være tilladt i EU.

-
- Medlemsstaterne bør have lov til at benytte private bevæbnede vagter, som er behørigt akkrediteret, såfremt der foreligger en præcis juridisk ramme, der bl.a. pålægger medlemsstaten ansvaret for uddannelse af disse vagter og fastlægger betingelserne for kaptajnens ansvar, især hvis der åbnes ild.
  - EU bør sammen med områdets kyststater undersøge, hvilke problemer der er forbundet med transit af skibe med bevæbnet sikkerhedspersonale om bord.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om indførelse af et europæisk socialt mærke (sonderende udtalelse)

(2013/C 76/04)

Ordfører: **Ariane RODERT**

Europa-Parlamentet besluttede den 3. juli 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Indførelse af et europæisk socialt mærke«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, som vedtog sin udtalelse den 20. december 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 128 stemmer for, 1 imod og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU glæder sig over at få mulighed for at fremsætte udtalelse om forslaget fra Europa-Parlamentets Udvalg om Beskæftigelse og Sociale Anliggender vedrørende et pilotprojekt om et europæisk socialmærke i 2013. Situationen har imidlertid ændret sig, siden EØSU modtog anmodningen om udtalelse, fordi Europa-Parlamentets budgetudvalgs tekst af 4. oktober 2012 blev vedtaget uden nogen henvisning til dette pilotprojekt.

1.2 Principielt støtter EØSU forestillingen om at styrke den sociale dimension i Europa og er enig i, at virksomhedernes sociale ansvar (VSA) bør anerkendes og opmuntres. Det er imidlertid vigtigt at betone, at VSA under ingen omstændigheder må erstatte de sociale rettigheder, som garanteres af lovgivningsmæssige eller internationale instrumenter, hvor den sociale dialog spiller en central rolle.

1.3 Det første skridt i denne retning bør derfor være at skabe større klarhed omkring dette forslags merværdi, tidshorisont og fokus i forhold til dets politiske mål. Disse mål er vigtige, men EØSU mener, at man under de nuværende omstændigheder kan indfri dem mere effektivt ved at stramme lovgivningen på det sociale område og håndhæve den bedre.

1.4 Desuden påpeger EØSU, at forslaget – selv om der er tale om et vigtigt initiativ – måske er for kompliceret nu, hvor EU står midt i en krise med høj arbejdsløshed og et stigende antal konkurser. Et socialt mærke for VSA afspejler kun den frivillige del af virksomhedens sociale aktiviteter, men denne varierer betydeligt som følge af, at lovgivningen er forskellig fra medlemsstat til medlemsstat, da EU-lovgivningen kun fastsætter minimumsstandarder. Det ville være uheldigt at indføre yderligere forpligtelser for virksomhederne og dermed risikere at skabe en endnu større kløft i samfundet i stedet for at øge samhørigheden mellem virksomheder af forskellig størrelse og EU's medlemsstater.

1.5 Desuden skal man tage hensyn til parallelle initiativer som f.eks. social mærkning på området socialt entreprenørskab (jf. initiativet for socialt iværksætteri) for at undgå at skabe forvirring. Her anbefaler EØSU, at man afventer resultaterne af Kommissionens kommende kortlægning af social mærkning på

området socialt iværksætteri og trækker på erfaringerne herfra. I forslaget bør der også tages højde for andre overlappende initiativer som de nye VSA-udmærkelser, sociale hensyn i udbudsprocedurer osv.

1.6 Desuden mener EØSU, at man bør fremlægge bedre dokumentation for troværdigheden, legitimiteten og evnen til gennemførelse af en frivillig social mærkning. Det kræver et omfattende akkrediterings- og opfølgningssystem at opbygge tillid og kendskab til en ny mærkningsordning på europæisk plan, hvilket bør afvejes i forhold til den nytte, endnu en mærkningsordning vil kunne få. I den forbindelse anbefaler EØSU, at man – inden man overvejer at indføre et nyt europæisk socialt mærke – foretager en grundig kortlægning af de eksisterende ordninger i de forskellige medlemsstater, indkredser bedste praksis og tager ved lære af mindre vellykkede ordninger. EØSU anbefaler derfor i stedet, at man forbedrer og udvider de eksisterende mærkningsordninger til også at omfatte socialt ansvar (hvis det ikke allerede er tilfældet).

1.7 Desuden bør man øge synligheden af de allerede eksisterende ordninger og de virksomheder, der anvender dem samt opmuntre andre virksomheder til at gøre det samme, frem for at skabe endnu en ordning, som forbrugerne og virksomhederne skal forholde sig til. Derudover bør man overveje at iværksætte et europæisk kommunikationstiltag, i hvert fald på mellemlang sigt, om de europæiske mærker for at øge bevidstheden hos forbrugerne og borgerne.

1.8 Skulle man imidlertid på et tidspunkt indføre et socialt mærke, bør man – for at undgå forvriddninger – sørge for, at det ikke afviger væsentligt fra de internationalt anerkendte standarder. Det bør dog indeholde et typisk europæisk islæt, nemlig respekten for sociale rettigheder.

2. Indledning

2.1 Europa-Parlamentets Udvalg om Beskæftigelse og Sociale Anliggender fremlagde et forslag til et pilotprojekt om et europæisk socialt mærke i 2013, men Europa-Parlamentets budgetudvalgs tekst om pilotprojekter, der blev vedtaget i oktober,

indeholdt ingen henvisning til dette forslag ⁽¹⁾. Eftersom situationen nu har ændret sig, fokuserer nærværende udtalelse primært på at komme med indspark til det foreslåede pilotprojekt.

2.2 Meningen med forslaget er at medvirke til at skabe et mere socialt Europa, hvor de eksisterende sociale og arbejdsretlige minimumsstandarder håndhæves mere effektivt. Formålet er at fremme jobskabelse, støtte beskæftigelse blandt unge og bekæmpe fattigdom ved at indføre en progressiv ordning for tildeling af et »europæisk socialt mærke«.

2.3 Europa-Parlamentet ønsker med sin anmodning til EØSU især at få afdækket a) hvilken effekt og værdi mærket ville have på forskellige politikområder, b) hvilken type virksomheder der kan have interesse i at deltage i en frivillig ordning, c) mulighederne for at etablere et progressivt mærke, d) hvilke kriterier der skal opfyldes for at få tildelt mærket samt e) hvilke oplysningsforanstaltninger der skal til for at øge synligheden.

2.4 Ifølge beskæftigelsesudvalgets forslag skal den sociale mærkningsordning være frivillig og gratis. Ordningen henvender sig til alle virksomheder i EU, men fokuserer især på SMV'er ⁽²⁾ og mikrovirksomheder ⁽³⁾. Målet er at skabe et mere socialt ansvarligt Europa ved at sikre, at alle virksomheder i EU har høje sociale standarder. Forslaget sigter også imod at harmonisere de eksisterende mærkningsordninger samt at anvende en evalueringsskala for at finde ud af, hvad der eventuelt kan forbedres. Planen er at bedømme virksomhedernes interne sociale ansvar ud fra en række sociale kriterier og tildele forskellige kategorier af det sociale mærke.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU påskønner den vigtige indsats for at styrke Europas sociale dimension og sociale værdier, men opfordrer til, at man gennemtænker **projektets merværdi, tidshorizont og fokus**, og at man tager hensyn til de igangværende initiativer på beslægtede områder. Derfor ville EØSU gerne se vægtigere argumenter for den merværdi, et sådant initiativ ville give, og for hvem, samt hvad det ville tilføre EU-lovgivningen.

3.2 EØSU påpegede for nylig i sin udtalelse om virksomhedernes sociale ansvar (VSA) ⁽⁴⁾, at VSA er en strategi for bæredygtig udvikling. I samme udtalelse fremhævede udvalget også behovet for at præcisere definitionen på »socialt ansvar« (som er begrænset til arbejdspladsen) og »samfundsmæssigt ansvar« (som rækker ud over arbejdspladsen).

3.3 Tager man udgangspunkt i disse definitioner, omhandler beskæftigelsesudvalgets foreslåede sociale mærke tilsyneladende

»socialt ansvar«. Eftersom initiativet er rettet mod alle virksomheder i EU, bør man tage hensyn til Kommissionens igangværende arbejde vedrørende EU's strategi for virksomhedernes sociale ansvar (2011) ⁽⁵⁾, som allerede dækker tilsvarende aspekter.

3.4 Det er vigtigt at understrege, hvilket EØSU også tidligere har gjort, at virksomhedernes sociale ansvar **under ingen omstændigheder må erstatte sociale rettigheder, som garanteres af lovgivningsmæssige eller internationale instrumenter**, der først og fremmest er staternes og regeringernes ansvarsområde. Desuden er der mange virksomheder, som frivilligt påtager sig et større ansvar, og derfor er det vigtigt at understrege, at man bør anerkende og opmuntre dem, der bærer et større socialt ansvar, end de lovbestemte krav foreskriver. EØSU mener, at den enkelte virksomhed, i tillæg til de juridiske instrumenter, må finde sin egen måde at tage socialt ansvar på. Social mærkning for VSA indebærer en risiko for, at det ikke længere er den sociale innovation, men i stedet ambitionerne om at opnå certificering, der driver værket.

3.5 Social mærkning er tidligere blevet nævnt i forbindelse med Kommissionens arbejde med socialt iværksætteri, som EØSU har beskæftiget sig aktivt med i en række udtalelser ⁽⁶⁾. I meddelelsen *På vej mod en akt for det indre marked* ⁽⁷⁾ nævnes social mærkning i forbindelse med socialt entreprenørskab og socialt iværksætteri. Dette blev senere fulgt op med en nøgleaktion i Kommissionens meddelelse om *Initiativ om socialt iværksætteri* ⁽⁸⁾, der sigter imod at forbedre de sociale virksomheders muligheder for at operere, konkurrere og udvikle sig på samme vilkår som andre virksomheder. I dette initiativ foreslås det bl.a. at skabe en offentlig database for mærkning og certificering med henblik på at opnå større sammenlignelighed mellem forskellige former for mærkning af sociale virksomheder inden for EU samt øge interessenternes forståelse for mærkningen. Kommissionen har også planer om meget snart at iværksætte en undersøgelse vedrørende sociale virksomheder, hvori man kortlægger den eksisterende sociale mærkning af sociale virksomheder og den måde, mærkerne er udformet på, samt andre specifikke egenskaber, regler og modeller for denne type virksomhed.

3.6 EØSU mener derfor, at den **forestående kortlægningsproces, som nævnes i initiativet om socialt iværksætteri, skal foretages inden – og uafhængigt af –** indsatsen for at skabe en bredere definition af social mærkning af virksomheder. EØSU mener, at den igangværende proces skal afsluttes, inden man overvejer at indføre en bredere mærkningsordning, eftersom en kortlægning af de eksisterende ordninger for mærkning af sociale virksomheder kan give vigtige fingerpeg om mulighederne og fordelene ved et bredere system. Desuden bør man give andre beslægtede initiativer – f.eks. sociale hensyn ved udbudsprocedurer, de nye VSA-udmærkelser samt sektorplatformene på området mærkning af sociale virksomheder – tid til at udvikle sig, inden man søsætter nye projekter.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets budgetudvalg, 4. oktober 2012.

⁽²⁾ Små og mellemstore virksomheder.

⁽³⁾ I den engelske originaltekst anvendes forkortelsen VSE (very small enterprises).

⁽⁴⁾ EUT C 229 af 31.7.2012, s. 77.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁶⁾ EUT C 24 af 28.1.2012, s. 1 og EUT C 229 af 31.7.2012, s. 44.

⁽⁷⁾ COM(2010) 608 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 682 final.

3.7 EØSU understreger vigtigheden af at skelne skarpt mellem beskæftigelsesudvalgets forslag vedrørende virksomhedernes sociale ansvar og initiativet vedrørende socialt iværksætteri. De har forskellige målsætninger og skal derfor behandles forskelligt. EØSU opfordrer derfor beskæftigelsesudvalget til at overveje at anvende en anden term i sit forslag for at **undgå yderligere terminologisk forvirring**. Dette forslag underbygges yderligere af, at der findes aktører inden for sociale virksomheder, som allerede er certificerede og kan bruge en sådan betegnelse som mærke for socialt iværksætteri, som f.eks. det såkaldte *Social Enterprise Mark* ⁽⁹⁾.

4. Særlige bemærkninger til beskæftigelsesudvalgets spørgsmål

4.1 Formålet med det foreslåede pilotprojekt for et socialmærke er at opmuntre virksomhederne til at gøre en større indsats for at udvise socialt ansvar, end de er forpligtet til ifølge loven. Dette initiativ er overordentlig vigtigt, men EØSU frygter, at et europæisk socialt mærke i det nuværende økonomiske klima bliver alt for kompliceret i forhold til dets merværdi. Forslagets politiske mål er at øge jobskabelse og ungdomsbeskæftigelse samt at bekæmpe fattigdom. Alle disse områder har afgørende betydning for Europa, men EØSU mener, at forbindelsen mellem dem og et frivilligt socialt mærke er for svag til at være effektiv. Udvalget mener, at disse mål kan indfris mere effektivt, primært gennem stærkere lovgivning på området og bedre håndhævelse af den, samt ved at forny og styrke den åbne koordinationsmetode på det sociale område.

4.2 EØSU mener desuden, at det er vigtigt at fremhæve, at forslagene på dette område skal tage udgangspunkt i, at stærke, konkurrencedygtige virksomheder er afgørende for økonomisk vækst og dermed skaber bæredygtige betingelser for bedre sociale standarder.

4.3 Forslaget indeholder også et trinvist og progressivt »klassificeringssystem« baseret på virksomhedens evne til at opfylde en række sociale kriterier såsom ordentlig løn, social sikkerhed, sundhedspleje, ligestilling mellem kønnene, børnepasning, telearbejde osv. I lyset af den herskende økonomiske krise og de store vanskeligheder, nogle lande befinder sig i, er EØSU bekymret for, at man med et sådant system på nuværende tidspunkt **risikerer at skabe dybere kløfter i stedet for at øge samhørigheden mellem virksomheder af forskellig størrelse og medlemsstaterne**. Et progressivt klassificeringssystem vil kun være hensigtsmæssigt, hvis det udformes på en måde, så det ikke kun egner sig for store, multinationale virksomheder, men også for SMV'er og mikrovirksomheder.

4.4 Et mærke kan desuden kun være til gavn, hvis det er kendt og anerkendt. Derfor bør man iværksætte kommunikationskampanjer om SMV'er og mikrovirksomheder, der har fået tildelt mærket, så deres indsats bliver synlig. Det skal derfor drøftes indgående, hvad der betragtes som sociale forbedringer under hensyntagen til nærhedsprincippet på området og til

forskellige traditioner og modeller for nationale velfærds- og socialsikringsordninger. **Denne dialog skal inddrage arbejdsmarkedets parter og andre interessenter** såsom forbrugerorganisationer på både europæisk og nationalt niveau.

4.5 Som et led i EU's indsats for at gøre det lettere at starte og drive virksomhed har man indført en lang række vækstfremmende forenklinger og foranstaltninger for at undgå at svække virksomhedernes sociale ansvar, arbejdstagernes sociale rettigheder samt virksomhedernes vækstmuligheder og konkurrenceevne. Selv om der stadig er meget at gøre på rettighedsområdet, tvivler EØSU på, om et frivilligt system vil være effektivt, når det gælder om at forbedre det sociale ansvar. Udvalget påpeger desuden, at en mærkningsordning – også selv om den er gratis – vil **kræve ressourcer**, som kan anvendes bedre, hvis de investeres i virksomheder, som allerede er pressede som følge af krisen.

4.6 Som et led i indsatsen for at forbedre det sociale ansvar er det også nødvendigt at vurdere, op til hvilket niveau en virksomhed er ansvarlig for sociale rettigheder, f.eks. når det gælder samarbejde med leverandører i tredjelande. Man kan kun skabe tiltro og tillid til mærket, hvis spørgsmålet om dette ansvar er fuldt afklaret. Man bør også være opmærksom på de **mulige konsekvenser for handelen og importørerne**.

4.7 Desuden bør man sætte spørgsmålstegn ved **legitimiteten af et eventuelt standardiseret mærke**. Tidligere erfaringer har vist, at topstyrede, relativt normative initiativer af denne slags generelt har ringe indflydelse på forbrugerbevægelser og andre interessenter, hvilket ellers er en forudsætning for, at mærket får nogen effekt. I den forbindelse er Fairtrade-mærket ⁽¹⁰⁾ et godt eksempel på, hvordan forbrugersektoren selv har taget initiativet til at indføre et mærke, og det kan bruges som rettesnor for andre. Man bør også foretage en grundig analyse af eksempler på mærkningsordninger, som ikke har fungeret efter hensigten ⁽¹¹⁾.

4.8 Det er vigtigt at overveje, hvordan man kan skabe tillid til et nyt mærke. Set fra forbrugernes synspunkt er den nuværende situation forvirrende nok i forvejen. Der findes mange forskellige mærkningsordninger, mange af dem er svære at forstå, og det er umuligt at holde styr på dem. Det er måske for meget forlangt at bede forbrugerne forholde sig til endnu en ordning og endnu et krav om at træffe informerede valg. I stedet for at indføre et nyt socialt mærke bør man overveje at **udvide de eksisterende mærkningsordninger til også at omfatte socialt ansvar** (hvis det ikke allerede er tilfældet). Det samme gælder for mærkets evne til at øge investorernes tillid. Kommissionen vil f.eks. bruge initiativer vedrørende social investering til at udvikle retningslinjer for forbedret rapportering af sociale resultater, som er opnået gennem denne indsats. EØSU har påpeget, at denne tilgang er afgørende i forbindelse med investering i sociale virksomheder ⁽¹²⁾, og der bør også tages hensyn til den i dette initiativ.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ F.eks. det belgiske sociale mærke og det franske social- og miljømærke.

⁽¹²⁾ EUT C 229 af 31.7.2012, s. 55.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Der skal ligeledes tages højde for de vanskeligheder, der kan opstå i forbindelse med etableringen af et komplekst system på europæisk niveau, særligt på det sociale, tekniske og praktiske område. Der findes allerede en række certificeringssystemer for forskellige slags social mærkning, hvoraf de fleste har gjort sociale spørgsmål mere synlige og øget deres betydning i virksomhederne⁽¹³⁾. I forbindelse med beskæftigelsesudvalgets forslag bør der rettes særlig opmærksomhed mod ISO 26000⁽¹⁴⁾, som dækker de fleste kriterier i forslaget, og som mange virksomheder allerede anvender. Der findes også en lang række andre etablerede internationale normer⁽¹⁵⁾. I forbindelse med pilotprojektet bør man derfor vurdere, om man vinder noget ved at skabe endnu en ny mærkningsordning, eller om det ville være **bedre at øge bevidstheden om og opmuntre virksomhederne til at bruge de allerede eksisterende systemer** og styrke dem, f.eks. vha. forbedringsindikatorer.

4.10 For at undgå forvridninger bør man sikre, at en europæisk social mærkningsordning ikke afviger væsentligt fra de internationalt anerkendte standarder. Ordningen bør dog indeholde et typisk europæisk islæt, nemlig respekten for sociale rettigheder.

4.11 Mange af de foreslåede kriterier for det sociale mærke er omfattet af den **sociale dialog**, af forhandlingsområder, hvor arbejdsmarkedets parter træffer beslutninger eller af gældende national lovgivning, hvilket betyder, at det ville være uhensigtsmæssigt at klassificere disse kriterier. EØSU påpeger, at den sociale dialog også har fremmet god praksis og medvirket til at udforme retningslinjer på området, da virksomhedernes sociale ansvar bidrager til og supplerer den sociale dialog.

4.12 Det er en kompleks og udfordrende opgave at udarbejde en liste over sociale kriterier, der er egnede for alle virksomhedstyper, nationale situationer og vilkår. På nuværende tidspunkt findes der ved siden af EU-lovgivningen en lang række nationale systemer og traditioner for mange af de sociale ydelser, bl.a. ordninger for børnepasning, forældreorlov, sundhedspleje og mindsteløn. Pilotprojektet bør derfor tage højde for

eventuelle problemer vedrørende **nærhedsprincippet** samt de foreslåede kriterier, når mærkets anvendelighed vurderes.

4.13 For at skabe tillid til mærket skal man ikke kun arbejde på at øge bevidstheden blandt virksomheder, investorer og forbrugere, men også på at oprette et effektivt **overvågnings-system**. Et mærke giver kun et øjebliksbillede af virksomhedens evne til at opfylde kriterierne på det tidspunkt, hvor ansøgningen blev indgivet. Uden et uafhængigt organ, som har ansvaret for certificering, overvågning samt tidsfrist for mærket, vil det ikke være muligt at opnå den tilsigtede tillid eller de sociale forbedringer. Der skal tages hensyn til risikoen for misbrug og uregelmæssigheder samt til proceduren for udelukkelse af virksomheder. Det vil kræve finansielle og administrative ressourcer at udvikle en passende overvågningsprocedure, og derfor er det vigtigt at afveje den forventede sociale merværdi i forhold til det øgede bureaukrati og den voksende kompleksitet.

4.14 EØSU tvivler på det hensigtsmæssige i at skabe en mærkningsordning, der omfatter alle sektorer og alle medlemsstater i EU. Virksomhedernes evner til at indfri de foreslåede mål er yderst forskellige, og det er umuligt at skabe et vurderingsorgan, som alle kan være tjent med. Udvalget foreslår i stedet, at man fokuserer på at **udvikle et delområde inden for en bredere udformning af begrebet virksomhedernes sociale ansvar**, hvor mærket forbindes med forskellige aktiviteter og processer i stedet for med den enkelte virksomhed.

4.15 EØSU understreger derfor, at **mærkets målgruppe** skal inddrages i udformningen af et eventuelt pilotprojekt, hvis et sådant skal iværksættes på dette område i fremtiden. Det vil være hensigtsmæssigt at udarbejde en undersøgelse, der indkredser de grundlæggende elementer i et socialt mærke, såsom overvågning, gyldighedsperiode, frakendelse af mærket, evalueringsintervaller, forbedringsindikatorer osv. I forbindelse med et eventuelt pilotprojekt bør man også sigte imod at vurdere anvendeligheden og nytten af et europæisk socialt mærke i forhold til de ønskede resultater.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Jf. f.eks. *Global Compact*, *EMAS*, *Business Social Compliance Initiative*, *Global Reporting*.

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ OECD-retningslinjer for multinationale virksomheder, ILO's trepartserklæring og FN's *Global Compact*-initiativ.

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

486. PLENARMØDE DEN 16. OG 17. JANUAR 2013

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Akten for det indre marked II — Sammen om fornyet vækst

COM(2012) 573 final

(2013/C 76/05)

Ordfører: **Martin SIECKER**

Medordførere: **Benedicte FEDERSPIEL, Ivan VOLEŠ**

Kommissionen besluttede den 19. december 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Akten for det indre marked II – Sammen om fornyet vækst«

COM(2012) 573 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 162 stemmer for, 24 imod og 18 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU minder om ⁽¹⁾, at det indre marked er et centralt element i den europæiske integration med potentiale til at skabe fordele, som vil kunne mærkes direkte af de europæiske aktører, og generere bæredygtig vækst i Europas økonomier. Under den nuværende økonomiske krise er et velfungerende og fremtidsorienteret indre marked ikke blot ønskværdigt, men uundværligt for EU's politiske og økonomiske fremtid.

1.2 I lyset af den fortsatte økonomiske krise og de følger, liberaliseringen af finansmarkederne bl.a. har for medlemsstaternes nationale budgetter, for realøkonomien, fattigdommen og beskæftigelsen i EU ⁽²⁾, forekommer den optimistiske tone, som Kommissionen anlægger i sin meddelelse om gennemførelsen af det indre marked, at være malplaceret.

Kommissionen har efter EØSU's mening skænket de utilsigtede negative bivirkninger ved det indre marked for lidt opmærksomhed. Hvis der alt for eksplicit og demonstrativt, og for tidligt, gøres krav på succes, kan det kun frustrere EU-borgerne. Konsekvensen kan være, at man i stedet for at skabe en ny dynamik yderligere udhuler det indre marked. Kommissionen bør anlægge en mere realistisk strategi ved at kommunikere i en afbalanceret tone.

1.3 Indsatsen for at sikre et bedre fungerende indre marked ved hjælp af gamle og nye retningslinjer trues meget alvorligt af den massive stigning i arbejdsløshedsstallet, som nu ligger på 28 mio. og især rammer de unge. Hundre tusinder af SMV'er er gået fallit og 120 mio. borgere er truet af fattigdom og social udstødelse, dvs. ca. 25 % af EU's befolkning. Efterspørgsel og forbrug er derfor i høj grad påvirket. Ud over nøgleaktionerne må EU og medlemsstaterne øge indsatsen for at overvinde den finansielle, økonomiske og budgetmæssige krise og frigøre det indre markeds fulde potentiale.

⁽¹⁾ EUT C 24 af 28.1.2012, s. 99.

⁽²⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-03122012-AP/EN/3-03122012-AP-EN.PDF

1.4 EØSU opfordrer Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet til at handle hurtigt, uden at det går ud over kvaliteten, for at sikre, at disse lovforslag vedtages inden udløbet af Parlamentets og Kommissionens mandatperioder i foråret 2014. Udvalget ser meget gerne en hurtig gennemførelse af de tiltag, der foreslås i meddelelsen om bedre forvaltning af det indre marked for generelt at forbedre gennemførelsen af EU-reglerne.

2. Generelle bemærkninger: »For en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne«

2.1 Kommissionen har defineret anden fase af akten for det indre marked i form af 12 nye nøgleaktioner til forbedring af det indre markeds funktion. EØSU hilser det velkommen, at det er blevet hørt inden offentliggørelsen af meddelelsen, og at Kommissionen har taget hensyn til nogle af udvalgets anbefalinger i akten for det indre marked II. Det beklager imidlertid, at der ikke var nogen formel offentlig høring denne gang, og at den uformelle høring ikke var jævnt fordelt på de berørte aktører.

2.2 På trods af det indre markeds positive bidrag til den økonomiske vækst og skabelsen af nye job siden markedets oprettelse har det ikke ydet sit fulde potentiale til alle interessenter, det være sig virksomheder, arbejdstagere, forbrugere, borgere eller andre. Kommissionen nævner 2,77 mio. ekstra arbejdspladser, men siger intet om den usikkerhed, der kendetegner nogle af disse job⁽³⁾. Vi ved, at ca. 10 mio. arbejdspladser er gået tabt siden foråret 2008, da konsekvenserne af den økonomiske krise kunne mærkes i hele Europa, og det ser ikke ud til, at recessionen er ovre endnu⁽⁴⁾.

2.3 Kommissionen opstiller de ledende principper bag disse valg (dagsorden for bedre lovgivning, omkostningerne ved ikke at virkeliggøre EU osv.), men disse valgs presserende karakter står ikke altid klart for alle EU-institutioner. Hvad angår f.eks. arbejdstagernes mobilitet bebuder Kommissionen et initiativ i tilknytning til Euresportalen, mens andre vigtige aktiviteter på området stadig ikke er vedtaget af Rådet.

2.4 Kommissionen har efter EØSU's mening skænket de utilstede negative bivirkninger ved det indre marked for lidt opmærksomhed. EU-lovgivningen om finansmarkederne har været for svag til at kunne sætte en stopper for mangelfuldt tilsyn og forhindre organisationsformer, der er gearet mod en

privilegeret gruppe aktionærers kortsigtede interesser. Der må gøres mere for at forbedre den måde, virksomheder drives på. Øget gennemsigtighed og ansvarlighed bør tillægges den højeste prioritet for at sikre, at det indre marked bidrager til at udforme retlige rammer, der respekterer alle interessenters legitime interesser.

2.5 Det er bemærkelsesværdigt, at Kommissionen så kategorisk hævder, at disse 12 nye løftestænger vil bidrage til vækst, øget beskæftigelse og mere tillid til det indre marked. Efter EØSU's mening viser historien bag indførelsen af det indre marked, at nogle af de tidligere trufne foranstaltninger har haft stor virkning på kort sigt. Gøres der alt for eksplicit og demonstrativt, og for tidligt, krav på succes, kan det kun skuffe EU-borgerne, især hvis der ikke i konsekvensanalyser kan hentes solid dokumentation herfor. Konsekvensen kan være, at man i stedet for at skabe en ny dynamik yderligere udhuler det indre marked⁽⁵⁾. Kommissionen bør anlægge en mere realistisk strategi ved at kommunikere i en afbalanceret tone.

2.6 Desværre understreger akten for det indre marked I og II ikke det vigtige i at sikre tillid til, at rettigheder vil blive håndhævet. EØSU venter stadig utålmodigt på, at der langt om længe stilles en effektiv kollektiv søgsmålsordning til rådighed for EU's forbrugere. Dette at liberalisere markederne og øge konkurrencen er nøglemål i politikken for det indre marked og spiller en vigtig rolle mht. at sætte forbrugerne i stand til at vælge frit, men forbrugerne har også brug for en solid ramme af regler for beskyttelse i forbindelse med køb af varer og tjenesteydelser og effektiv håndhævelse af retten til beskyttelse. En række undersøgelser har konkluderet, at gennemførelsen af forskellige EU-instrumenter foregår i et langsomt tempo, og at håndhævelsen er forholdsvis svag, især i grænseoverskridende situationer. Kommissionen bør derfor hurtigst muligt foreslå bindende foranstaltninger til indførelse af nye håndhævelsesværktøjer.

2.7 Det er uheldigt, at kun 1 af de 12 nøgleaktioner betegnes som en forbrugerforanstaltning, på trods af at adskillige løftestænger i høj grad indvirker på EU-forbrugernes hverdag⁽⁶⁾. Vi håber ikke, at dette afspejler Kommissionens generelle holdning til forbrugerpolitik. Med henblik på at skabe et indre marked, der gavner alle, jf. Monti- og Grech-rapporterne, er det vigtigt med en bred indfaldsvinkel, hvor forbrugerspørgsmål ikke betragtes som en biting i forhold til virksomhedspolitik, men forbrugerne ses som uafhængige aktører. EØSU er enig med Kommissionen i, at der efter de 50 forslag og de første 12 løftestænger stadig er et uudnyttet potentiale i det indre marked.

⁽³⁾ FLASH-IT, Policy Research Alert 5 - Employment, oktober 2012.

⁽⁴⁾ Pressemeldelse fra Eurostat, 31. oktober 2012.

⁽⁵⁾ Monti 2010: »Det ville udhule grundlaget for økonomisk integration og vækst i hele EU på et tidspunkt, hvor fremkomsten af nye globale magter og alvorlige miljømæssige udfordringer gør det endnu mere nødvendigt at skabe sammenhængskraft i EU af hensyn til EU-borgerne og for at sikre en effektiv global styring«.

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 14. juni 2012 om »Akten for det indre marked – de næste trin i vækstbestræbelserne«.

Fra et forbrugersynspunkt kunne og burde Kommissionen imidlertid, som fremhævet i en tidligere udtalelse fra EØSU (7), have gjort mere for at give forbrugervenlige initiativer højere prioritet.

2.8 EØSU er også overrasket over den manglende opmærksomhed på socialt partnerskab i meddelelsen. Tilliden kan ikke genoprettes, hvis inddragelsen af arbejdsmarkedsparterne i EU's politikker er begrænset til det politikområde, der henhører under GD for Beskæftigelse. Høring af arbejdsmarkedets parter er også nødvendig i forbindelse med en række aktiviteter under GD for Det Indre Marked.

2.9 Som EØSU har understreget i flere udtalelser, bør ethvert forslag vedrørende forbrugertransaktioner på tværs af grænserne indføres gradvist, startende med grænseoverskridende handelsaftaler om salg af varer (B2B) som en pilotordning. Indtil der er vedtaget et forslag om transaktioner mellem virksomheder og forbrugere, bør der ikke iværksættes frivillige initiativer vedrørende grænseoverskridende handelsaftaler.

3. De første 12 løftestænger og de manglende elementer – den aktuelle situation

3.1 Kommissionen har allerede forelagt 11 af de 12 lovforslag i forbindelse med nøgleaktionerne, og EØSU har vedtaget udtalelser om disse forslag (8). EØSU opfordrer Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet til at handle hurtigt, uden at det går ud over kvaliteten, for at sikre, at disse lovforslag vedtages inden udløbet af Parlamentets og Kommissionens mandatperioder i foråret 2014. Medlemsstaterne bør gennemføre den vedtagne lovgivning korrekt og håndhæve den for at sikre lige vilkår, og ubegrundede og diskriminatoriske hindringer må fjernes, for at det indre marked kan fungere effektivt.

3.2 Ophævelse af Monti II-forordningen løser ikke de problemer, der er opstået som følge af Den Europæiske Domstols domme om udstationering af arbejdstagere. Der må findes en løsning på den aktuelle situation, som forhindrer arbejdstagere i at udøve deres rettigheder fuldt ud. Kommissionen bør sikre, at grundlæggende sociale rettigheder ikke kan begrænses af økonomiske friheder. Kommissionen bør overveje at foreslå, at der til EU-traktaterne føjes en protokol om sociale fremskridt. En sådan protokol bør klarlægge forholdet mellem grundlæggende sociale rettigheder og økonomiske friheder ved at bekræfte, at det indre marked ikke er et mål i sig selv, men blev oprettet for at opnå sociale fremskridt for alle EU-borgere (via gennemførelse af artikel 3, stk. 3, i den konsoliderede udgave af traktaten om Den Europæiske Union). Den bør også gøre det klart, at økonomiske friheder og konkurrenceregler ikke kan have forrang for grundlæggende sociale rettigheder og sociale fremskridt og på ingen måde kan fortolkes

sådan, at virksomheder har ret til at unddrage sig eller omgå den nationale social- og arbejdslovgivning og praksis på dette område eller til at bedrive illoyal konkurrence hvad angår løn og arbejdsvilkår.

3.3 EØSU peger på en række foranstaltninger, som manglede i akten for det indre marked I, og som det mener ville bidrage til at styrke borgernes tillid. De manglende foranstaltninger er f.eks. revision af ophavsretsdirektivet, copyrightafgifter, netneutralitet, en protokol om sociale fremskridt, mikro- og familievirksomheder, støtte til dannelsen af nye virksomheder og til udvidelsen af eksisterende virksomheder, overdreven gældsætning og overførsler mellem banker med henblik på at sikre et mere effektivt fungerende fælles eurobetalingsområde (SEPA).

4. De 12 nye løftestænger

4.1 Transport

EØSU bifalder foranstaltningerne til forbedret sammenkobling af det indre marked inden for jernbane-, sø- og lufttransport, men mener, at der mangler en helhedstilgang, da Kommissionens forslag ikke indeholder tiltag inden for transport af gods via jernbane, vejtransport, som tegner sig for den største andel af gods- og persontransport, eller multimodal transport, som giver mulighed for at optimere transporteffektiviteten.

4.1.1 Jernbanetransport

Den måde, privatiseringen af jernbanerne defineres og forsvares på, afspejler ikke den kendsgerning, at der må tages højde for andet end blot rent økonomiske forhold i vigtige europæiske regioner, hvis den offentlige transport skal opretholdes. Hvis der kun tages rentabilitetshensyn, kan det underminere jernbanetransportsystemernes almenyttige funktion. Privatiseringens succes eller mangel herpå kan ikke udelukkende vurderes på grundlag af opnåede besparelser. Kvalitet og sikkerhed for personalet og den brede offentlighed bør være det vigtigste kriterium.

4.1.2 Søtransport

Et ægte indre marked for søtransport kan kun opnås ved at sikre de samme konkurrencevilkår, som gælder for andre transportformer. Dette indebærer en afgørende udvikling i retning af administrativ, dvs. toldmæssig, forenkling for skibsfart inden for EU. EU-varer bør behandles anderledes end varer fra tredjelande (især ved hjælp af et elektronisk manifest) for at reducere bureaukratiske procedurer og lægge ansvaret over på transportvirksomhederne. Generelt er det ikke nødvendigt, at varer, der inspiceres ved indførsel i EU, inspiceres igen i en anden havn eller destination inden for EU.

(7) EUT C 299 af 4.10.2012, s. 165.

(8) EUT C 24, 28.1.2012, s. 99.

Det ville også bidrage til, for det første, at skabe et transportområde uden barrierer i EU og, for det andet, at få etableret de stærkt påkrævede motorveje til søs – vigtige søruter mellem EU-havne kombineret med andre transportformer. EØSU er i øjeblikket i færd med at udarbejde en udtalelse om blå vækst og vil forelægge pragmatiske forslag i begyndelsen af 2013.

4.1.3 Lufttransport

EØSU anerkender det vigtige i at gøre noget ved den nuværende fragmentering af det europæiske luftrum, men beklager, at revisionen af forordningen om flypassagerers rettigheder, der omfatter kompensation og bistand til flypassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser, endnu ikke er forelagt. Denne EU-lovgivning må præciseres og ajourføres mht. anvendelsesområde og fortolkning af visse generelle bestemmelser. EØSU opfordrer endvidere Kommissionen til at forelægge et forslag til lov, der sikrer beskyttelse af alle passagerer i tilfælde, hvor flyselskaber går konkurs, til at bekæmpe udbredelsen af urimelige kontraktvilkår og manglende gennemsigtighed i billetpriser, og til at afhjælpe de vanskeligheder, forbrugerne har i forbindelse med at opnå erstatning, ved at forpligte luftfartsselskaberne til at overholde alternative tvistbilæggelsesordninger og de beslutninger, der træffes af de nationale luftfartsmyndigheder.

4.2 Energi

I mange medlemsstater er det pga. manglende konkurrence endnu ikke muligt at vælge mellem forskellige energileverandører. Tjenesteydelser til en overkommelig pris, effektiv klagebehandling, sammenlignelighed mellem tilbud og priser, nem adgang til at skifte leverandør samt gennemsigtige takster og kontraktbetingelser er endnu ikke opnået i hele Europa. EØSU opfordrer Kommissionen og Rådet til nøje at overvåge de nationale detailmarkeder for energi, og til, hvor det er nødvendigt, at skride hurtigt ind for at sikre, at den tredje energipakke gennemføres effektivt til gavn for borgerne. Det er vigtigt, at den enkelte medlemsstat omsætter de relevante bestemmelser i den tredje pakke med det mål for øje at hjælpe sårbare borgere og forebygge energifattigdom i landet. Forbrugerengagement er en vigtig forudsætning for en effektiv udvidelse af den intelligente måling, som kan føre til øget energieffektivitet. Der er imidlertid stadig en lang række ubesvarede spørgsmål, f.eks. spørgsmålet om hvorvidt de potentielle fordele vejer tungere end omkostningerne for forbrugerne, og spørgsmålet om databeskyttelse. Det er i alle energibrugeres interesse, at disse problemer løses så hurtigt som muligt.

4.3 Borgernes mobilitet

Kommissionen er en varm fortalere for mobilitet. Mobilitet er imidlertid ikke et mål i sig selv. Der skal meget til, før folk

forlader deres hjemstavn, og sammenligninger med USA er ikke altid holdbare. Arbejdstagere og selvstændige, der krydser grænser, oplever ofte manglende anerkendelse af deres kvalifikationer, lange arbejdstider, dårlige arbejdsforhold, forskelsbehandling, uretfærdig behandling og sproglige barrierer. At forbedre arbejdsvilkårene og fremme lige behandling bør indgå i en aktiv europæisk arbejdsmarkedspolitik. EØSU finder det navnlig beklageligt, at der efter 20 år stadig ingen fremskridt er gjort mht. til anerkendelse af faglige kvalifikationer, som er et meget vigtigt område⁽⁹⁾. Man bør fremme mobiliteten for praktikanter, lærlinge og unge iværksættere i Europa.

4.4 Adgang til finansiering

De foreslåede foranstaltninger til forbedret adgang til langsigtede investeringsfonde er et skridt i den rigtige retning. Det løser imidlertid ikke de problemer, SMV'er står over for som følge af manglende driftskapital. Strenge regler for bankers reserveholdninger⁽¹⁰⁾ bør ikke føre til, at SMV'erne, der udgør ryggraden i EU's økonomi, forfordes, når det gælder adgang til finansiering. EØSU henviser til sine tidligere udtalelser om SMV'ers adgang til finansiering⁽¹¹⁾. Her anbefaler vi at skabe revolverende instrumenter, der skal give lånemuligheder til SMV'er, for at de kan få nem adgang til finansiering uden overdreven sikkerhedsstillelse⁽¹²⁾. Disse kreditgarantier bør komme fra nationale eller europæiske ressourcer. Medlemsstaterne bør endvidere overveje andre muligheder, herunder skattefritagelser for private investorer og familieinvestorer i nyetableringer af SMV'er og forlængelse af sådanne fritagelser i en vis årrække samt andre incitament. Disse foranstaltninger bør supplere forslaget om fri bevægelighed på tværs af grænser for europæisk venturekapital rettet mod innovative virksomheder som foreslået i akten for det indre marked I, hvilket imidlertid ikke løser problemet med manglende finansiering af andre SMV'er.

4.5 Lovgivningsmæssige rammer for virksomhederne

Forslaget til modernisering af konkurslovgivningen er et skridt i den rigtige retning, for så vidt som det forbedrer de lovgivningsmæssige rammer for virksomhederne, især når sigtet er at give iværksættere en ny chance. Der er stadig for meget bureaukrati, hvilket SMV'er, især mikrovirksomheder, ikke kan håndtere. Vi opfordrer Kommissionen til at fortsætte sin indsats for at mindske de administrative byrder og kortlægge kvantitative og kvalitative mål. I den henseende bør konsekvensanalyserne løbende forbedres. Evalueringen af de administrative byrder har hidtil haft for meget fokus på selve forordningerne og har derfor været for »teknokratiske«. Reglerne i en medlemsstat kan

⁽⁹⁾ EUT C 191 af 29.6.2012, s. 103.

⁽¹⁰⁾ Jf. CRD IV, det nye kapitalkravsdirektiv.

⁽¹¹⁾ EUT C 351 af 15.11.2012, s. 45.

⁽¹²⁾ Seczenyi-kort i Ungarn – se http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.iapmei.pt%2Fconferencia%2F1_Laslo_Krisan.ppt&ei=DM29UKvHJNGRhQeSoGwDA&usq=AFQjCNHWIFTA7fbjHyT1ShycR1qL7tKRQ

derfor sagtens skyldes et ønske om at opretholde kvaliteten af den pågældende tjenesteydelse og kan derfor tjene borgernes generelle velfærd. De er derfor ikke unødvendige ⁽¹³⁾.

4.6 Tjenesteydelser

EØSU hilser det velkommen, at akten for det indre marked II omfatter en revision af betalingsstjenedirektivet, og understreger, at udviklingen af et konkurrencedygtigt og velfungerende europæisk betalingsmarked til gavn for alle forbrugere og virksomheder bør være det primære sigte med revisionen af direktivet. Det er især vigtigt at gøre betalings tjenester tilgængelige for forbrugerne, men det må samtidig sikres, at disse tjenester leveres på en sikker, effektiv og billig måde. I forbindelse med revisionen bør det forbydes at pålægge forbrugerne ekstragebyrer for anvendelse af visse betalingsmetoder i hele EU. Brugere af direkte debitering bør gives uindskrænket ret til tilbagebetaling af autoriserede og uautoriserede overførsler. Forbrugerne bør uafhængigt af betalingsformen sikres en effektiv beskyttelse. I den forbindelse skal der tages hensyn til de omfattende forbrugerbeskyttelsesregler, der allerede eksisterer i nogle medlemsstater. I denne sammenhæng bør man tage hensyn til de mange fordele, dette ville medføre for de berørte parter, og tilgodese behovet for, at omkostningerne for SMV'er, som tilbyder disse betalingsformer til forbrugerne, holdes på et rimeligt niveau. EØSU finder det positivt, at Kommissionen agter at forelægge et lovforslag om multilaterale interbankgebyrer for betalinger med betalingskort.

4.7 Et digitalt indre marked

EØSU bifalder Kommissionens planer om gennem fælles regler at nedbringe omkostningerne ved anvendelsen af en hurtig kommunikationsinfrastruktur og gøre den mere effektiv. Udvalget støtter forslaget om at forbedre den hurtige bredbåndsforsbindelse til internettet som en teknisk betingelse for at udvide e-handelen. Det er vigtigt, at de nationale tilsynsmyndigheders omkostningsberegningemetoder følger samme model i hele EU. Indførelse af en sådan model skal sikre, at omkostningerne er rimelige og beregnet ud fra ens standarder. Telekommunikationsmarkederne skal reguleres på en hensigtsmæssig måde, så forbrugerne sikres forskellige valgmuligheder. Hvis der ikke effektivt opnås rimelig næstegenerationsnetadgang for nye operatører, vil det have en begrænsende eller forvriddende effekt på kvaliteten af forbrugernes muligheder, når det gælder valg af detailtjenester. Alle konkurrenter bør have adgang til infrastrukturen på lige vilkår, og der bør sikres netadgang til rimelige priser (dvs. omkostningsbaserede) for både nytilkomne og etablerede operatører.

4.8 Elektronisk fakturering i forbindelse med offentlige indkøb

Virksomheder har længe opfordret til udbredt brug af elektronisk fakturering, også i grænseoverskridende transaktioner. Vi

bakker derfor kraftigt op om forslaget om indførelse af e-fakturering som almindelig praksis i offentlige indkøbsaftaler. Den elektroniske form bør imidlertid også anvendes ved indgivelse af bud, da manglende anvendelse heraf er en af årsagerne til, at så få SMV'er deltager i offentlige kontrakter i andre medlemsstater (jf. også Kommissionens arbejdsprogram 2013).

4.9 Forbrugerne

4.9.1 Der findes stadig usikre forbrugsvarer, herunder CE-mærkede produkter, på EU-markedet. Disse produkter udgør sundheds- og sikkerhedsrisici, som kan undgås. EØSU hilser det derfor velkommen, at Kommissionen vil foreslå en lovpakke om produktsikkerhed bestående af et instrument til overvågning af alle nonfoodprodukter i det indre marked, et forslag til et nyt generelt produktsikkerhedsdirektiv (GPSD) og en flerårig rammeplan for markedsovervågning. Revisionen skulle give større klarhed over samspillet mellem de forskellige EU-lovgivninger om produktsikkerhed. Især bør producenternes ansvar skærpes og præciseres. Samme håndhævnelsesniveau og effektive markedsovervågningsmekanismer må sikres i hele EU.

4.9.2 Der må særskilt tages fat på produkter, der virker tiltrækkende på børn, og forbuddet mod fødevarerimitater bør opretholdes. EU's politik skal være et vigtigt skridt fremad på sundheds- og sikkerhedsområdet. Opmærksomheden bør rettes mod urimelige konkurrencebetingelser for EU- virksomheder, der er forpligtede til at overholde EU's bestemmelser. Revisionen af direktivet om produktsikkerhed i almindelighed bør effektivt forhindre, at farlige produkter kommer på markedet, hvilket kræver et europæisk markedsovervågningssystem, som omfatter effektiv kontrol ved EU's ydre grænser.

4.10 Social samhørighed og socialt iværksætteri

4.10.1 De forslag, der fremsættes her, er anbragt under denne overskrift på en noget kunstig måde. EØSU anerkender, at det i denne krisetid er vigtigt at sætte fokus på bekæmpelsen af stigende social udstødelse og fattigdom. I den forbindelse er socialt iværksætteri blevet fremhævet som en nøglefaktor i bestræbelserne på at overvinde krisen. Manglen på en særskilt nøgleaktion til fremme af udvikling og vækst i den sociale økonomi og sociale virksomheder er skuffende. Den foreslåede nøgleaktion 12 tager ikke fat på den stigende sociale udstødelse og fattigdom i Europa. EØSU anbefaler derfor en klar og specifik nøgleaktion til fremme af socialt iværksætteri, der tager udgangspunkt i EØSU's proaktive anbefalinger, som udvalget mener bedre vil kunne imødekomme behovet for stærkere social samhørighed ⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Jf. EØSU's udtalelse EUT C 318 af 29.10.2011, s. 109, pkt. 3.2.

⁽¹⁴⁾ Dette område blev ligeledes fremhævet i EØSU's udtalelse: EUT C 299 af 4.10.2012, s. 165.

4.10.2 EØSU bifalder forslaget om at give alle EU-borgere adgang til en grundlæggende betalingskonto for at sikre, at betalingskontogebyrer er gennemsigtige og sammenlignelige, og for at gøre det lettere at veksle til en anden betalingskonto. EØSU håber, at Kommissionen denne gang vil fremsætte bindende lovgivning, i stedet for henstillingen fra juli 2011, som blev stærkt kritiseret for frivillighedsaspektet. EØSU noterer sig, at gennemsigtigheden og sammenligneligheden af betalingskontogebyrer, der skal betales af forbrugerne, enten har vist væsentlige mangler eller er mislykkedes totalt. Den foreslåede EU-lovgivning ville sikre, at hver forbruger har ret til adgang til en grundlæggende betalingskonto og bør fjerne enhver hindring for at veksle mellem betalingskonti.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag fik mere end en fjerdedel af de afgivne stemmer, men blev forkastet under debatten: (Forretningsordenens artikel 39, stk. 2)

a) Punkt 3.2 (ændringsforslag 5)

»3.2 Ophævelse af Monti II forordningen løser ikke de problemer, der er opstået som følge af Den Europæiske Domstols domme om udstationering af arbejdstagere. Der må findes en løsning på den aktuelle situation, som forhindrer arbejdstagere i at udøve deres rettigheder fuldt ud. Kommissionen bør sikre, at grundlæggende sociale rettigheder ikke kan begrænses af økonomiske friheder. Kommissionen bør overveje at foreslå, at der til EU-traktaterne føjes en protokol om sociale fremskridt. En sådan protokol bør klarlægge forholdet mellem grundlæggende sociale rettigheder og økonomiske friheder ved at bekræfte, at det indre marked ikke er et mål i sig selv, men blev oprettet for at opnå sociale fremskridt for alle EU borgere (via gennemførelse af artikel 3, stk. 3, i den konsoliderede udgave af traktaten om Den Europæiske Union). Den bør også gøre det klart, at økonomiske friheder og konkurrenceregler ikke kan have forrang for grundlæggende sociale rettigheder og sociale fremskridt og på ingen måde kan fortolkes sådan, at virksomheder har ret til at unddrage sig eller omgå den nationale social- og arbejdslovgivning og praksis på dette område eller til at bedrive illoyal konkurrence hvad angår løn og arbejdsvilkår. Kommissionen har fremlagt to lovforslag med henblik på at forbedre og styrke omsætning, gennemførelse og den praktiske håndhævelse af direktivet om udstationering af arbejdstagere. Det første forslag om håndhævelse af direktiv 96/71/EF tager sigte på at fremme beskyttelsen af arbejdstagere, der er midlertidigt stationeret i udlandet, ved at forbedre information, det administrative samarbejde og kontrol. Forslaget er endnu ikke færdigbehandlet. Det andet forslag om udøvelse af retten til kollektive skridt inden for rammerne af etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser (MONTI II) er blevet trukket tilbage.

EØSU mener, at især den primære ret skal sikre princippet om, at de grundlæggende sociale rettigheder har samme værdi som de økonomiske friheder. EØSU minder om, at tredje betragtning i præambelen og især artikel 151 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde allerede sigter mod »en forbedring af leve- og arbejdsvilkårene for herigennem at muliggøre en udjævning af disse vilkår på et stadigt stigende niveau«. Der bør afgjort indarbejdes en »protokol om sociale fremskridt« i traktaterne for at knæsette princippet om, at de grundlæggende sociale rettigheder har samme værdi som de økonomiske friheder, og dermed tydeliggøre, at hverken økonomiske friheder eller konkurrencereglerne bør have forrang over for de grundlæggende sociale rettigheder og for klart at definere, hvad EU's mål om at opnå sociale fremskridt indebærer⁽¹⁾.

Begrundelse

Gives mundtligt.

Afstemningsresultat:

Stemmer for:	77
Stemmer imod:	114
Stemmer hverken for eller imod:	11

⁽¹⁾ EUT C 376 af 22.12.2011, s. 74.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Det europæiske forskningsrum: et styrket partnerskab om videnskabelig topkvalitet og vækst

COM(2012) 392 final

(2013/C 76/06)

Ordfører: **Daniela RONDINELLI**

Kommissionen besluttede den 17. juli 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Det europæiske forskningsrum: et styrket partnerskab om videnskabelig topkvalitet og vækst«

COM(2012) 392 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 120 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 For Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er gennemførelsen af det europæiske forskningsrum (EFR) en prioriteret målsætning for at fremme vækst og økonomisk, social og kulturel udvikling i EU samt videnskabelig topkvalitet og samhørighed mellem medlemsstater, regioner og samfund. Finansieringspolitikken under Horisont 2020-programmet bør ligge på det afgørende niveau, der gør det muligt at opnå dette mål.

1.2 Udvalget har i adskillige af sine udtalelser⁽¹⁾ gjort rede for, hvordan det ser på EFR, og har indledt en dybdegående debat og dialog herom med Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet og bifalder således Kommissionens meddelelse.

1.3 EØSU er enig med Kommissionen i dennes fokus på vækst som en af de prioriterede målsætninger for EFR. Under den nuværende alvorlige økonomiske og sociale krise har en sådan udmelding afgørende betydning for det organiserede civilsamfund i Europa.

1.4 Udvalget mener, at den frie bevægelighed for forskere, videnskabelig viden og teknologi bør realiseres som det indre markeds »femte frihed«.

1.5 EØSU ser realiseringen af et fælles forskningsrum som en løbende proces og mener, at 2014-tidsrammen er for ambitiøs, da mange europæiske lande er i færd med at gennemføre

økonomiske stramninger, som skærer i de nationale investeringer i forskning og innovation.

1.6 Udvalget bifalder forslaget om at realisere EFR gennem et styrket partnerskab baseret på god praksis frem for ved lov, men er ikke desto mindre bekymret over, at de aftalememoranda, der er indgået med de berørte organisationer, er af frivillig karakter og dermed uformelle og ikke juridisk bindende.

1.7 EØSU ser derfor gerne, at der udvises en stærk politisk vilje, som kan opretholde effektive og konkurrencedygtige nationale forskningssystemer. Disse kan bedst gennemføres ved hjælp af peer review baseret på en evaluering af kvaliteten af forskerhold, de berørte strukturer og de frembragte resultater.

1.8 Det er udvalgets opfattelse, at forskning, der finansieres med offentlige midler, bør prioritere de sektorer, som er særligt vigtige for europæernes velfærd, og at man skal fortsætte med at finansiere projekter med offentlige midler som led i et stærkt og fælles europæisk samarbejde.

1.9 EØSU tilskynder Kommissionen og medlemsstaterne til at træffe alle de nødvendige foranstaltninger for at fjerne de hindringer, der ligger i vejen for gennemførelsen af EFR, og som hænger sammen med manglen på et europæisk arbejdsmarked for forskere, deres arbejdsforhold og mobilitet samt det sociale sikringsystem.

1.10 Udvalget gentager, at det haster med at få ændret situationen for pension og pensionsfonde for forskere, der deltager i tværnationale projekter, og oprette en europæisk fond for supplerende pension, som dækker/kompenserer tab i forbindelse med flytning fra et land til et andet og fra et socialt sikrings-system til et andet.

(¹) EUT C 95 af 23.4.2003, s. 48, EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8, EUT C 306 af 16.12.2009, s. 13, EUT C 132 af 3.5.2011, s. 39, EUT C 318 af 29.10.2011, s. 121, EUT C 181 af 21.6.2012, s. 111, EUT C 299 af 4.10.2012, s. 72, EUT C 229 af 31.7.2012, s. 60, EUT C 44 af 15.2.2013, EØSU's udtalelse om »Centrale støtteteknologier«, EØSU's udtalelse om »Internationalt samarbejde inden for forskning og innovation« og EØSU's udtalelse om »Adgang til videnskabelig information – offentlige investeringer« (Se side 43, 48 i denne EUT).

1.11 EØSU påpeger for Kommissionen, at dens nye initiativer ikke bør underminere eller neutralisere den hidtidige indsats for at mindske den administrative byrde på forskere i EFR.

1.12 Udvalget minder atter Kommissionen og medlemsstaterne om, at det er nødvendigt at gennemføre initiativer, der sigter mod en gang for alle at afskaffe kønsdiskrimination og -forskelle, som stadig findes i akademiske, videnskabelige og forskerkredse. EØSU bifalder især beslutningen om, at der skal være mindst 40 % af det underrepræsenterede køn i udvalg, der arbejder med rekruttering, fastlæggelse og/eller revision af kriterierne for evaluering af programmer eller udarbejdelse af personalepolitikker i akademiske og videnskabelige institutioner samt forskningscentre.

1.13 EØSU ser meget positivt på Kommissionens forslag om at udarbejde en køreplan for udvikling af e-infrastruktur med henblik på at støtte e-videnskab. Det henviser til sin udtalelse ⁽²⁾ om Kommissionens meddelelse ⁽³⁾, som tager sigte på fastlæggelse og koordinering af politikker for om adgang til samt bevaring og udbredelse af forskningsresultater og videnskabelig viden.

1.14 Udvalget støtter appellen fra forskere og det europæiske videnskabelige samfund ⁽⁴⁾ til EU's stats- og regeringschefer samt formændene for EU's institutioner, som peger på, at Europa ikke har råd til at miste sine største talenter og bedste forskere og undervisere (især unge), og at europæiske investeringer er afgørende for at gøre de nationale investeringer mere effektive og forbedre den paneuropæiske og internationale konkurrenceevne. EØSU opfordrer derfor til, at der ikke skæres i den pågældende udgiftspost i det kommende EU-budget for 2014-2020.

1.15 Den bebudede kortlægning af aktiviteter inden for prioriterede områder, forummet for udbredelse og indberetning af resultater fra videnskabelige og forskningsmæssige projekter samt den endelige evaluering af de resultater, som frembringes af meddelelsen, bør efter EØSU's opfattelse realiseres gennem en fuld og effektiv inddragelse af civilsamfundet, der er engageret i EFR.

1.16 Af ovenstående grunde håber EØSU, at der kan nedsættes en intern gruppe i udvalget, der skal fungere som referencepunkt for EU-institutionerne under de forskellige evaluering-, overvågnings- og beslutningstagningsfaser i forbindelse med gennemførelsen af EFR.

2. Indledning

2.1 EØSU har i flere udtalelser redegjort for sit syn på EFR, og det er stadig gældende. Udvalget bifalder Kommissionens meddelelse, som sigter mod et styrket partnerskab og påviser, hvor vigtigt det er, at EU og medlemsstaterne hurtigst muligt

fastholder og udvider de indgåede forpligtelser. Fremskridtene i medlemsstaterne har ikke været jævnt fordelt og fortsætter i visse tilfælde med at være træge. Meddelelsen er innovativ i og med, at den udvider samarbejdet mellem Kommissionen og medlemsstaterne til de organisationer, der er engageret i EFR ⁽⁵⁾. Der er udvalget opfattelse, at der er behov for et **styrket samarbejde, der er bredere og mere effektivt.**

2.2 EØSU deler Kommissionens synspunkt om, at gennemførelsen af EFR bør støtte den økonomiske vækst, den videnskabelige topkvalitet og samhørigheden mellem regioner, lande og samfund. Gennemførelsen bør samtidig tage hensyn til og udvikle den fornødne interaktion mellem forskning og marked, mellem innovation og virksomheder og mellem nye former for arbejdets tilrettelæggelse og et stadig mere indbyrdes forbundet forskningsmiljø.

2.3 Udvalget mener, at den aktuelle globale krisesituation skaber behov for mere specifikke og drastiske foranstaltninger, både for at overvinde de negative virkninger af den nationale fragmentering i udarbejdelsen og gennemførelsen af forskningspolitikker og for at optimere de aktiviteter, der bidrager til at øge disse politikkers effektivitet. Foranstaltningerne bør ligeledes søge at fremme en sund og fair konkurrence og de tværnationale synergier mellem nationale forskningssystemer samt forbedre karrieremulighederne for forskere og lette mobiliteten og den frie bevægelighed for viden ⁽⁶⁾.

2.4 Den offentlige høring, der blev foretaget forud for meddelelsens udarbejdelse, påviste følgende:

- **for forskere** er de største bekymringer, at karrieremulighederne ikke er særlig attraktive, at den frie bevægelighed er begrænset, og at der mangler muligheder for udveksling af idéer;
- **for organisationer, der finansierer og/eller udfører forskningsaktiviteter**, bør der gøres en større og mere koordineret indsats for at opnå topkvalitet og tage fat på de store aktuelle udfordringer i Europa og resten af verden. Det tværnationale og paneuropæiske samarbejde er sammen med passende infrastrukturer for adgang til databaser, resultater og offentliggørelser afgørende faktorer. Den del af civilsamfundet, der er engageret i forskning, bør i højere grad deltage i beslutningsprocessen omkring EFR;
- **i den private sektor** er der en generel bekymring over manglen på højtuddannede og velkvalificerede forskere. Industrien slår også til lyd for et større samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og forskningsmiljøet på den ene side og virksomhederne på den anden. Ifølge virksomhederne er samarbejdet mellem den akademiske verden, den private sektor og virksomhederne utilstrækkeligt;

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om »Adgang til videnskabelig information – offentlige investeringer«.

⁽³⁾ COM(2012) 401 final.

⁽⁴⁾ Åbent brev fra 42 nobelprismodtagere og 5 modtagere af Fieldsmedaljen, 23.10.2012 <http://erc.europa.eu/>

⁽⁵⁾ Kommissionen indgik den 17. juli 2012 aftalememoranda med European Association of research and technology organisations (EARTO); Nordforsk; League of European Research Universities (LERU); Den Europæiske Universitetssammenslutning (EUA) og Science Europe.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final.

— **medlemsstaterne og partnerlandene** er enige om, at der er behov for mere konkrete tiltag for at gennemføre EFR, og de foretrækker en tilgang, der er baseret på god praksis, frem for en eventuel lovgivningsbaseret fremgangsmåde.

3. Styrkelse af nationale forskningssystemer med henblik på større effektivitet, åbenhed og konkurrencedygtighed

3.1 EØSU støtter Kommissionens tanke om at styrke de nationale forskningssystemer gennem god praksis og er enig i, at ressourcefordelingen bør foregå ved hjælp af offentlige og åbne indkaldelser af forslag, som vurderes af ekspertgrupper (**peer review** ⁽⁷⁾) fra den pågældende medlemsstat, andre medlemsstater eller tredjelande. **Kvalitetsvurderingen** af forskerhold, deltagende institutioner og frembragte resultater bør anvendes som grundlag for beslutninger vedrørende institutionelle offentlige investeringer. I mange tilfælde foretages vurderingen af forskere, forslag og forskningsprogrammer stadig på baggrund af usammenlignelige standarder, selvom om der er tale om forskningsprojekter, der er gennemført og finansieret på samme vis. I en tid, hvor flere medlemsstater er i færd med at foretage betydelige nedskæringer i deres budgetbevillinger til forskning, er dette efter EØSU's opfattelse et uacceptabelt værditab.

3.2 Udvalget er bevidst om, at europæisk forskning er blandt de bedste i verden. Forskningen på vore universiteter og videnskabelige institutioner har givet de europæiske virksomheder mulighed for at være på forkant med den teknologiske udvikling og lægge sig forrest i feltet. EØSU er derfor bekymret over konklusionen i Kommissionens konsekvensanalyse, der siger, at forskellen mellem Europa, USA, Japan og andre udviklede økonomier forsætter med at vokse støt ⁽⁸⁾. Det kan være et tegn på, at Europa taber terræn i videnproduktionen, og at de førende lande inden for innovation på globalt plan opnår bedre resultater end EU-27 mht. visse indikatorer. I lyset af den globale krise og den efterfølgende ændrede magtbalance mener EØSU, at EFR bør konsolidere europæisk forsknings fremtrædende position. Forskningens kvalitet og ekspertiseniveau bør tjene som en konkurrencefordel i konkurrencen med andre internationale aktører.

3.3 EU besluttede i 2002, at medlemsstaternes samlede investeringer i F&U skulle være på 3 % af EU's BNP ⁽⁹⁾, men gentagne mislykkede forsøg på at nå denne målsætning får sammen med udsættelsen til 2020 EØSU til at stille spørgsmålstegn ved, hvorvidt målet vil blive nået. EØSU er enig i, at vækst

bør være et af de prioriterede mål for EFR, navnlig i den nuværende alvorlige økonomiske og sociale krise, og giver udtryk for sin store bekymring over de kraftige nedskæringer på forskningsområdet, der følger i kølvandet på de politiske stramminger.

3.4 En af målsætningerne for det europæiske rum for videregående uddannelse, som er nært knyttet til gennemførelsen af EFR, er at fremme mobilitet for effektivt at forbedre uddannelsen af studerende, akademikere og forskere. Nedskæringerne gør det vanskeligt for mange forskere at få gavn af EFR og deltage fuldt heri, og EØSU er bekymret over de trufne beslutninger ⁽¹⁰⁾.

3.5 Udvalget gentager sin klare overbevisning om, at der er behov for en stærk politisk vilje for at gøre de nationale forskningssystemer effektive og konkurrencedygtige, og tilskynder EU og medlemsstaterne til at gøre mere resolute og hurtigere fremskridt mod at opfylde de indgåede forpligtelser.

3.6 I de seneste år synes den offentligt finansierede forskning at have opgivet sektorer af strategisk vigtighed for europæernes velfærd, som tværtimod burde repræsentere innovative forskningsområder for EFR, specielt som led i et fælles europæisk samarbejde.

3.7 EØSU minder desuden om, at hvis den økonomiske støtte til nationale forskningssystemer skal optimeres eller/og omdefineres, bør man undgå det falske modsætningsforhold mellem anvendt forskning og grundforskning, som synes at tiltale visse medlemsstater, der sigter mod at beskære deres budgetter, og som kan være en alvorlig hindring for adgang til ressourcer og finansiering.

4. Det tværnationale samarbejde

4.1 Det paneuropæiske samarbejde i EU har fokus på en række større initiativer ⁽¹¹⁾. Ikke desto mindre anvendes kun 0,8 % af de offentlige budgetter ⁽¹²⁾ for forskning og udvikling til fælles projekter på tværs af medlemsstaterne, herunder projekter der støttes eller medfinansieres af Kommissionen. Det sker på trods af beviser på, at tværnationalt samarbejde gør det muligt at øge F&U-aktiviteterne, inddrage nye sektorer samt opnå offentlige og private midler til fælles projekter. **Dette bekræfter, at der er behov for et finmasket vidensnetværk, der dækker hele Europa.**

⁽⁷⁾ Kerneprincipperne er fastlagt i »De frivillige retningslinjer for rammebestemmelserne for fælles programlægning på forskningsområdet« (Udvalget for det Europæiske Forskningsrum – Rådets Gruppe på Højt Plan for Fælles Programlægning, 2010).

⁽⁸⁾ Den europæiske resultattavle for innovation 2011 viser, at USA, Japan og Sydkorea klarer sig bedre end EU-27. Vækstøkonomierne (bl.a. Brasilien, Kina og Indien) andel stiger, og de får stadig større betydning på F&U-området.

⁽⁹⁾ I 2008 lå investeringernes andel af EU's BNP på 1,92 %, mens de i USA tegnede sig for 2,79 % (Eurostat, 2008).

⁽¹⁰⁾ Patrizio Fiorilli, Kommissionens talsmand for EU-budgettet, meddelte i oktober 2012, at der vil blive skåret i EU-budgettets og medlemsstaternes bevillinger til Erasmus-stipendier.

⁽¹¹⁾ Bl.a. rammeprogrammerne, Den Europæiske Rumorganisation, Det Europæiske Laboratorium for Molekylærbiologi og Den Europæiske Organisation for Højenergifysik.

⁽¹²⁾ De offentlige bevillinger og udgifter til forskning og udvikling måler de nationale regeringers budgetbevillinger, offentlige investeringer og støtteforanstaltninger til fordel for forskning og udvikling.

4.2 Indførelse af nye programmer til finansiering af forskning – såsom **EFR's synergistøtte**, der blev lanceret i 2012, og som støtter små tværnationale (og generelt tværfaglige) forskergrupper – kan være med til at påvise merværdien og komplementariteten ved et fælles samarbejde, under forudsætning af at disse grupper har en kreativ tilgang til forvaltning og kombinerer komplementær viden, færdigheder og ressourcer på en ny måde.

4.3 Ligeledes findes der stadig forhindringer og barrierer for udenlandske statsborgeres adgang til nationale forskningscentre af europæisk interesse og for forskere, der arbejder i ikke-deltagende medlemsstater, og som ønsker adgang til paneuropæiske forskningsstrukturer. I begge tilfælde gives der adgang på baggrund af national præference, og det er udvalgets opfattelse, at disse vanskeligheder er til hinder for en fuld gennemførelse af EFR.

4.4 EØSU mener ikke, at den bebudede kortlægning af aktiviteter – som skal udpege de stærke og svage punkter samt mangler ved det tværnationale videnskabelige samarbejde – kun bør baseres på medlemsstaternes oplysninger, men at den også skal sikre en reel og effektiv inddragelse af de dele af civilsamfundet, der deltager eller har interesse i EFR.

5. Et åbent arbejdsmarked for forskere

5.1 Ansættelser

Til trods for en stor indsats er der stadig en række hindringer for en åben og gennemsigtig rekruttering, der først og fremmest er baseret på fortjeneste. Ansættelseskriterierne bliver ikke altid opslået behørigt, ligesom reglerne for vurderingspanelets sammensætning heller ikke er kendte og ofte er usammenlignelige medlemsstaterne imellem (f.eks. EURAXESS-portalen). Kommissionen gør opmærksom på, at en række forskerstillinger er blevet besat, uden at der er taget hensyn til fortjeneste, men det samlede tal kendes ikke⁽¹³⁾. Henstillingen vedrørende det europæiske charter for forskere har sammen med adfærdskodeksen for ansættelse af forskere og det europæiske partnerskab for forskere⁽¹⁴⁾ frembragt nogle positive resultater på nationalt og institutionelt niveau, men gennemførelsen af principperne i chartret og kodeksen er stadig alt for langsom. EØSU frygter, at manglen på et mere integreret arbejdsmarked for forskere med større garantier kan være en stor hindring for gennemførelsen af EFR inden 2014.

⁽¹³⁾ Der er ca. 40 000 ledige forskerstillinger om året, hvoraf 9 600 er professorater (Technopolis, 2010).

⁽¹⁴⁾ For at støtte den praktiske gennemførelse af chartret og kodeksen iværksatte Kommissionen i 2008 en HR-strategi for forskere, der integrerer chartret og kodeksen, og nedsatte i 2009 en institutionel HR-strategigruppe for at oprette en platform til udveksling af bedste praksis for berørte aktører i hele Europa.

5.2 Arbejdsvilkår

Arbejdsvilkårene for forskere er meget forskellige fra en medlemsstat til en anden og i visse tilfælde ikke attraktive nok til at kunne tiltrække unge, fastholde erfarne fagfolk og lokke udenlandske forskere til. Forfremmelseskriterierne, karrieremulighederne og lønsystemerne er stadig for forskellige fra land til land, og institutioner opfatter ikke altid mobilitet som en indikator for akademiske præstationer. I de lande, der er hårdest ramt af krisen, er antallet af unge forskere og/eller eksperter, som søger andre muligheder, også uden for Europa, vokset betydeligt. Kommissionen må ikke se bort fra dette tab af menneskelige ressourcer inden for videnskab og forskning, og EØSU opfordrer Kommissionen til i samarbejde med medlemsstaterne at træffe konkrete hasteforanstaltninger for at stoppe denne udvandring.

5.3 Mobilitet

Vilkårene for adgang til national støtte og finansiering og mulighed for at anvende dem på tværs af grænserne udgør ligeledes en hindring for forskermobilitet. Forskere kan ikke altid beholde deres egne nationale støtte (det er tilfældet i 13 medlemsstater), og forskerhold har ofte ikke mulighed for at inddrage udenlandske partnere i deres nationale forskningsprojekter, eftersom nogle lande (11 medlemsstater) har regler om, at støttemodtagerne skal være nationale institutter. I fire medlemsstater har udenlandske statsborgere ikke adgang til legater.

5.4 Social sikring

Som allerede påpeget i udtalelsen om Horisont 2020⁽¹⁵⁾ minder udvalget om, at der er behov for en hurtig indsats for at forbedre situationen mht. pension og pensionsfonde for forskere, der deltager i tværnationale projekter, og oprette en europæisk fond for supplerende pension for at dække/kompensere for tab i forbindelse med flytning fra et land til et andet og fra et socialt sikringsystem til et andet. Sociale sikringsordninger tager meget ofte for givet, at forskere arbejder for den samme arbejdsgiver i hele deres arbejdsliv, og har tendens til at se bort fra eller simpelthen udelukke år, hvor der udføres forskning i andre lande. Den hidtidige indsats er klart utilstrækkelig og har fejlet med hensyn til at fjerne denne hindring, som er særligt alvorlig for unge forskere.

6. Fuld ligestilling mellem kønnene: Integration af ligestillingspektet inden for forskning

6.1 I de seneste år er der kommet betydeligt flere kvindelige forskere i praktisk talt alle sektorer, men antallet af aktive kvindelige forskere i ledende akademiske stillinger (f.eks. som forskningschef på højt niveau i videnskabelige institutter og på

⁽¹⁵⁾ EUT C 181 af 21.6.2012, s. 111.

universiteter) er stadig for lavt ⁽¹⁶⁾ og det til trods for beviser på, at blandede forskningsgrupper giver bedre resultater og drager fordel af en bredere erfaring, vidensdeling, forskellige synspunkter og en højere social intelligens. Kvinders akademiske karriere er stadig kendetegnet ved en markant vertikal opdeling, og glasloftet eksisterer fortsat side om side med den beskæftigelsesmæssige kønsopdeling ⁽¹⁷⁾.

6.2 Lønforskelle mellem mænd og kvinder er stadig en realitet i akademiske kredse og forskningscentre samt i andre erhvervssektorer. En medvirkende faktor hertil er bl.a. jobbeskrivelsessystemer, der teoretisk set skal være »neutrale«, men som ignorerer kønsforskelle og den manglende deling af det familiemæssige ansvar samt den vedvarende direkte og indirekte diskrimination ⁽¹⁸⁾. Dette betyder, at det kvindelige forskerpotentiale undervurderes og underudnyttes, at kvinder er underrepræsenteret, og at forsknings- og innovationsrelaterede beslutninger træffes uden ligelig deltagelse af begge køn.

6.3 Det er ikke alle medlemsstater, der har nationale politikker til fremme af **integrationen af ligestillingsaspektet inden for forskning**, og det udgør en reel trussel mod forskningens kvalitet og relevans. Ved at fremme en mere lige deltagelse af kvinder kan man øge talentreservens, arbejdsstyrkens og beslutningsprocessens diversitet og skabe bedre forskningskvalitet og derved undgå høje økonomiske omkostninger og endda fejl, som skyldes manglende ligestilling på forskningsområdet. Såfremt integration af kønsaspektet i forskningsindholdet ikke forbedres, vil det få negative følger for EFR's målsætninger om topkvalitet. En større inddragelse af kvinder vil bidrage til den socioøkonomiske vækst i Europa og forbedre forskningens kvalitet, præstationer og resultater.

6.4 EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fordoble indsatsen og iværksætte mere effektive initiativer, der en gang for alle kan fjerne eksisterende kønsforskelle i akademiske og videnskabelige kredse samt i forskningsmiljøet. De bør især indfri deres løfte om at sikre, at kvinder har en andel på mindst 40 % i alle udvalg, der arbejder med tildeling af

⁽¹⁶⁾ 45 % af ph.d.-studerende, men kun 30 % af de aktive forskere er kvinder (og kun 19 % i ledende akademiske stillinger). I gennemsnit har kun 13 % af ledende videnskabelige institutter og forskningsinstitutter en kvindelig chef og kun 9 % af universiteterne. She Figures, foreløbige oplysninger 2012, »Gender in Research and Innovation: statistics and indicators«, Helsingforsgruppen vedrørende Kvinder og Videnskab, Kommissionen <http://ec.europa.eu/>

⁽¹⁷⁾ Kvinder tegner sig for en større andel af de universitetsstuderende (55 %) og akademikere (59 %) end mænd, men mænd overhaler kvinder på de højere uddannelsesniveauer. Kun 44 % af de lavere lønnede akademiske stillinger, 36 % af de faste stillinger og 18 % af professoraterne er besat af kvinder.

⁽¹⁸⁾ Europa-Parlamentet anfører i sin beslutning fra marts 2012, at lønforskellen mellem mænd og kvinder fortsat er høj. I EU tjener kvinder i gennemsnit 17,5 % mindre end mænd og udgør 60 % af nyuddannede akademikere.

kontrakter, fastlæggelse og/eller revision af kriterierne for evaluering af programmer eller udarbejdelse af personalepolitikker i akademiske og videnskabelige institutioner samt forskningscentre. Fastlæggelse, udførelse og evaluering af handlingsplaner for lighed mellem kønnene på universiteter og i forskningscentre er endnu en foranstaltning, som EØSU ser positivt på, under forudsætning af at kvinder deltager aktivt og fuldt ud i hele processen.

6.5 Udvalget opfordrer desuden Kommissionen til at sikre inddragelse af det organiserede civilsamfund i udarbejdelsen af dens henstilling med retningslinjer for institutionelle ændringer til fremme af fuldstændig lighed mellem mænd og kvinder på universiteter og i forskningscentre.

7. Optimal formidling af, adgang til og overførsel af videnskabelig viden, herunder også digitalt

7.1 Kommissionen offentliggjorde i april 2008 en henstilling ⁽¹⁹⁾ om forvaltningen af intellektuel ejendom ved vidensoverførsel, som indeholder en kodeks for universiteter og andre offentlige forskningsinstitutioner ⁽²⁰⁾, men denne kodeks er ikke nok til at gennemføre henstillingens målsætninger.

7.2 Adgang til videnskabelig information er en væsentlig forudsætning for succes inden for forskning og innovationsfremme og således også for Europas konkurrenceevne. Dette indbefatter overførsel af viden mellem forskere, mellem forskningspartnerskaber – især mellem forskning og erhvervsliv – samt mellem forskere og borgere, herunder åben adgang til offentliggørelser. EØSU hilser Kommissionens meddelelse ⁽²¹⁾ herom velkommen og henviser til sin specifikke udtalelse ⁽²²⁾ om meddelelsen.

7.3 Udvalget bifalder desuden hensigten om at udarbejde en køreplan for udvikling af e-infrastruktur med henblik på at støtte e-videnskab gennem adgang til forskningsredskaber og -ressourcer.

⁽¹⁹⁾ C(2008)1329.

⁽²⁰⁾ Formålet med dette dokument var at give medlemsstater og berørte aktører et samlet sæt praksis og politikker for at fremme vidensoverførsel. Imidlertid er denne overførsel stadig utilstrækkelig. Desuden er antallet af ansatte (bl.a. i universitetsfakulteter med fokus på udbredelse og overførsel af viden) med erfaring fra den industrielle sektor mærkbart lavere i Europa end i andre dele af verden. Ligeledes er det kun 5-6 % af forskerne i EU, der er gået fra den offentlige sektor over til den private og omvendt.

⁽²¹⁾ COM(2012) 401 final.

⁽²²⁾ EØSU's udtalelse om »Adgang til videnskabelig information – offentlige investeringer«.

7.4 EØSU opfordrer Kommissionen til at tilskynde til og fuldt ud udnytte inddragelsen af de europæiske civilsamfundsorganisationer inden for forskning og videnskab i den regelmæssige udveksling, som skal finde sted i det kommende medlemsstatsforum, som skal virke som et referencepunkt for udbredelse og overførelse af resultaterne af de videnskabelige programmer og projekter.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — En politik for sikkerhedsindustrien — Handlingsplan for en innovativ og konkurrencedygtig sikkerhedsindustri

COM(2012) 417 final

(2013/C 76/07)

Ordfører: **Antonello PEZZINI**

Kommissionen besluttede den 26. juli 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg - En politik for sikkerhedsindustrien - Handlingsplan for en innovativ og konkurrencedygtig sikkerhedsindustri«

COM(2012) 417 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar 2013, følgende udtalelse med 128 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) mener, at det er afgørende at have en integreret EU-politik for sikkerhedsindustrien, som bygger på en koordineret tilgang til sektorens udfordringer, en fælles strategi og en fælles vision for dens konkurrencemæssige udvikling på et samlet europæisk marked.

1.2 For at puste nyt liv i konkurrenceevnen i sikkerhedssektoren (forstået som *den traditionelle sikkerhedsindustri, den sikkerhedsorienterede forsvarsindustri så vel som nye virksomheder, dvs. primært virksomheder, der udvider deres eksisterende civile teknologier med sikkerhedsapplikationer og sikkerhedsfirmaer*), som har gode beskæftigelsesmuligheder og en stor potentiel brugerkreds, er det efter EØSU's mening nødvendigt at udvikle:

— **fuld interoperabilitet internt på det indre marked**, hvor man ved hjælp af en juridisk, teknisk-normativ og procedurermæssig ramme fastholder et passende niveau af øremærkede ressourcer, en samlet udviklingsstrategi og omfattende investeringer i forskning og innovation;

— **prioriterede foranstaltninger med udgangspunkt i de enkelte typer produkter** og tjenester afhængigt af deres evne til at leve op til de harmoniserede regler og procedurer;

— **sikker adgang til de internationale markeder** med øget international beskyttelse af de industrielle ejendomsrettigheder, liberalisering af såvel de kommercielle markeder som markederne for offentlige indkøb og en integreret industripolitisk strategi;

— **lige adgang til sørunderne** for alle europæiske producenter, så de kan eksportere deres produkter til de internationale markeder;

— **integrerede, fælles foranstaltninger inden for de forskellige sikkerheds- og civilbeskyttelsesområder;**

— **den samfundsmæssige og etiske dimension af de tekniske sikkerhedsapplikationer**, helt fra designfasen for at sikre **samfundets accept** heraf, ledsaget af fuld beskyttelse af borgernes privatliv;

— **uddannelse- og efteruddannelse af de menneskelige ressourcer**, som arbejder med design, installation, vedligeholdelse og drift af sikkerhedsteknologi, med fokus på respekt for menneskets værdighed og frihed og retten til beskyttelse af den personlige værdighed.

1.3 EØSU bifalder initiativerne i handlingsplanen, men ser dem gerne understøttet af et tættere samarbejde og koordinering, bl.a. med fokus på forskellige produkttyper på baggrund af relevante, detaljerede statistikker for bl.a. produktionen, arbejdsstyrken og størrelsen af sektorens virksomheder.

1.4 EØSU anbefaler koordinering, konvergens mellem informationssystemerne og garantier for interoperabilitet.

1.5 EØSU går kraftigt ind for at forbedre mulighederne for at styre og foregribe nye konkurrencescenarier og perspektiverne for at få adgang til institutionelle finansielle ressourcer, herunder ved hjælp af fremsynsprojekter på europæisk plan.

1.6 **Den samfundsmæssige og etiske dimension** skal inddrages på en gennemsigtig måde og være garanteret i alle faser, fra design til standardisering og praktisk anvendelse af teknologien. Nye teknologier og regler skal helt fra begyndelsen tage højde for at beskytte borgernes grundlæggende rettigheder, især hvad angår privatlivets fred og beskyttelse af personoplysninger.

1.7 Der er behov for en indsats på EU-plan og koordinering af de nationale bestræbelser for at sikre uddannelse og instruktion af de menneskelige ressourcer, så de kan levere professionelle tjenester af høj kvalitet, der respekterer individet, med anvendelse af avanceret teknologi og sikring af fuld interoperabilitet.

2. Indledning

2.1 Sikkerhedsindustrien er en strategisk sektor med civile og militære applikationer, som er nært beslægtede og indbyrdes forbundne, og den er et ideelt samlingspunkt for videnskabelig forskning, teknologisk innovation og avancerede applikationer.

2.2 Denne industri er i sagens natur teknologidrevet og har en konstant tilstrømning af nye teknologier. Produkterne og tjenesterne i denne sektor er forskelligartede, forældes hurtigt og kræver et højt teknisk og videnskabeligt niveau.

2.3 EU's sikkerhedsmarked har en anslået værdi på op mod 36,5 mia. EUR og beskæftiger ca. 180 000 mennesker i EU, medens sektoren på globalt plan i det seneste årti er vokset fra 10 til 100 mia. EUR i 2011. Industrien omfatter følgende sektorer: luftfartssikkerhed, søfartssikkerhed og generel transportsikkerhed, grænsesikkerhed, beskyttelse af kritisk infrastruktur, efterretning om terrorbekæmpelse (herunder internetsikkerhed og information), fysisk sikkerhedsbeskyttelse, krisestyring og beskyttelsesbeklædning.

2.4 Ud over disse sektorer er der rumsikkerhedsindustrien med alle dens mange applikationer.

2.5 I Europa er markedet for rumsikkerhedsprodukter baseret på store multinationale selskaber, der opererer på europæisk plan og i de enkelte medlemsstater på det civile og kommercielle område, og efterspørgslen er opdelt i hhv. 40 % fra kommercielt og 60 % fra institutionelt hold.

2.6 Selv om markedet er i konstant vækst og ikke er præget af økonomisk afmatning pga. den internationale krise, står EU's sikkerhedsindustri over for et stærkt fragmenteret indre marked og et industrielt grundlag, der er svækket af indbyrdes meget forskellige nationale retsrammer og teknisk-normative standarder. Desuden er forskningsindsatsen og offentlige indkøb stadig

stort set begrænset til de enkelte medlemsstater til trods for EU's indsats på området i form af bl.a. FP7.

2.7 EU er forpligtet til at garantere sikkerheden for sine borgere, virksomheder og samfundet som helhed på mange områder, der strækker sig fra civilbeskyttelse mod naturkatastrofer til sikring af fødevarekæden, fra forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme til beskyttelse mod farer fra kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare produkter og sprængstoffer.

2.8 Sikkerhedsindustrien er afgørende for fremtiden og symboliserer de udfordringer og muligheder, som Europa står over for: Mange europæiske virksomheder er takket være deres teknologiske udviklingsniveau blandt de førende i verden inden for forskellige segmenter af sikkerhedssektoren, men de risikerer at miste markedsandele til deres vigtigste handelspartnere.

2.8.1 Der er behov for relevante, detaljerede og pålidelige statistiske oplysninger om bl.a. produktionen, arbejdsstyrken og størrelsen af sektorens virksomheder.

2.9 Ledelsen af virksomhederne i sikkerhedssektoren er yderst kompleks og knyttet til en række variable størrelser:

- markedernes ensartethed, gennemsigtighed og tilgængelighed,
- strategier og visioner; adgang til finansielle ressourcer,
- lovrammer, tekniske standarder, harmoniserede procedurer og beskyttelse af industrielle ejendomsrettigheder,
- teknologisk og operativt niveau, og
- muligheden for at styre og foregribe nye konkurrencescenarier.

2.10 For at øge den europæiske sikkerhedsindustri konkurrenceevne finder EØSU det afgørende, at EU's indre marked sikrer:

- fuld interoperabilitet internt på det indre marked og mindre fragmentering af såvel de nationale markeder som investeringerne i forskning og innovation;

- adgang til de internationale markeder, afhjælpning af den utilstrækkelige internationale sikring af industrielle ejendomsrettigheder og fjernelse af begrænsningerne for adgang til såvel de kommercielle markeder som offentlige indkøb, samt iværksættelse, også i denne sektor, af en mere aggressiv »integreret strategi for industripolitikens eksterne dimension, som kan sikre EU en ledende rolle i handelssystemet og ensartede retningslinjer for multilaterale og bilaterale handelsaftaler«⁽¹⁾;
- lige rettigheder for europæiske producenter i forbindelse med eksport af militært udstyr til tredjelande. I det indre marked bør der ikke forekomme forskelsbehandling af producenter fra medlemsstater uden direkte adgang til havet i form af krav om, at de skal indhente »transittilladelser« til at transportere deres produkter til en havn i en anden medlemsstat;
- en samfundsmæssig og etisk dimension af de tekniske sikkerhedsapplikationer helt fra designfasen for at sikre **samfundets accept** heraf med fuld beskyttelse af borgernes privatliv, deres grundlæggende rettigheder og beskyttelse af fortrolige oplysninger;
- produkter og tjenesteydelser, som ikke forstyrrer privatlivets fred, men som skaber gunstige vilkår for både udviklingen af menneskelige ressourcer og internationale fremskrivninger, således at der for store virksomheder, nystartede virksomheder og små og mellemstore virksomheder skabes incitament til at opnå en passende konkurrencedygtig kritisk masse i bl.a. ved hjælp af kædekonsortier og udnyttelse af klynger.

2.11 På globalt plan er den langt vigtigste konkurrent **USA**, som nyder godt af en harmoniseret retsramme, fælles standarder og en stærk offentlig efterspørgsel på føderalt plan⁽²⁾, og som har et konsolideret hjemmemarked, der repræsenterer mere end 42 % af omsætningen på verdensplan, og virksomheder, der er på forkant med teknisk sikkerhedsudstyr. **Japan og Israel** har virksomheder, som er førende inden for bestemte typer avanceret udstyr, navnlig inden for informations- og kommunikationsteknologi, medens **Rusland og Kina** er meget langt fremme på de traditionelle områder for fysisk sikkerhedsbeskyttelse.

2.12 I denne globale kontekst understreger EØSU, at der er behov for en proaktiv europæisk industripolitik for sikkerhedssektoren, som bedre afspejler balancen mellem sektorens kapacitet, en teknisk-normativ ramme for de industrielle ejendomsrettigheder og frem for alt typer af produkter, tjenesteydelser og systemer, som kan leve op til fælles standarder og harmoniserede regler og procedurer, som f.eks.:

⁽¹⁾ EUT C 218 af 23.7.2011, s. 25.

⁽²⁾ Jf. de to love om intern sikkerhed i USA: *Homeland Security Act* fra 2002 og *US Safety Act* fra 2002.

- adgangskontrolsystemer,
- hardware og software til scanning,
- beskyttelsessystemer og -instrumenter,
- systemer og instrumenter til indkredsning og fortolkning af fakta,
- systemer og instrumenter til overvågning og sporing, og
- alarmsystemer.

Regulerings- og adgangsbetingelserne for »følsomme« produkter er derimod underlagt vurderinger og aftaler fra sag til sag for at opretholde kvalitets- og sikkerhedsniveauet.

2.13 EØSU har gentagne gange understreget, at det er nødvendigt at udarbejde politikker for net- og informationssikkerhed, som er afgørende for EU's digitale dagsorden.

2.14 EØSU har allerede udtalt sig om de afgørende spørgsmål om luftfartssikkerhed⁽³⁾, søfartssikkerhed⁽⁴⁾, landtransportssikkerhed⁽⁵⁾ samt forvaltning af det operative samarbejde ved de ydre grænser⁽⁶⁾ og understreget Frontex-agenturets rolle og behovet for en samlet tilgang til spørgsmålet om grænsesikkerhed og bekæmpelse af illegal indvandring.

2.15 Hvad angår miljø- og sikkerhedsovervågning fra rummet, har udvalget understreget betydningen af Sentinel-satellitterne, GMES-programmet og satellitnavigationssystemet Galileo⁽⁷⁾.

2.16 Adskillige undersøgelser har fremhævet betydningen af demonstrationsprojekter for sikkerhedsteknologi vedrørende kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare produkter og sprængstoffer.

⁽³⁾ EUT C 100 af 30.4.2009, s. 39, EUT C 128 af 18.5.2010, s. 142.

⁽⁴⁾ EUT C 44 af 11.2.2011, s. 173.

⁽⁵⁾ EUT C 65 af 17.3.2006, s. 30.

⁽⁶⁾ EUT C 44 af 11.2.2011, s. 162 og EUT C 191 af 29.6.2012, s. 134.

⁽⁷⁾ EUT C 256 af 27.10.2007, s. 47, EUT C 256 af 27.10.2007, s. 73 og EUT C 181 af 12.6.2012, s. 175.

2.17 Det syvende rammeprogram (RP) er det første program, der indeholder et specifikt forskningsprogram på sikkerhedsområdet med et budget på 1,4 mia. EUR, som udelukkende tager sigte på projekter vedrørende civile applikationer og udvikling af teknologi og viden, der kan beskytte EU's borgere⁽⁸⁾ og samtidig sikre privatlivets fred og borgernes grundlæggende rettigheder.

2.18 EØSU mener, at brugen af civile/militære hybridteknologier bør fremmes gennem udarbejdelse af passende standarder i samarbejde med det europæiske forsvarsagentur, og der bør investeres flere ressourcer og mere energi i at fremme emnet sikkerhed i forbindelse med de centrale støtteteknologier i det nye rammeprogram for forskning og udvikling⁽⁹⁾. Endelig bør man fremme demonstrationsprojekter og udvikling af prototyper via pilotprojekter.

2.19 Kommissionen inkluderede sikkerhedsindustrien blandt de væsentligste dele af Europa 2020-flagskibsinitiativet »En integreret industripolitik for en globaliseret verden«, som udvalget allerede har haft lejlighed til at udtale sig om⁽¹⁰⁾.

2.20 EØSU finder det afgørende at iværksætte **en fælles europæisk strategi, som anvender en integreret tilgang til sikkerhedsområdet**, da sikkerhed er en af de største opgaver i dagens samfund, er en grundlæggende forudsætning for vækst og beskæftigelse og kræver en fælles indsats og fælles visioner fra alle medlemsstaternes side, hvis man vil styrke konkurrenceevnen.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1 Meddelelsen beskriver den strategiske betydning af sikkerhedsindustrien og de vigtigste tiltag, der skal til for at gøre den europæiske sikkerhedsindustri innovativ og konkurrencedygtig, og som Kommissionen agter at iværksætte i denne proces.

3.2 Den foreslåede handlingsplan udstikker følgende retningslinjer:

- at overvinde fragmenteringen af EU's indre marked ved hjælp af harmoniserede certificeringsprocedurer og tekniske standarder for sikkerhedsteknologi og gensidig anerkendelse af certificeringssystemer;
- at gøre forskning og innovation mere effektiv og bringe dem tættere på virksomhederne ved i samarbejde med

⁽⁸⁾ Halvvejs i forløbet havde det 7. rammeprogram allerede finansieret mere end 130 forskningsprogrammer på sikkerhedsområdet. Kommissionen har offentliggjort et katalog over vellykkede projekter, der er finansieret via det 7. rammeprogram.

⁽⁹⁾ Jf. INT/651 »Centrale støtteteknologier«.

⁽¹⁰⁾ EUT C 218 af 23.7.2011, s. 38.

EAD (Det Europæiske Forsvarsagentur) at udforme *teknisk-normative standardiseringsmandater* vedrørende »hybride standarder« gældende for FoU inden for såvel sikkerhed som forsvar og anvende de nye regler om intellektuelle ejendomsrettigheder og prækommercielle indkøb i *Horisont 2000* samt anvende finansiering under den kommende *Fond for Intern Sikkerhed* til hurtig valideringstest af sikkerhedsteknologier;

- integration af den samfundsmæssige dimension og beskyttelse af privatlivet;
- adgang til markederne: eksportregler med henblik på at få adgang til tredjelandes markeder for offentlige indkøb og fjernelse af tekniske hindringer samt udarbejdelse af et EU-sikkerhedsmærke for produkter; gennemførelse af undersøgelse af begrænset erstatningsansvar i stil med USA's sikkerhedslovgivning, *US Safety Act*, (gennemførelse:2012/2013).

3.3 Kommissionen agter at nedsætte en overvågningsgruppe til at holde øje med gennemførelsen af de foreslåede foranstaltninger inden for nogle klare tidsfrister.

4. Generelle bemærkninger

4.1 Udvalget mener, at det af hensyn til de europæiske borgere, virksomhederne og arbejdstagerne i EU, det europæiske samfund som helhed og udviklingen af en konkurrencedygtig og bæredygtig økonomi er vigtigt på EU-plan at fastlægge en integreret og koordineret tilgang til de sikkerheds- og udviklingsmæssige udfordringer, som den europæiske sikkerhedsindustri står over for, ved at udarbejde en fælles EU-strategi for sikkerhedssystemer, som sætter det enkelte menneske og dets værdighed i centrum for at tilgodese grundlæggende behov mht. frihed og sikkerhed.

4.2 Ifølge EØSU bør der tages mere hensyn til den merværdi, som allerede eksisterende agenturer kan bibringe, såsom EDA (forsvar), Frontex (ydre grænser), Europol (offentlig sikkerhed), ENISA (informationssikkerhed), EASA (luftfartssikkerhed), EMSA (søfartssikkerhed) og EFSA (fødevarerikkerhed) samt varslings-systemer, såsom RAPEX (fællesskabssystem for hurtig udveksling af oplysninger om farer i forbindelse med anvendelse af forbrugsgoder) og ECHA i Helsinki (proceduren for kemiske produkter/REACH).

4.3 EØSU er enig med Kommissionen i nødvendigheden af fuldt ud at udnytte den førerposition, som en lang række europæiske virksomheder i sektoren indtager, ved **proaktivt** at sørge for, at det europæiske indre marked virkelig er et fælles og fremkommeligt marked uden hindringer i form af fragmentering, og ved at fremme en sektor, som producerer en bred vifte af tjenesteydelser med gode beskæftigelsesudsigter.

4.4 EØSU mener dog, at der bør sættes endnu på at få udformet en europæisk handlingsplan med henblik på en virkelig europæisk fælles strategi for sikkerhedsindustrien med en fælles vision, en europæisk platform, som dækker de forskellige aspekter af sikkerhed, samt en styring, som kan sikre reel overordnet koordinering.

4.5 En sådan strategi baseret på en integreret tilgang kunne tage form af en virtuel platform, der tager sig af spørgsmål vedrørende etik og styring, tværsektorielle aspekter og interoperativitet.

4.6 Det er efter EØSU's mening nødvendigt at slå bro over forståelseskloften mellem politiske beslutningstagere og industrien bl.a. ved at styrke initiativer såsom *European Security Congress* og en permanent dialogplatform såsom *Security Policy Forum*.

4.7 For at overvinde opsplitningen af det europæiske indre marked bør der tages initiativ til:

— tværgående samarbejde og koordinering på sikkerhedsområdet internt i og mellem EU-institutionerne og EU's agenturer for at sikre, at produkter og procedurer er fuldt kompatible, suppleret med en vertikal koordinering mellem de forskellige gennemførelsesniveauer;

— en deltagelsesbaseret fremsynsanalyse for at finde frem til en fælles vision;

— et styringssystem, hvori såvel den offentlige som private sektor deltager.

4.8 Efter udvalgets mening bør man - ud over at tage hensyn til den samfundsmæssige dimension lige fra udviklingen af produkter, tjenester og systemer - indføre mekanismer, som giver arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund mulighed for at være med til at overvåge, om der tages hensyn til den samfundsmæssige og etiske dimension af udviklingen på sikkerhedsområdet og af de teknologiske og produktionsmæssige applikationer.

4.8.1 Tildelingen af teknisk-normative standardiseringsmandater i samarbejde med Det Europæiske Forsvarsagentur bør ske efter principperne for den nye standardiseringspolitik med offentliggørelse af det årlige arbejdsprogram, som skal være gennemsigtigt, med fuld deltagelse af arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for det organiserede civilsamfund og med udarbejdelse af specifikationer, der kan anvendes ved offentlige indkøb efter principperne om åbenhed, konsensus, gennemsigtighed, relevans, neutralitet og kvalitet ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EUT C 68 af 6.3.2012, s. 35.

4.8.2 EØSU er enig i den foreslåede tilgang til spørgsmålet om gensidig anerkendelse af certificeringssystemer forudsat, at der fastlægges fælles kompetenceniveauer for de akkrediterede certificeringsorganer samt strengere udvælgelseskriterier og harmoniserede udvælgelsesprocedurer for overensstemmelsesvurdering ⁽¹²⁾;

4.9 Udvalget anser det for vigtigt, at **teknologier med dobbelt anvendelse** bliver anerkendt i lovgivningen for at fremme udviklingen af hybride teknologier, der både kan anvendes til militære og civile formål, men anser det for endnu vigtigere, at *støtteteknologier*, som er et af de prioriterede områder i Horisont 2020, sideløbende med interventioner under den fremtidige *Fond for Intern Sikkerhed*, styrkes såvel indholdsmæssigt som med tilførsel af flere midler.

4.9.1 På området intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder er det - ved siden af de vigtige nye tiltag i Horisont 2020 - nødvendigt at styrke beskyttelsen af den intellektuelle ejendomsret i WTO og i forbindelse med bilaterale og multilaterale europæiske associeringsaftaler med særligt fokus på bestemmelser om begrænsning af erstatningsansvar og adgang til de internationale markeder for offentlige indkøb.

4.9.2 EØSU er enig i, at man fuldt ud bør udnytte de nye muligheder, som instrumentet til *prækommercielle indkøb* i Horisont 2020 byder på.

4.10 EØSU støtter fuldt ud styrkelsen af den samfundsmæssige og etiske dimension i den lovgivning, som regulerer industrisektoren for sikkerhedsteknologi.

5. Særlige bemærkninger

5.1 **Overvindelse af fragmenteringen af markedet med udgangspunkt i produkttyper.** EØSU anbefaler, at indsatsen først og fremmest rettes - ikke mod de enkelte sektorer - men mod de typer produkter, som lettest kan leve op til det indre markeds krav via harmoniserede forskrifter og procedurer på grund af deres store markedspotentiale og betydning for en stor del af de europæiske borgere og arbejdstagere med særligt fokus på at fremme SMV'ernes udvikling, både hvad angår finansielle ressourcer og forskning og set i et organisatorisk perspektiv.

5.2 **Forskning og innovation, industriel ejendomsret og offentlige indkøb.** EØSU anmoder om tildeling af flere EU-midler til sikkerhedsteknologierne via Horisont 2020 med stor fokus på støtteteknologierne; styrkelse af de fælles interoperabilitetsprojekter vedrørende sikkerhed under ISA-programmet ⁽¹³⁾; anvendelse af sektorspecifik fritagelse i henhold til ordningen for statsstøtte til innovation; overvågning af den reelle anvendelse af direktiv EF/2004/18 og EF/2009/81 og af

⁽¹²⁾ EUT C 120 af 16.5.2008, s. 1.

⁽¹³⁾ ISA - Interoperativitetsløsninger for europæiske offentlige myndigheder 2010-2015.

instrumenterne til prækommercielle indkøb på sikkerhedsindustrien; større offentlig-privat og civil-militært samarbejde og begunstiging af strategier for fusion og sammenlægning af virksomheder på tværs af grænserne; harmonisering af reglerne om »*Third party limited liability protection*« (beskyttelse af tredjeparts begrænsede erstatningsansvar); bedre interne regler om industriel ejendomsret.

5.3 Adgang til internationale markeder. EØSU anser det for nødvendigt at styrke den fælles integrerede indsats under udenrigspolitikken vedrørende sikkerhedsindustrien ved at øge beskyttelsen af den industrielle ejendomsret i WTO og de europæiske bilaterale og multilaterale associeringsaftaler ved at garantere lige adgang til internationale markeder og offentlige indkøb på grundlag af gensidighed, forstærke EU's indsats på det internationale standardiseringsområde og lancere et kvalitetsmærke (*Euro Security Label*).

5.4 Samfundsmæssig og etisk dimension. Alle sikkerhedsmæssige systemer/produkter/tjenester skal respektere borgernes grundlæggende frihedsrettigheder, især retten til privatlivets fred, og bidrage til økonomisk og social fremgang, sikker handel og borgernes velfærd og sikkerhed. De nye teknologier bør helt fra begyndelsen være udformet således, at de øger beskyttelsen af personoplysninger og privatlivets fred ved – med støtte fra den offentlig-private dialog - at stille instrumenter til rådighed for en gennemsigtig og ansvarlig anvendelse af lovgivningen, som bør være centreret omkring beskyttelse af det enkelte menneske.

5.5 Uddannelse, instruktion og ansættelse af kvalificerede menneskelige ressourcer i overensstemmelse med kravene til sikkerhed og anvendelse af avancerede sikkerhedsteknologier, som kan levere erhvervsmæssige tjenester af høj kvalitet på et fuldt ud interoperabelt grundlag med respekt for det enkelte menneske og beskyttelse af dets værdighed.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Styrket og mere målrettet samarbejde mellem EU og internationale parter inden for forskning og innovation: en strategisk tilgang

COM(2012) 497 final

(2013/C 76/08)

Ordfører: **Gerd WOLF**

Kommissionen besluttede den 14. september 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Styrket og mere målrettet samarbejde mellem EU og internationale parter inden for forskning og innovation: En strategisk tilgang«

COM(2012) 497 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar 2013, følgende udtalelse med 133 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 En positiv udvikling på området forskning og innovation er udslagsgivende for Europas internationale konkurrenceevne og dermed grundlaget for arbejdspladser, sociale ydelser og velstand. Programmet Horisont 2020 danner rammen om EU's planlagte og tvingende nødvendige støtteforanstaltninger på dette område. Internationalt samarbejde med partnere i tredjelands indgår som et led i dette program.

1.2 Dette samarbejde har mange positive effekter på de deltagende parter fremskridt på området samt på den mellemfolkelige forståelse.

1.3 Nyttens for Europa afhænger imidlertid i høj grad af det europæiske forskningsrums tiltrækningskraft samt af de enkelte europæiske universiteters, forskningsinstitutioner og virksomheders – herunder SMV'ernes - prestige og effektivitet. En af Europa 2020-strategiens vigtigste mål er at sikre, at de nødvendige betingelser for strategien er til stede i Europa.

1.4 Den nuværende finansielle og økonomiske krise gør det derfor endnu mere presserende at gennemføre en konjunkturdjævnende, europæisk støttepolitik. Det europæiske forskningsrum, dets grundlæggende elementer og dets internationale dimension må styrkes og gøres tiltrækkende ved at iværksætte alle tænkelige finansielle og strukturelle foranstaltninger, og man skal undgå nedskæringer på området. Budgettet for Horisont 2020 må ikke blive kastebold i forskellige interessekonflikter.

1.5 Hovedformålet med rammeaftalen med partnerstaterne bør være at skabe lige konkurrencevilkår med gensidige rettigheder og pligter. Derudover bør samarbejdspartnerne kun begrænses af europæiske regler i det omfang, det er absolut nødvendigt for at beskytte europæiske interesser. Kreativitet kræver frihed.

1.6 Ifølge nærhedsprincippet bør projektrelaterede samarbejdsaftaler godkendes af de interessenter, der selv deltager i det berørte samarbejdsprojekt eller bærer ansvaret for det som organisation.

1.7 Store forskningsinfrastrukturer og demonstrationsprojekter kan overstige de enkelte medlemsstaters – måske endda hele EU's - effektivitet og potentiale, hvorfor Kommissionen bør inddrages direkte.

1.8 Pålidelighed, kontinuitet og tilstrækkelige ressourcer er afgørende for, at de internationale samarbejdsprojekter kan gennemføres med positive resultater. Det kræver, at der træffes særlige foranstaltninger. Desuden skal man sikre og fremme tilstrækkelig mobilitet for de berørte eksperter.

1.9 Internationalt samarbejde er ikke et mål i sig selv - det kræver arbejdskraft og skal kunne begrundes med en forventet merværdi. Det må ikke blive til et politisk værktøj for Kommissionens udenrigspolitik.

1.10 Ledemotivet skal være EU's egne interesser samt styrkelsen af det europæiske forskningsrum og den europæiske innovationsevne. Derfor bør EU-finansierede samarbejdsprojekter med partnere fra udviklingslande fortrinsvist støttes med midler fra budgettet for udviklingsbistand.

1.11 Det er en væsentlig økonomisk ulempe for de europæiske samarbejdspartnere, at der stadig ikke findes et fælles EU-patent, som sikrer den intellektuelle ejendomsret. Udvalget appellerer til Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet om at støtte det planlagte initiativ til *et europæisk patent med ensartet retsvirkning* og endelig at bryde dødvandet. I den forbindelse bør Europa også indføre en nyhedsskånefrist (*grace period*).

1.12 Man bør kunne fremskaffe oplysninger om gennemførelse af strategien uden nye instrumenter, f.eks. ved at anvende undersøgelserne fra *det europæiske semester*.

2. Resumé af Kommissionens meddelelse

2.1 I meddelelsen redegøres der for grundene til og de strategiske mål for det internationale samarbejde på områderne forskning, udvikling og innovation samt nogle af de praksis, der anvendes på området. »Internationalt samarbejde« defineres som samarbejde med partnere uden for EU.

2.2 De nævnte mål er som følger:

- a) **at styrke EU's ekspertise og tiltrækningskraft inden for forskning og innovation samt EU's økonomiske og industrielle konkurrenceevne** ved at skabe adgang til eksterne vidensressourcer, at tiltrække talent og investeringer til EU, at lette adgangen til nye vækstmarkeder samt at skabe enighed om fælles praksis for udøvelse af forskning og udnyttelse af resultaterne,
- b) **at overvinde globale samfundsmæssige udfordringer** ved hurtigere udvikling og udnyttelse af effektive løsninger og ved at udnytte forskningsinfrastrukturer bedst muligt, samt
- c) **at støtte EU's eksterne politikker** gennem tæt koordinering med politikkerne for udvidelse, naboskab, handel, den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP), politikken for humanitær bistand og udviklingspolitikken samt ved at gøre forskning og innovation til en integreret del af en omfattende pakke af udadrettede foranstaltninger.

2.3 Den nye strategiske tilgang til internationalt samarbejde inden for forskning og innovation vil være karakteriseret ved:

- at Horisont 2020 vil være helt åbent for deltagere fra tredjelande, hvorved europæiske forskere får mulighed for at samarbejde med de bedste hjerner i hele verden,
- målrettede internationale samarbejdsaktiviteter i et omfang og en rækkevidde, der maksimerer deres virkning,
- udarbejdelse af flerårige køreplaner for samarbejdet med vigtige partnerlande og -regioner,
- styrkelse af partnerskabet mellem Kommissionen, medlemsstaterne og relevante interessenter,
- fremme af fælles principper for udførelse af internationalt samarbejde inden for forskning og innovation,
- styrkelse af EU's rolle i internationale organisationer og multilaterale fora,
- styrkelse af gennemførelsen, styringen, kontrollen og evalueringen.

3. Udvalgets generelle bemærkninger

3.1 En positiv udvikling på området forskning og innovation er udslagsgivende for Europas internationale konkurrenceevne og dermed grundlaget for arbejdspladser, sociale ydelser og velstand. Programmet Horisont 2020 omfatter Kommissionens planlagte og tvingende nødvendige støtteforanstaltninger på området. Internationalt samarbejde indgår som et led i programmet Horisont 2020.

3.2 Internationalt samarbejde inden for forskning og innovation har talrige positive følgevirkninger for fremskridtet på dette område hos de deltagende aktører samt for den mellempåvirkende forståelse. Dette gælder ikke kun internt i det europæiske forskningsrum (ERA), men også på globalt plan og dermed for det spørgsmål, der behandles her. Udvalget bekræfter sine tidligere anbefalinger vedrørende dette tema ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Jf. EUT C 306 af 16.12.2009, s. 13.

3.3 Følgelig bifalder udvalget Kommissionens nye meddelelse og støtter overordnet set dens mål og argumenter.

3.4 EU's forhandlingsposition i partnerskabernes indledende faser samt EU's udbytte af det internationale samarbejde afhænger i høj grad af det europæiske forskningsrums tiltrækningskraft, de enkelte europæiske universiteters og forskningsinstitutioners prestige og effektivitet samt virksomhedernes – herunder SMV'ernes – innovationsevne.

3.5 Et af Europa 2020-strategiens vigtigste mål er at sikre, at de nødvendige betingelser for strategien er til stede i Europa. Den nuværende finansielle og økonomiske krise gør det derfor endnu mere presserende at gennemføre en konjunkturudjævrende, europæisk støttepolitik, dvs. at undgå nedskæringer på området og i stedet at iværksætte alle tænkelige finansielle og strukturelle foranstaltninger for at styrke det europæiske forskningsrum, dets grundlæggende elementer og dens internationale dimension og gøre det tiltrækkende. Netop derfor skal budgettet for Horisont 2020 udstyres med midler af mindst den størrelsesorden, som Kommissionen foreslår. Udvalget gentager derfor sin ofte fremsatte appel til Europa-Parlamentet og Rådet om ikke at tolerere begrænsninger og ikke at gøre dette budget til kastebold i interessekonflikter.

3.6 Det er ikke alle medlemsstater, der formår at skabe lige frugtbare betingelser for forskning og innovation. Udvalget gentager endnu en gang sin opfordring til, at de medlemsstater i det europæiske forskningsrum, der på nuværende tidspunkt ikke i tilstrækkeligt omfang er udstyret med fremragende forskningsinstitutioner og innovationsværksteder, hurtigst muligt bør udligne denne forskel vha. strukturfondene og samhørighedsfonden. Desuden bør de skabe grobund for tilstrækkeligt mange fremragende forskere og en innovativ iværksætterkultur vha. effektive støttepolitikker og økonomiske politikker. Kun sådan kan man omsætte konceptet »Teaming of Excellence« i praksis⁽²⁾. Udvalget opfordrer derfor alle medlemsstater (samt den private sektor i det omfang, den måtte være berørt), til endelig at opfylde Lissabonstrategiens mål, som nu er blevet indarbejdet i Europa 2020-strategien, og afsætte 3 % af BNP til FoU.

3.7 Et af Kommissionens erklærede mål er, at »Horisont 2020 vil være fuldt ud åbent for deltagere fra tredjelande, hvorved europæiske forskere får mulighed for at samarbejde med de bedste hjerner i hele verden«. Denne mulighed har naturligvis eksisteret i mange årtier⁽³⁾ og bliver også anvendt

flittigt. Derfor bør Kommissionen redegøre mere præcist for den nuværende situation og forklare, hvilke nye ressourcer, den har tænkt sig at anvende for at opnå yderligere fremskridt, samt hvad der fremover skal gives tilladelse og støtte til.

3.8 Kommissionen foreslår, at man som en vigtig støtteforanstaltning for vellykket internationalt samarbejde indgår rammeaftaler med potentielle partnerstater. Efter udvalgets mening bør man imidlertid i første linje fokusere på særligt innovative, fremgangsrige og effektive industrilande. Rammeaftalerne bør dog – analogt med frihandelsaftalen – primært sørge for lige konkurrencevilkår med gensidige rettigheder og pligter. Derudover bør potentielle partnere kun begrænses af europæiske regler i det omfang, det er absolut nødvendigt for at beskytte europæiske interesser.

3.9 Rammeaftalerne bør ikke indeholde irrelevante holdninger og pression og bør desuden give tilstrækkeligt med fleksibilitet og spillerum til, at man kan indgå kontrakter, som er skræddersyede til de enkelte tilfælde og deres udgangspunkt. Kreativitet kræver frihed.

3.10 Det er særligt vigtigt, at samarbejdsprojekterne i hele deres løbetid er præget af pålidelighed, kontinuitet og ressourcer i tilstrækkeligt omfang. Det er en vanskelig opgave, som kræver, at man træffer særlige forholdsregler.

3.11 Ifølge nærhedsprincippet bør de enkelte samarbejdsaftaler godkendes af de interessenter, der selv deltager i det berørte samarbejdsprojekt eller har ansvaret for det som organisation.

3.12 Kommissionen bør på sin side kun inddrages direkte i tilfælde - f.eks. videnskabeligt-tekniske storprojekter – som overstiger en enkelt medlemsstats, et enkelt firmas eller en enkelt forskningsinstitutioners potentiale, men den bør så til gengæld også bære ansvaret. Udvalget erindrer om⁽⁴⁾, at det især er de store forskningsinfrastrukturer og demonstrationsprojekter, der kan overstige de enkelte medlemsstaters – måske endda EU's samlede – effektivitet og potentiale, hvorfor de skal have mere støtte fra Kommissionens side.

⁽²⁾ Jf. f.eks. Peter Gruss, Max Planck Forschung 3/12, s. 6, ISSN 1616 – 4172.

⁽³⁾ Jf. EUT C 306 af 16.12.2009, s. 13, pkt. 3.2.

⁽⁴⁾ Jf. navnlig EUT C 181 af 21.6.2012, s. 111, pkt. 4.3.1.

3.13 De fleste former for internationalt samarbejde udvikler sig derimod gennem personlige kontakter mellem forskere, forskergrupper, virksomheder (også SMV'er) eller forskningsinstitutioner, som typisk knyttes på internationale fagkonferencer eller fagmesser og også plejes der. Disse processer for selvstændig organisering skal have opmærksomhed og anerkendelse, lige som de skal udnyttes og fremmes bedre. EØSU beklager, at der hidtil ikke har været nogen mærkbar reaktion fra Kommissionen på udvalgets gentagne anbefalinger.

3.14 Hvis man vil opnå positive resultater, er det afgørende at sikre tilstrækkelig mobilitet for de eksperter, der deltager i samarbejdsprojekterne. Kommissionen bør udvide dette aspekt analogt med reglerne og støttemodellerne for intern mobilitet i Europa.

3.15 Udvalget er bekymret for, om det internationale samarbejde vil udvikle sig til et mål i sig selv for Kommissionen eller til et værktøj for Kommissionens udenrigspolitik (jf. punkt 5 i Kommissionens meddelelse). Samarbejde er imidlertid ikke et mål i sig selv. Det kræver en ekstra indsats, som kun retfærdiggøres af flere og bedre kundskaber og kvalifikationer samt udbyttet af innovation. Derfor bør samarbejdsprojekter heller ikke omfatte flere deltagere end dem, der kan tilføre en merværdi.

3.16 Det handler imidlertid ikke kun om prioriteterne i forbindelse med fordeling af midlerne, men også om den administrative byrde. Selv om de interne europæiske ressourcer til Horisont 2020 forhåbentlig kan reduceres vha. de planlagte forenklingsforanstaltninger⁽⁵⁾, lægger de stadig beslag på en væsentlig del af videnskabsfolkene og forskernes samlede arbejdskraft. At supplere dette nu med internationale samarbejdsforanstaltninger, der muligvis er underlagt alt for formelle procedurer, indebærer en risiko for, at bureaukratiet igen bliver oppustet.

3.17 Anvendelsen af Horisont 2020-midlerne - som desværre stadig er for beskedne - giver anledning til endnu en indvending. Hvis disse midler kanaliseres til tredjelande, vil det automatisk medføre, at der bliver færre midler til rådighed inden for det europæiske forskningsområde. Her er der i hvert fald brug for en nøje afvejning af prioriteterne, også med henblik på medlemsstaternes alvorlige efterslæb, som skal indhentes. Derfor bør de samarbejdsprojekter, som primært har karakter af udviklingsbistand, fortrinsvist støttes med midler fra budgettet for udviklingsbistand.

3.18 I Kommissionens meddelelse blev spørgsmålet om intellektuel ejendomsret også taget op og nævnt som en

grund til at anvende en »europæisk« metode. Hvis der er tale om grundforskning, handler det primært om anerkendelse af de tidsmæssige prioriteter for en ny opdagelse eller et nyt resultat. Men allerede i overgangsfasen inden anvendelsen kommer spørgsmålet om en mulig opfindelses patenterbarhed naturligvis også ind i billedet.

3.19 I årtier har det nemlig været et blødende sår i Europa, at der stadig ikke findes et fælles EU-patent. Dette medfører betydelige udgifter for alle virksomheder og særligt for SMV'er i EU i sammenligning med deres samarbejdspartnere fra tredjelande (særligt i USA), nogle gange endda til, at man giver afkald på patentet og dermed mister patentbeskyttelsen. Udvalget appellerer til Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet⁽⁶⁾ om at bakke helt og fuldt op om det nært forestående initiativ til *et europæisk patent med ensartet retsvirkning* og endelig at bryde dødvandet. Udvalget bifalder Europa-Parlamentets beslutninger på området⁽⁷⁾. I den forbindelse bør Europa også indføre en nyhedsskånefrist (*grace period*)⁽⁸⁾.

3.19.1 Desuden bør reglerne for intellektuel ejendom i forbindelse med internationale fælles teknologiinitiativer (Joint Technology Initiatives) tages op til fornyet overvejelse.

4. Udvalgets særlige bemærkninger

4.1 Ifølge Kommissionens forslag skal listen over lande, der automatisk er berettigede til at søge om støtte, være begrænset, idet man supplerer det nuværende udvælgelseskriterium, der udelukkende bygger på BNI pr. indbygger, med endnu et kriterium, der bygger på det samlede BNP, hvorved lande, der ligger over en fastsat tærskel, udelukkes.

4.1.1 Efter udvalgets mening bør dette spørgsmål behandles mere nuanceret. Det primære kriterium for et EU-støttet samarbejde med udvalgte borgere fra tredjelande bør udelukkende være europæiske organisationers, virksomheders og SMV'ers, videnskabsfolks og forskeres specifikke interesse eller behov for den knowhow, man opnår gennem samarbejdet. Det vigtigste bør være at fremme det europæiske forskningsområde. Hvis der er brug for en fremragende ekspert fra et land med et højere BNP til et projekt, bør vedkommende kunne få støtte, hvis der ikke er andre muligheder for at udnytte den pågældende eksperts færdigheder og viden til fordel for Europa. Ledemotivet skal altid være Europas egne interesser!

⁽⁶⁾ Rådet for Den Europæiske Union, 23. juni 2011 – 11328/11.

⁽⁷⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/da/pressroom/content/20121210IPRO4506/html/Europa-Parlamentet-godkender-nyt-EU-patent>

⁽⁸⁾ Jf. EØSU's udtalelse »Adgang til videnskabelig information – offentlige investeringer«, pkt. 3.4. (Se side 48 i denne EUT).

⁽⁵⁾ Jf. EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129, pkt. 1.2.

4.2 Efter Kommissionens mening er der brug for objektive oplysninger til gennemførelse af denne strategiske tilgang. Udvalget glæder sig over det mundtlige udsagn fra Kommissionens repræsentant om, at de statistiske undersøgelser og den indsamling af data, der er planlagt ifølge meddelelsen, ikke vil give en ekstra administrativ byrde, men at Kommissionen i stedet vil anvende allerede eksisterende kilder. Udvalget anbefaler, at man f.eks. bruger undersøgelserne fra det europæiske semester⁽⁹⁾ for at undgå at belaste virksomhederne og forskerne yderligere.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_da.htm

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Bedre adgang til videnskabelig information: større udbytte af de offentlige investeringer i forskning

COM(2012) 401 final

(2013/C 76/09)

Ordfører: **Gerd WOLF**

Kommissionen besluttede den 17. juli 2012 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Bedre adgang til videnskabelig information: Større udbytte af de offentlige investeringer i forskning«

COM(2012) 401 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013 (mødet den 16. januar 2013) følgende udtalelse med 151 stemmer for og 5 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Adgang til videnskabelig information er en væsentlig forudsætning for succes inden for forskning og innovationsfremme og dermed for Europas konkurrenceevne. Dette indbefatter videnovertførsel mellem forskere, forskningspartnerskaber – især mellem forskning og erhvervsliv – samt mellem forskerne og borgerne.

1.2 Med følgende udsagn in mente støtter udvalget de mål og forslag, Kommissionen har formuleret, og som efter EØSU's mening fører til et lettere og potentielt mere effektivt videnskabeligt arbejde, hvilket er blevet teknisk muligt takket være internettet.

1.3 For at omsætte disse mål i praksis bør forskernes eller deres organisationers status som ophavsmænd og intellektuelle ejendomsrettigheder fortsat sikres, der må ikke røres ved den videnskabelige og forskningsmæssige frihed og forskerne skal fritages for effektivitetsbegrænsende merarbejde og yderligere administrative byrder.

1.4 Den frie adgang (via internettet) til videnskabelige publikationer er en udvidelse af eller et supplement til bibliotekerne på linje med vore dages tekniske muligheder. Dette er meget nyttigt, praktiseres allerede i vidt omfang og bør videreudbygges og færdigudvikles. Der bør tilstræbes en global symmetri mellem Europa og ikke-europæiske lande.

1.5 Bevaringen af videnskabelig information (lagring af forskningsdata) med henblik på eventuel senere brug er nødvendig. Dette hører i vore dage med til god videnskabelig praksis. Udvalget bifalder Kommissionens hensigt om også fremover at

støtte de nødvendige infrastrukturer. For så vidt som lagring af data behandles mere indgående i projektaftaler, bør beslutninger vedrørende omfang, format, detaljeringsgrad og beskrivelse (med metadata) træffes sammen med de berørte forskere inden for de enkelte fagområder.

1.6 Dermed melder spørgsmålet sig om fri (dvs. almen, global, gratis, ukontrolleret og ubetinget) adgang via internettet til lagrede forskningsdata. Dette spørgsmål har mange aspekter og berører den nuværende videnskabskultur og skal behandles meget differentieret og varsomt. Mens det er muligt at forestille sig forskningsområder, hvor fri ekstern adgang kan være nyttig og uden risiko, er der på mange andre områder afgørende forhold, der taler imod dette. Derfor advares der mod at generalisere.

1.7 De mulige løsninger bør således i udvalgte tilfælde skridt for skridt og forsøgsvist tage udgangspunkt i de allerede eksisterende frivillige procedurer for selvreguleret dataudveksling (f.eks. CERN, World Wide Web!) og bør afprøves empirisk i et pilotprojekt med samtykke fra de forskere, der er involveret i forskningsprocessen. De dermed forbundne administrative procedurer må dog ikke medføre nye krav eller yderligere procedurer, der ville underminere de netop indledte bestræbelser på forenkling.

1.8 Uanset ovenstående kan det – især hvis der er global symmetri mellem Europa og de ikke-europæiske lande – være formålstjenligt med fri adgang til et skønsomt udvalg af de informationer, som ligger til grund for de frit tilgængelige udgivelser, når blot de dermed forbundne ekstraomkostninger er acceptable og berettigede.

1.9 Alle disse foranstaltninger er forbundet med til dels betragtelige ekstraomkostninger for forskerne og deres organisationer. Dette skal der tages fuldt ud højde for i budgetplanlægningen og budgettildelingen.

2. Resumé af Kommissionens meddelelse

2.1 Meddelelsen omhandler de foranstaltninger, som Kommissionen agter at træffe for at forbedre adgangen til videnskabelig information og opnå større udbytte af offentlige investeringer i forskning.

2.2 Foranstaltningerne tilsigter

- adgang til videnskabelige udgivelser
- bevaring af videnskabelig information
- adgang til forskningsdata.

2.3 Angående adgang til videnskabelige udgivelser er der for tiden to modeller til forhandling med udgiverne af videnskabelige publikationer:

- **»Gylden« fri adgang** (publicering med fri adgang): Betalingen af publikationsomkostningerne flyttes fra læserne (via abonnementer) til forfatterne. Disse omkostninger oppebæres almindeligvis af det universitet eller forskningsinstitut, som forskeren er tilknyttet, eller af det finansieringsorgan, der støtter den pågældende forskning.
- **»Grøn« fri adgang** (selvarkivering): Den publicerede artikel eller det endelige peer review-vurderede manuskript arkiveres af forskeren i et online-arkiv før, efter eller sideløbende med publiceringen. Adgangen til denne artikel er ofte udskudt (»embargoperiode«) på anmodning af udgiveren, således at abonnenterne stadig har en fordel.

2.4 Derudover forelægges der en tidsplan for, hvorledes disse mål gradvist kan realiseres inden for rammerne af »Horisont 2020«.

3. EØSU's bemærkninger

Det tema, der behandles her, vedrører den frie, dvs. den almindelige, gratis, globale og uindskrænkede internetadgang til fremtidige publikationer og til de underliggende forskningsdata, som normalt også foreligger i digital form.

3.1 Tidligere fremførte synspunkter

Udvalget har allerede i udtalelsen⁽¹⁾ »Samarbejde og overførsel af viden mellem forskningsinstitutioner, industrien og SMV'er – en vigtig forudsætning for innovation«, behandlet det

foreliggende tema og fremsat generelle bemærkninger, der fortsat er aktuelle. Bemærkningerne gjaldt målet om at forbedre overførslen af viden mellem forskningspartnerskaber (især mellem forskning og erhvervsliv). EØSU ser dette som en væsentlig faktor for innovationsfremme og dermed for Europas konkurrenceevne. Bemærkningerne berørte også, hvordan man forholder sig til de intellektuelle ejendomsrettigheder, der opstår i forsknings- og innovationsprocessen, samt den kunstneriske og videnskabelige frihed⁽²⁾ ⁽³⁾.

3.2 Status som ophavsmand og intellektuel ejendomsret

I forbindelse med forskeres og deres organisationers status som ophavsmænd og intellektuelle ejendomsret drejer det sig dels om anerkendelse af, at man som den første har gjort en videnskabelig opdagelse eller fået en ny indsigt, normalt via dette at være forfatter til en dokumenteret publikation, dels om en anerkendelse af f.eks. retten til udnyttelse af resultaterne af den kreative proces (eller dele heraf), som via ny viden generer nye mulige innovationer og opfindelser, som der derefter ofte søges patentbeskyttelse for. Udvalget bifalder derfor Kommissionens udsagn (punkt 4.1.) om, »at de foreslåede strategier for fri adgang ikke berører forfatterens frihed til at vælge, om han vil publicere eller ej. De griber heller ikke ind i patentering eller andre former for kommerciel udnyttelse«.

3.3 Nyhedsskånefrist

Spørgsmålet om, hvorvidt videnskabelige resultater skal publiceres tidligt med risiko for at miste ethvert krav på opfindelser baseret herpå, eller for at undgå det sidstnævnte, først at tilbageholde en publicering og således muligvis miste prioritetskravet på f.eks. opfindelser, er et vanskeligt dilemma, der eventuelt kan være forbundet med tab. Udvalget gentager sin anbefaling i forbindelse med indførelsen af det fælles EU-patent⁽⁴⁾ om at indføre en såkaldt nyhedsskånefrist for at mindske dette dilemma.

3.4 Eksempel fra patentretten

Efter årtiers international udvikling blev der i patentretten fundet og etableret en fin balance mellem dels de første fortrolighedskrav knyttet til den intellektuelle ejendomsret og dels den frie adgang til produkter hidrørende herfra. Således bliver patentansøgninger efter 18 måneder offentliggjort og er tilgængelige for enhver på internettet.

3.5 Forskningsdata

Trods forskelle alt efter, hvilket fagområde det drejer sig om, foreligger der nu en fremgangsmåde,

⁽²⁾ EU's Charter om grundlæggende rettigheder, artikel 13 (marts 2010): »Frihed for kunst og videnskab«.

⁽³⁾ F.eks. Torsten Wilholt i FORSCHUNG & LEHRE, 19. årgang 12/12, s. 984; www.forschung-und-lehre.de

⁽⁴⁾ EUT C 132 af 3.5.2011, s. 39, pkt. 3.9.

⁽¹⁾ EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8, kapitel 3.

- i. som består i, at de data, der indgår i forskningsprocessen, som bygger på såkaldte rådata, først bearbejdes og checkes for fejlmålinger, undersøges i interne drøftelser, vægtes og sammenlignes eller om nødvendigt kombineres med andre målereferencer, før de inkorporeres i en godkendt, pålidelig datamængde og offentliggøres, og
- ii. at det er de dermed beskæftigede forskere, der som de første i publikationer redegør for dem, fortolker resultaterne og drager følgeslutninger.

3.6 Overordnet tilslutning

I lyset af ovennævnte udsagn støtter udvalget de af Kommissionen formulerede mål. Det mener, at disse mål fører til et lettere og potentielt mere effektivt videnskabeligt arbejde, hvilket er blevet teknisk muligt takket være internettet. Det anbefaler, at man gradvis udvikler de påbegyndte processer eller tilgange med konstant feedback fra de videnskabsfolk, der er aktive i forskningsprocessen. I den forbindelse skal der tages højde for de særlige karakteristika ved de forskellige forskningsdiscipliner, og forskerne skal fritages fra effektivitetsbegrænsende merarbejde og yderligere administrative byrder. Næste kapitel indeholder yderligere synspunkter og begrænsninger desangående.

4. Udvalgets særlige bemærkninger

4.1 Fri adgang til publikationer

Den frie adgang (via internettet) til videnskabelige publikationer er en udvidelse eller et supplement til bibliotekernes arbejde i tråd med vore dages tekniske muligheder. Den frie adgang er meget nyttig, praktiseres i vidt omfang og bør videreudbygges og færdigudvikles.

4.1.1 Gylden eller grøn adgang

Det er overvejende et pragmatisk eller omkostningsrelateret spørgsmål, om man kan eller vil nå til enighed med udgiverne om den »gyldne« eller »grønne« adgang. Det vigtigste er den almindelige og ikke alt for forsinkede internetadgang til videnskabelige og tekniske publikationer.

4.1.2 For høje omkostninger

Der er dog opstået det indtryk, at de største udgivere kræver for høje gebyrer for adgang. Dette kan der muligvis rådes bod på via mere konkurrence i samspillet mellem forfattere, udgivere og forlag. I vurderingen af forskerens arbejde spiller det også en rolle, hvor anset det tidsskrift, som arbejdet offentliggøres i, er. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til sammen med de videnskabelige organisationer at gennemføre drøftelser om, hvorledes der kan sikres forbedringer. I den forbindelse bør forfatternes frie valg af tidsskrift dog ikke begrænses.

4.1.3 Foreløbige rapporter

Udvalget henviser til den udbredte praksis med at gøre nye resultater tilgængelige for fagfolk i form af foreløbige

rapporter – også via internettet – allerede inden de eksterne eksperter (referees) har afsluttet bedømmelsen som led i publiceringen i specialiserede tidsskrifter. Tilsvarende gælder for foredrag på symposier og fagkonferencer, som spiller en vigtig rolle for at bringe forskere i kontakt med hinanden.

4.1.4 Internationale aftaler – symmetri

På internationalt plan mellem EU og de øvrige stater bør der ikke opstå stærk ubalance. Når forskere eller offentligheden fra hele verden får gratis adgang til videnskabelige offentliggørelser i EU via internettet, er det nødvendigt, at forskere og borgere i EU også sikres adgang til videnskabelige publikationer uden for EU. Udvalget støtter Kommissionens indsats for via internationale aftaler at skabe symmetri. Det videnskabelige arbejde bliver først reelt lettere, når der er en international informationsstrøm.

4.1.5 Fagkonferencer og biblioteker

Samtidig advarer udvalget mod at tro, at man med fri adgang gør de andre former for udveksling af informationer og synspunkter overflødige eller ubetydelige. Dette at sidde og arbejde ved en pc er ikke nogen erstatning for den stimulerende virkning fra samtaler eller diskussioner eller fra det intellektuelle miljø på et bibliotek eller en fagkonference.

4.2 Datalagring

De fleste store forskningsorganisationer har allerede integreret datalagring i deres regler for god videnskabelig praksis. I lyset af vore dages store datamængde er også denne opgave primært et spørgsmål om disponible ressourcer og infrastrukturer, dvs. omkostninger til det udstyr og personale, der skal til, for at validere datamængden, og eventuelt sortere og komprimere, forkorte og slette rådata samt at tilføje metadata uden at miste vigtige informationer undervejs. Så der skal tages højde for cost-benefit-forholdet.

4.2.1 Kommissionen støtte

Udvalget bifalder de aktuelle og planlagte fremtidige foranstaltninger fra Kommissionens side med henblik på at fremme lagring af forskningsdata og de dertil knyttede nødvendige infrastrukturer.

4.2.2 Fagspecifikke løsninger

Udvalget er enige med Kommissionen i, at man ikke skal satse på generelle løsninger, men at hvert fagområde selv skal beslutte, i hvor vidt omfang og med hvilke midler, de vil lagre data og i hvilken udstrækning dette skal standardiseres. I den forbindelse bør man i videst muligt omfang benytte åbne og internationale standarder, så systemerne bliver kompatible.

4.3 Fri ekstern adgang til data

Kommissionen og andre fortalere⁽⁵⁾ for fri (digital) adgang til forskningsdata lægger følgende målsætninger til grund:

a) et kvalitetsløft i den videnskabelige diskurs, fordi man som regel har brug for adgang til de analyserede data og de værktøjer, der er anvendt for at analysere dem, følge op på og detaljeret evaluere offentliggjorte forskningsresultater;

b) øget udbytte af de offentlige midler, der er anvendt til at indsamle disse data, ved at bruge disse data på ny.

Disse mål kan udvalget under ét betraget fuldt ud støtte.

Spørgsmålet er dog, med hvilke instrumenter, hvor differentieret og hvor vidtgående dette skal ske, samt hvilke ekstra – også administrative – omkostninger, der er forbundet dermed, om disse omkostninger retfærdiggøres af den forventede nytte, og hvilke forhold der taler imod dette.

4.3.1 Nuværende praksis

Videnskabelig forskning er karakteriseret ved, at erkendelsesprocessen samt de i den forbindelse indhøstede data og kilder skal kunne forstås og reproduceres og at de konklusioner, der drages, skal kunne holde stand i enhver diskussion og debat. Til det formål er der blandt forskere før, ved siden af og efter offentliggørelsen i tidsskrifter veletablerede og effektive procedurer som seminarer, konferencer, peer review, informations- og dataudveksling, udveksling af personale osv. Dette sker i dag også via den moderne digitale teknologi. Det er netop med henblik på dataudveksling, at CERN⁽⁶⁾ med partnere har foreslået og udviklet *World Wide Web* (*www*).

4.3.2 Yderligere foranstaltninger

Derfor kan Kommissionens forslag kun dreje sig om, hvorledes man supplerer, forenkler og effektiviserer disse allerede indkørte selvregulerende processer. Det fremgår ikke tilstrækkeligt tydeligt af meddelelsen, hvilke yderligere foranstaltninger der konkret tænkes på; der tænkes åbenbart bl.a. på pilotprojekter.

4.3.3 Problemer – Hindringer

Forventningerne til den frie adgang er allerede nævnt, men det er nødvendigt også at være opmærksom på de problemer, der skal løses, samt undtagelser og hindringer. Dette drejer sig f.eks. om:

⁽⁵⁾ F.eks. www.royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf, www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2359-12.pdf

⁽⁶⁾ Den Europæiske Organisation for Højenergifysik.

— fortrolighed i forbindelse med innovationer især med erhvervslivet (SME); patentaspekter

— fortrolighed i forhold til patientdata i medicinsk forskning

— beskyttelse af (forskeres og forskningsorganisationers) status som ophavsmænd til data

— misforståelser ved datakonsultation og datafortolkning samt konsekvenserne heraf

— evt. juridiske begrænsninger for teknologioverførsel i forbindelse med eksportkontrol

— garanti for global symmetri mellem EU og tredjelande

— personale- og udstyrmæssige omkostninger til databearbejdning, så de relevante data fra den ofte uoverskuelige mængde rådata kan bruges og forstås af udenforstående.

Disse problemer står klart i vejen for en generel indførelse af fri adgang til forskningsdata.

4.3.4 Differentiering

Her må man derfor sondre. Udvalget bekræfter, at der er områder, hvor fri adgang til forskningsdata på internettet kan være en fordel, f.eks. når det gælder meteorologiske data, genbanker, demografiske data eller tilsvarende klart definerede og statistisk relevante data (men det skal dog præciseres, hvorledes man definerer »data«.)

Det anbefaler tillige en klart mere forsigtig fremgangsmåde f.eks.

i. i forbindelse med højkomplekse eksperimenter som accelerators og forskningsanlæg inden for fusionsforskning og

ii. alt samarbejde med industriforskning også med SMV.

4.3.5 I sidstnævnte tilfælde påpeger udvalget en iboende modsætning mellem målene, dels om åben adgang til forskningsdata og dels netop om tiltag inden for innovationsfremme, hvor vægten lægges på offentlig-private partnerskaber osv., hvor fortrolighed er et centralt anliggende. Under alle omstændigheder er forsøget på afvejning mellem interesserne inden for disse indbyrdes modstridende mål, nemlig ved at sondre mellem på den ene side »uskyldige« data, f.eks. i grundforskning, og på den anden side innovationsbærende data, f.eks. i anvendt forskning, ikke uden risiko. For en sådan forhåndssondring kræver, at man kan se ind i fremtiden. Endelig kan netop banebrydende ny viden i den såkaldte grundforskning

være yderst innovationsbærende og således føre til tab af patentbeskyttelse ved for tidlig publicering (jf. også punkt 3.3). Derfor bør der her findes en lige så pragmatisk løsning som i forbindelse med »normal« publicering (jf. punkt 3.2 og punkt 4.1. i Kommissionens meddelelse).

4.3.6 Frivillighed

Det bør derfor være op til de forskere, der deltager i et forskningsprojekt, at bestemme, om, fra hvornår, og i bekræftende fald hvor detaljeret de i projektet indhøstede data skal gøres frit tilgængelige på visse betingelser. CERN er netop et eksempel på, at man selv på dette område kommer længere med frivillige »bottom-up«-processer end med påtvungne regler. Udvalget anbefaler at have mere tillid til de selvregulerende kræfter i forskningssystemet. Ethvert påtvunget indgreb (jf. punkt 4.3.10) i den hidtil frugtbare, men også følsomme forskningskultur bør undgås.

4.3.7 Data fra publikationer

Som eksempel kan overveje sammen med selve publikationen elektronisk at forberede og give fri adgang til et udvalg (jf. punkt 4.2) af de data, som ligger til grund for materialet i en publikation, som også er frit tilgængelig. Men selv her bør man dog opkaste spørgsmålet og undersøge, om den forventede nytteværdi ved at give tredjemand lov til at udnytte dataene virkelig retfærdiggør de ekstra byrder, der lægges på de oprindelige ophavsmænd, som skal bruge tid på dette i stedet for på deres forskningsarbejde.

4.3.8 Pilotforsøg

Udvalget støtter Kommissionens bestræbelser for på et forholdsvist ukompliceret og derfor velegnet fagområde at iværksætte et pilotforsøg for at indhøste erfaringer. Der skal rapporteres om merværdien ved dette forehavende.

4.3.9 Bureaucrati og accept

Mange forskeres misfornøjelse med Kommissionens stærkt bureaukratiske ansøgnings- og tildelingsprocedurer er i mellemtiden stilnet af på grund af tiltagene til forenkling og kontinuitet⁽⁷⁾ i støtteinstrumenterne. Misfornøjelsen kan bryde ud igen, hvis der indføres nye dårligt udtænkte krav, indgreb i forskningsarbejdet og nye bureaukratiske hindringer

4.3.10 »Finansieringsydernes« interesse

I debatten om ovenstående spørgsmål fremføres det også, om og i hvilket omfang »finansieringsyderne« eller »skatteyderne«, her repræsenteret af Kommissionen, som betingelse for deres støtte simpelthen skal kræve, at alle forskningsdata skal gøres frit tilgængelige på internettet. Uanset hvad der er anført i punkt

3.1 og 3.2 er dette spørgsmål ikke et centralt anliggende i denne udtalelse. Udvalget er mere optaget af, med hvilke procedurer forskning og forskningsledelse skal fremmes – ikke mindst med tanke på »finansieringsydernes« interesse – så man kan opnå en optimal videnskabelig og økonomisk succes.

4.4 Yderligere byrder på forskningsbudgettet

Alle foranstaltninger foreslået af Kommissionen indebærer, at modtageren slipper for at betale for information (publikationer, data). Disse udgifter skal i stedet for oppebæres af ophavsmændene til dataene og publikationerne, dvs. forskerne og deres organisationer. Derfor skal disse udgifter indgå i de respektive forskningsbudgetter – og, når det gælder EU's fremme af forskning, i Horisont-2020-budgettet. Derfor skal disse udgifter være indbefattet i støttebeløbene.

4.4.1 Ved fri adgang til videnskabelige publikationer skal det relevante forskningsbudget således ikke kun dække udgifterne til opnåelsen af nye forskningsresultater, men også til at gøre disse alment tilgængelige.

4.4.2 Tilsvarende gælder også udgifterne til øget datalagring og de dermed forbundne udgifter til personale og infrastruktur (bl.a. som forudsætning for punkt 4.4.3).

4.4.3 Og det gælder naturligvis også for de ekstra omkostninger i forbindelse med en eventuel offentlig adgang til alle eller udvalgte forskningsdata.

4.5 Mulig misforståelse

Udvalget har indtryk af, at visse krav om og begrundelser for fri adgang, som anføres i den politiske debat, beror på misforståelser gående ud på, hvordan arbejdsgangen er inden for videnskab og forskning samt den normale borgers begreb om videnskab. Videnskabelige publikationer er normalt kun forståelige for de eksperter, der arbejder på det pågældende fagområde; derfor er den frie adgang dertil også kun rettet mod eksperter. Det samme gælder adgangen til forskningsdata.

4.6 Information til borgere og politiske aktører

Det er derfor så meget desto vigtigere, at der sættes ind på at præsentere hovedbudskabet i ny viden for lægfolk. Udvalget har gentagne gange henvist til betydningen af den form for formidling og anerkender Kommissionens og CORDIS' indsats på dette område⁽⁸⁾. Man bør fremhæve visse forskeres engagement i og evne til at gøre deres fagområdes viden alment forståelig. Endelig er det også vigtigt for de politiske aktører at være velinformede om indhold og betydning af videnskabelig viden samt om potentialet for yderligere forskning, således at de kan træffe velfunderede beslutninger.

(7) EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129.

(8) http://cordis.europa.eu/home_en.html

4.7 Adgang til sagkundskab

Firmaer og civilsamfundsorganisationer klager ofte over utilstrækkelig adgang til specifik sagkundskab. Det er derfor vigtigt, især for SMV, at råde over mindst en intern eller ekstern ekspert, som kan forstå informationen, eller at have adgang til en tilsvarende konsulentvirksomhed. Endvidere henviser udvalget på den ene side til sine anbefalinger (i en tidligere udtalelse ⁽⁹⁾) til Kommissionen om at stille en specifik søgemaskine på dette område til rådighed, og på den anden side til den søgemaskine ⁽¹⁰⁾, Den Europæiske Patentmyndighed har

stillet til rådighed, hvor man kan finde en stor mængde af de på verdensplan foreliggende patentdokumenter.

4.8 Internetadgang til tidligere publikationer

Ud over det tema, der her er behandlet, er der interesse bl.a. fra humanioras side for, at der også skabes elektronisk adgang til ældre originalpublikationer på internettet. Udvalget hilser bestræbelser med dette formål for øje velkommen, men dette skal ikke behandles i den foreliggende udtalelse.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹⁾ EUT C 218 af 11.9.2009, s. 8, punkt 3.2.

⁽¹⁰⁾ <http://worldwide.espacenet.com>

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 273/2004 om narkotikaprækursorer

COM(2012) 548 final — 2012/0261 (COD)

(2013/C 76/10)

Ordfører: **David SEARS**

Under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde besluttede Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Parlamentet henholdsvis den 15. oktober 2012 og den 22. oktober 2012 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 273/2004 om narkotikaprækursorer«

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. januar 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 130 stemmer for, 1 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Resumé og anbefalinger

1.1 Dette forslag er blevet udarbejdet med henblik på at afhjælpe specifikke svagheder, der er blevet konstateret i den eksisterende EU-lovgivning om overvågning og kontrol af handelen med eddikesyreanhydrid mellem virksomheder i EU. Eddikesyreanhydrid er et kemisk basisprodukt med mange lovlige og vigtige anvendelsesformål, men det anvendes også ulovligt som prækursor for illegal produktion af heroin på basis af morfin. Dette sker primært i Afghanistan. EØSU anerkender, at der er behov for denne ændringsforordning og bakker fuldt ud op om forslaget.

1.2 EØSU støtter også forslaget om at oprette en europæisk database over godkendte erhvervsdrivende og slutbrugere samt om at forbedre indhentningen af rapporter fra medlemsstaterne om beslaglæggelser og opsnappe ulovlige forsendelser af alle registrerede og ikke-registrerede narkotikaprækursorer.

1.3 Udvidelsen af den eksisterende lovgivning om registrering til også at omfatte »brugere« i stedet for blot »erhvervsdrivende« kræver en række nye eller reviderede definitioner. Der påpeges nogle mindre problemer og fremsættes en række anbefalinger. Slutbrugerne bør orienteres udførligt om formålet med registrering og fordelene herved. De kompetente myndigheder bør have de samme adgangsrettigheder til slutbrugernes forretningslokaler, som de nu har til de erhvervsdrivendes forretningslokaler.

1.4 EØSU konstaterer, at de nye forslag kun vil få en effekt, hvis de formidles ordentligt og ikke skaber yderligere unødige økonomiske byrder for de berørte parter. Udvalget bakker

derfor fuldt ud op om forslaget om at fritage mikrovirksomheder fra at skulle betale registreringsgebyr.

1.5 Endelig noterer EØSU sig, at de berørte parter i Europa til fulde har tilsluttet sig kravene i den relevante FN-konvention fra 1988, ikke mindst artikel 12 om at indgå samarbejde med henblik på at nå de ønskede mål. Dette har givet resultater i samarbejdet med andre, både inden for og uden for EU. Det har nemlig gjort det muligt at bekæmpe kriminalitet, beskytte den offentlige sundhed, lade den lovlige handel fortsætte og sikre de berørte organisationers og virksomheders omdømme. De processer, man har fulgt, den grad af gensidig respekt og tillid, der er blevet udviklet, og udformningen af kommunikationen til de berørte parter og den stil, den er holdt i, fortjener alle at blive anerkendt som modeller for, hvordan lovgivning efterleves og overholdes på EU-niveau og alle andre niveauer. Man må håbe, at planlagte forslag om kontrol for så vidt angår psykotrope stoffer og syntetiske designer drugs vil følge et lignende mønster inden for rammerne af stærke, målrettede og evidensbaserede folkesundhedspolitikker på EU-niveau og nationalt niveau, der navnlig er rettet mod forebyggelse. EØSU ser frem til at bidrage til disse forslag, når det bliver aktuelt.

2. Indledning

2.1 Narkotikaprækursorer er stoffer, som på verdensplan fremstilles, sælges og indgår i en række lovlige og vigtige processer, men som også kan benyttes til ulovlig fremstilling af narkotika som f.eks. kokain, heroin, ecstasy og metamfetamin. Indsatsen for at kontrollere handelen med disse stoffer, som vi har brug for pga. deres fysiske egenskaber, f.eks. som opløsningsmidler til udvinding af virksomme stoffer fra planter eller som kemiske agenser, der kan ændre arten og virkningen af de endelige stoffer, har længe været anset for nødvendig.

2.2 Det internationale handlingsgrundlag udgøres af De Forenede Nationers konvention om bekæmpelse af ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer, som blev vedtaget i 1988. Konventionens artikel 12 understreger, at det er afgørende, at de regulerende myndigheder og erhvervslivet samarbejder, hvis man skal nå de ønskede resultater.

2.3 På EU-niveau er en begrænsning af den ulovlige anvendelse af narkotikaprækursorer et vigtigt mål for både EU's narkotikastrategi (2005-2012) og narkotikahandlingsplanen (2009-2012). De retlige rammer udgøres i øjeblikket for så vidt angår medlemsstaternes indbyrdes handel af forordning (EF) nr. 273/2004, som forvaltes af GD ENTR (Generaldirektoratet for Erhvervspolitik), og for så vidt angår handelen med tredjelands af forordning (EF) nr. 111/2005, som forvaltes af GD TAXUD (Generaldirektoratet for Beskatning og Toldunion). Kommissionens forordning (EF) nr. 1277/2005 ændret ved forordningerne (EF) nr. 297/2009 og (EU) nr. 225/2011 indeholder detaljerede gennemførelsesbestemmelser for de kompetente myndigheder og de erhvervsdrivende.

2.4 I henhold til disse forordninger indsamler og indberetter medlemsstaterne mængderne af visse registrerede stoffer (dvs. som specifikt overvåges og kontrolleres) og ikke-registrerede stoffer (overvåges på frivillig basis), som er blevet opsnappet (før leveringen blev påbegyndt) eller beslaglagt (under eller efter leveringen). Disse mængder kan så sættes i forhold til de samlede mængder af sådanne stoffer, der er blevet opsnappet eller beslaglagt på verdensplan. Enhver uventet stigning i de indberettede mængder eller ændringer i frekvensen og fordelingen af opsnapninger og beslaglæggelser kan skyldes bedre overvågning, men kan også være et tegn på, at et bestemt marked i stigende omfang gøres til genstand for ulovlige aktiviteter, som f.eks. kan skyldes formodede eller faktiske svagheder i den lokale kontrol.

2.5 De konsoliderede data for 2008 viser, at der i forhold til 2007 er sket en syvdobling af de indberettede mængder for én bestemt narkotikaprækursor, nemlig eddikesyreanhydrid, som anvendes til at omdanne morfin (der er fremstillet af opium) til heroin. De 241 tons, der blev beslaglagt i EU, udgjorde mere end 75 % af den samlede beslaglagte mængde i verden. Dette førte til gentagen kritik fra FN's Internationale Kontroludvalg for Narkotiske Midler (INCB). En rapport fra Kommissionen, COM(2009) 709, om evaluering af den relevante lovgivning og om, hvordan denne fungerer, konkluderede, at selv om indsatsen generelt var tilfredsstillende, var der ganske rigtigt nogle svagheder. Rapporten fremsatte en række anbefalinger, navnlig med hensyn til overvågning og kontrol af handelen med eddikesyreanhydrid inden for EU.

2.6 I løbet af denne proces har Kommissionen og alle de øvrige berørte parter erkendt, at eddikesyreanhydrid spiller en afgørende rolle som alkylrende stof i fremstillingen af en bred vifte af materialer med coating, folier, plast, lægemidler (f.eks. aspirin) og andre forbrugsgoder. Størstedelen af den samlede globale produktion (i øjeblikket omkring 1 million tons pr. år) anvendes efter sigende af producenterne selv. En mindre del – under en tredjedel af den samlede produktion – sælges til andre slutbrugere. Den mængde, der efterspørges til ulovlige formål, primært i Afghanistan, vurderes at ligge på mellem 380 og 570 tons om året. Dette giver omkring 380 tons afghansk heroin, hvoraf de 70 tons leveres til stofmisbrugere i Europa. Til en gennemsnitlig værdi på gaden i Europa, der efter sigende ligger på 40 EUR pr. gram, er dette ensbetydende med en ulovlig handel til en værdi af omkring 3 milliarder EUR på årsbasis. Markedsværdien af den eddikesyreanhydrid, der er brug for, er ubetydelig i sammenligning med dette – og også i sammenligning med værdien af den lovlige handel eller omkostningerne ved mistet personale eller skader på virksomhedens omdømme som følge af en sådan ulovlig anvendelse. Den kemiske industris verdensomspændende Responsible Care-program er med til at sikre, at disse pointer trænger ind hos erhvervsdrivende, der for første gang opererer på det legale marked for handel med disse stoffer.

2.7 Man har også erkendt, at selv om det lykkes at forhindre alle forsøg på ulovlig handel i Europa, vil en sådan ulovlig handel finde sted i andre dele af verden. De økonomiske gevinster for producenter af narkotika er som nævnt ovenfor ganske enkelt for store. Kontrollen er imidlertid stadig fuldt ud berettiget og tjener som eksempel til efterfølgelse for andre. Forudsat at de opfattes som omkostningseffektive, støttes de fuldt ud af industriens berørte sektorer, således at deres lovlige handel inden for EU kan fortsætte.

2.8 På baggrund af ovenstående situation har Kommissionen overvejet en række alternative løsninger, som beskrevet i konsekvensanalysen, og hørt de repræsentative organer i de berørte sektorer – primært CEFIC (Rådet for Den Europæiske Kemiindustri) for så vidt angår producenterne («erhvervsdrivende») og en række store slutbrugere samt FECC for så vidt angår distributørerne og mindre slutbrugere – og repræsentanter for medlemsstaterne, som vil skulle gennemføre forslagene. Der var generel enighed om, at det nuværende forslag var den foretrukne løsningsmodel.

3. Resumé af Kommissionens forslag

3.1 Kommissionens forslag udvider de eksisterende krav om registrering for producenter, distributører og sælgere af eddikesyreanhydrid til også at gælde slutbrugerne i industrien, dvs. virksomheder, som køber eddikesyreanhydrid til egne formål eller processer inden for EU.

3.2 Formålet med dette er at begrænse ulovlig anvendelse af eddikesyreanhydrid eller forsøg herpå inden for EU yderligere med henblik på at reducere den ulovlige anvendelse uden for EU samt at skabe større retssikkerhed for virksomheder, der handler lovligt inden for EU.

3.3 Den eksisterende Kategori 2 af registrerede stoffer ifølge forordning (EF) nr. 273/2004 deles derfor op i to underkategorier, hvor underkategori 2A er forbeholdt eddikesyreanhydrid, og underkategori 2B omfatter fire andre kemiske basisprodukter, som ikke berøres af denne ændring. Definitionerne af Kategori 1, som omfatter specialkemikalier, der produceres i mindre mængder, og som er genstand for endnu strengere kontrol som følge af deres position som de mest følsomme og vigtige narkotikaprækursorer, og af Kategori 3, der indeholder kemikalier, som kan anvendes til mange formål og produceres i store mængder, ændres ikke.

3.4 Forslaget tager også sigte på at oprette en europæisk database over narkotikaprækursorer med henblik på at sikre, at der sker en mere effektiv indsamling af oplysninger om beslaglæggelser og opsnappede forsendelser, samt at der føres en liste over erhvervsdrivende og brugere i EU med licens eller registrering, der lovligt producerer, handler med eller anvender narkotikaprækursorer.

3.5 Forslaget præciserer endvidere en række eksisterende definitioner, giver mikrovirksomheder fritagelse for registreringsgebyrer, ændrer de eksisterende bestemmelser om udvalgsprocedurer i tråd med de nye regler i Lissabontraktaten og fjerner behovet for en formel vedtagelsesproces i forbindelse med udarbejdelsen af retningslinjer. Forslaget præciserer endvidere, at medlemsstaterne har ret til at vedtage yderligere foranstaltninger med henblik på at fremskaffe oplysninger og, om nødvendigt, skaffe sig adgang til de erhvervsdrivendes forretningslokaler i forbindelse med mistænkelige ordrer på ikke-registrerede stoffer.

3.6 Retsgrundlaget for forslaget er artikel 114 (i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde) og forslaget lever – i det mindste i sin nuværende form – op til EU-kravene, både for så vidt angår nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet.

3.7 Forordningen træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende og vil være bindende i alle enkeltheder og gælde umiddelbart i hver medlemsstat. Forordningen indeholder bestemmelser om en overgangsperiode på op til 18 måneder, og inden udløbet af denne periode skal de kompetente myndigheder have udviklet de krævede procedurer, og alle slutbrugere skal have ladet sig registrere. Registreringsprocedurerne er blevet gjort strengere for

alle brugere, og registrering kan nu afvises, hvis de kompetente myndigheder vurderer, at de oplysninger, de har modtaget, er utilstrækkelige.

3.8 Forslaget er ledsaget af en begrundelse og af Kommissionens arbejdsdokument (konsekvensanalyse). En sammenfatning af konsekvensanalysen er også til rådighed. De relevante websider hos GD for Erhvervs politik og GD for Beskatning og Toldunion opsummerer udviklingen af EU's lovgivning om overvågning og kontrol af narkotikaprækursorer inden for EU og i forhold til tredjelande samt indeholder links til alle dertil relaterede dokumenter, berørte parter og organisationer.

3.9 Kommissionens rapporter om opsnappinger og beslaglæggelser af narkotikaprækursorer udarbejdet på grundlag af data for årene 2006-2010 leveret af medlemsstaterne har motiveret de nuværende forslag og vises på de nævnte websider. Yderligere baggrundsmateriale blev leveret ved en præsentation, som GD for Erhvervs politik holdt for Rådets arbejdsgruppe om toldunionen den 16. oktober 2012. Et eksemplar af vejledningen for de erhvervsdrivende (»Guidelines for Operators«), udgivet i fællesskab af GD for Erhvervs politik og GD for Beskatning og Toldunion, som de nationale kompetente myndigheder kun udleverer til virksomheder, de har tillid til, og som i længere tid har beskæftiget sig med lovlig handel med både registrerede og ikke-registrerede stoffer, blev udleveret særskilt.

3.10 Andre rapporter, f.eks. »Report on Precursors and chemicals frequently used in the illicit manufacture of narcotic drugs and psychotropic substances« fra INCB fra 2011 og »International Narcotics Control Strategy Report Chemical Controls« fra det amerikanske udenrigsministerium fra 2012 giver et mere generelt overblik set udefra. Eksempelvis er der nu udbredt enighed om, at Afghanistan ikke har noget lovligt efterspørgsel efter eddikesyreanhydrid, og at al import derfor er ulovlig. Det rapporteres, at koalitionsstyrkerne har beslaglagt omkring 20 tons af den langt større samlede mængde, som blev importeret i 2011. De primære ulovlige kilder siges at være Kina, Sydkorea, Europa, de centralasiatiske lande og Indien. Der arbejdes stadig på dette, og tæt internationalt samarbejde samt dyrekøbt gensidig tillid er afgørende faktorer.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU fremsatte den 26. februar 2003 en udtalelse om COM(2002) 494 final⁽¹⁾ og bakkede helt og fuldt op om Kommissionens forslag med hensyn til den foreslåede kontrol med narkotikaprækursorer. Dette blev behørigt bemærket i den endelige version, offentliggjort som Forordning (EF) 273/2004 i februar 2004⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUT C 95 af 23.4.2003, s. 6.

⁽²⁾ EUT L 47 af 18.2.2004, s. 1.

4.2 EØSU bakker også kraftigt op om indsatsen for at mindske narkotikamisbruget i og uden for EU, som det blev præciseret i udvalgets udtalelse fra maj 2012, der var et svar på Kommissionens meddelelse »Mod en stærkere europæisk indsats mod narkotika«⁽³⁾. Denne understregede behovet for at opretholde en afbalanceret tilgang til både udbud og efterspørgsel. En begrænsning af udbuddet, som kan vise sig at være af midlertidig karakter, skal følges op af en stærk, målrettet og effektiv offentlig sundhedspolitik på EU-niveau og nationalt niveau, der navnlig er rettet mod forebyggelse (art. 168, stk. 1, i TEUF). Samarbejde og udveksling af bedste praksis medlemsstaterne imellem vil være afgørende. De politiske tiltag bør være baseret på data og dokumentation – og ikke omvendt.

4.3 EØSU giver derfor sin fulde opbakning til det nuværende forslag om at stramme overvågningen og kontrollen af handelen med eddikesyreanhydrid mellem virksomheder internt i EU og om at gennemføre yderligere foranstaltninger med henblik på at bistå med overvågningen og kontrollen med narkotikaprækursorer generelt og navnlig gennem oprettelse af en europæisk database over erhvervsdrivende og brugere med licens eller registrering, og indeholdende information fra medlemsstaterne om opsnapninger og beslaglæggelser af stoffer beregnet til ulovlig anvendelse, især fremstilling af narkotika og psykotrope stoffer, som oftest uden for EU. Især ulovlig anvendelse af små mængder eddikesyreanhydrid til fremstilling af heroin vækker bekymring.

4.4 EØSU finder det også prisværdigt, at Kommission og alle aktører, som er involveret i gennemførelsen af den eksisterende lovgivning og i den efterfølgende evaluerings- og høringsproces, har samarbejdet tæt og løbende med medlemsstaterne, tilsynsmyndighederne, de retshåndhævende myndigheder, producenter, transportører og slutbrugere, som påkrævet i artikel 12 i FN-konventionen fra 1988. Dette har ført til et sæt målrettede, velinformerede, veldokumenterede og omkostningseffektive forslag, som tydeligvis støttes af alle direkte berørte parter og derfor kan forventes at blive gennemført fuldt ud af alle disse parter.

4.5 Dette samarbejde har allerede ført til en drastisk reduktion i de samlede mængder narkotikaprækursorer, som er blevet opsnappet eller beslaglagt inden for EU – hvilket forhåbentlig betyder, at EU ikke længere opfattes som et let mål. Det forlyder, at den frivillige overvågning af ikke-registrerede stoffer har været særlig effektiv. Det er afgørende, at den nødvendige fleksibilitet til at håndtere sådan en innovativ, hårdnakket og yderst indbringende kriminell adfærd er til stede. I det mindste på dette område har alle det samme mål. Dette aner-

kendes fuldt ud af alle berørte parter og kunne måske tjene som et eksempel for omkostningseffektiv EU-lovgivning på andre områder med større konsekvenser for virksomheder, ansatte og forbrugere.

4.6 Lovgivningen virker også, fordi de berørte producenter, distributører og slutbrugere allerede er underlagt og har erfaring med at gennemføre en række lignende kontrolforanstaltninger for radioaktive stoffer, biologiske agenser, kemikalier med dobbelt anvendelse og eksport, der kræver forudgående informeret samtykke osv. Der vil i nær fremtid blive indført ny lovgivning om sprængstofprækursorer. Dette kræver imidlertid, at disse krav i det store og hele forbliver de samme, og at listen over stoffer, der skal registreres eller kræver licens, begrænses til det højst nødvendige. Det nuværende forslag kan derfor forventes at være effektivt, i det mindste inden for sit snævert definerede mål om yderligere at begrænse anvendelse af eddikesyreanhydrid til ulovlige formål under den løbende lovlige handel inden for EU. Der ville være en større chance for, at andre, mindre fokuserede eller mere byrdefulde alternativer, ville slå fejl.

4.7 EØSU er også enig med Kommissionen i, at dette forslag ikke påvirker arbejdsbetingelserne inden for branchen eller forbrugernes rettigheder generelt, undtagen for så vidt som de som individer oplever et reduceret udbud af heroin og lignende produkter i og uden for Europa. Det vil desværre blive svært at måle, om der rent faktisk sker en sådan reduktion. Dette forslag afhænger imidlertid ikke af resultatet af en sådan cost-benefit-analyse og bør derfor gennemføres i sin nuværende form og så hurtigt som muligt.

4.8 Endelig ser EØSU frem til at bidrage til yderligere EU-initiativer på dette område og opfordrer derfor indtrængende Kommissionen til hurtigst muligt at fremsætte planlagte nye forslag, navnlig for så vidt angår psykotrope stoffer og rent syntetiske designer drugs, som nu gradvist er ved at erstatte de traditionelle stoffer såsom heroin samt udvide markedet generelt.

5. Særlige bemærkninger

5.1 EØSU konstaterer, at definitionerne af »erhvervsdrivende« og »bruger« kan opfattes som overlappende (eftersom alle berørte »erhvervsdrivende« på et eller andet tidspunkt vil »være i besiddelse af registrerede stoffer«). Da det helt klart er nødvendigt at skelne mellem de to, kan man indsætte sætningen »som ikke er en erhvervsdrivende, men« efter »juridisk person« i første linje af det nye litra h) i artikel 2.

⁽³⁾ COM(2011) 689 final, EØSU's udtalelse: EUT C 229 af 31.7.2012, s. 85.

5.2 Det er også vigtigt at slå fast, at dette specifikt henviser til brugere, der er hjemmehørende i og opererer i EU. Salg og/eller leverancer til brugere uden for EU falder ind under en separat lovgivning. For at sikre, at det indre marked fungerer godt, bør der også være rene linjer imellem medlemsstaterne i forhold til hvor de erhvervsdrivende og brugerne skal være registreret, f.eks. der hvor den erhvervsdrivende eller brugeren er etableret, eller der hvor produktet (eddikesyreanhydrid) markedsføres.

5.3 At der nu for første gang stilles krav om, at slutbrugerne skal lade sig registrere, kan føre til kortvarige afbrydelser af den lovlige handel. Disse kan minimeres ved, at man i løbet af den overgangsperiode på 18 måneder, som de erhvervsdrivende og distributørerne har til at omstille sig, gennemfører en proaktiv kommunikationsindsats, der fortrinsvis er baseret på klare og præcise vejledninger udgivet af de kompetente myndigheder i medlemsstaterne. Den eksisterende vejledning for de erhvervsdrivende («Guidelines for Operators») er et godt eksempel på et sådant kommunikationstiltag. På tidspunktet for registrering skal formålet med at lade sig registrere og fordelene herved være tydelige, således at både slutbrugerne og de erhvervsdrivende bliver opmærksomme på muligheden for og risiciene ved ulovlig anvendelse og dermed bedre kan bidrage til at mindske disse. De kompetente myndigheder bør have de samme adgangsrettigheder til både slutbrugernes og de erhvervsdrivendes forretningslokaler.

5.4 EØSU støtter Kommissionens forslag om, at mikrovirksomheder fritages fra krav om at betale gebyrer for registrering, eftersom det er vigtigt, ikke blot at denne lovlige handel fortsætter (af hensyn til mikrovirksomhederne og deres ansatte), men også at der er forståelse for kontrolforanstaltningerne, og at disse gennemføres så bredt som muligt. Da den mængde, der efterspørges til ulovlige formål, er relativt lille, er det sandsynligt at de mindre brugere har størst risiko for at modtage tilbud, de ikke synes, de har råd til at afslå. Det vil derfor være nødvendigt

med god kommunikation til støtte for overholdelse af reglerne, både i skriftlig og elektronisk form og på alle relevante lokale sprog.

5.5 EØSU bemærker, at kravet om rapportering og andre oplysninger for så vidt angår ikke-registrerede stoffer afspejler, at det er frivilligt, dvs. at medlemsstaterne »kan« snarere end »skal« følge de foreslåede procedurer. Dette er tydeligvis ikke ideelt, når det gælder beskyttelsen af det indre marked – men kan være at foretrække frem for at tilføje endnu flere stoffer til listen over de prioriterede prækursorer, som allerede er identificeret. Denne situation bør derfor overvåges nøje af alle berørte parter.

5.6 Endelig bifalder ESØU forslaget om at oprette en europæisk database og opfordrer kraftigt til, at dette tiltag sættes i gang. Blot bør man sikre sig, at der er tilstrækkelige ressourcer til rådighed for, at databasen på langt sigt kan opdateres og anvendes af alle de berørte parter, og den skal være designet med henblik på at skabe resultater, ikke kun til at akkumulere forældede eller ufuldstændige oplysninger. Kvaliteten og kvantiteten af de indsamlede oplysninger er lige så vigtig. I den henseende vil støtte fra de retshåndhavende myndigheder i medlemsstaterne fortsat spille en afgørende rolle.

5.7 Adgangen til data skal naturligvis begrænses til aktører, der fast og vedvarende beskæftiger sig med lovlig handel med disse stoffer – antageligt dem, som er registreret i databasen. Så vidt muligt bør kravene til de erhvervsdrivendes, distributørernes, sælgernes og slutbrugernes, såvel som medlemsstaternes datainput harmoniseres for at bevare det indre marked og minimere omkostningerne. Dette bør imidlertid ikke komme i modstrid med dette forslags primære målsætning, nemlig at identificere og begrænse den ulovlige anvendelse af narkotikaprekursorer og forhåbentlig pågribe de ansvarlige.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Udnyttelse af potentialet ved cloud computing i Europa

COM(2012) 529 final

(2013/C 76/11)

Ordfører: **Eric PIGAL**

Kommissionen besluttede den 14. august 2012 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget - Udnyttelse af potentialet ved cloud computing i Europa«

COM(2012) 529 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som vedtog sin udtalelse den 18. december 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 16. januar, følgende udtalelse med 158 stemmer for, 2 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU ser i Cloud Computing en mulighed for vækst og øget konkurrenceevne i EU og ønsker med nærværende udtalelse at fremlægge en vision, der adskiller sig fra og supplerer den vision, Kommissionen præsenterer i sin meddelelse. Udvalget opfordrer kraftigt Kommissionen til nøje at overveje dette forslag og ændre sin cloud computing-strategi tilsvarende.

1.2 EØSU er enig med Kommissionen i, at det er nødvendigt at udvikle brugen af cloud computing i Europa for at gøre dens økonomi mere fleksibel, effektiv og innovativ. Udvalget støtter således de 3 foranstaltninger, som Kommissionen foreslår:

— sortere i junglen af tekniske standarder og støtte certificeringssystemer,

— udvikle sikre og fair kontraktbetingelser for kontrakter vedrørende cloud computing,

— skabe et europæisk cloud-partnerskab, der inddrager medlemsstaterne og virksomhederne med henblik på at udvikle offentlige sektorer, der benytter sig af cloud computing.

1.3 Brugen af cloud computing gør det endnu mere nødvendigt at beskytte borgerne, deres data og privatliv. Derfor opfordrer udvalget Kommissionen til at fortsætte denne indsats, navnlig gennem internationalt samarbejde og en styrket retlig ramme for:

— beskyttelse af data og af privatlivet,

— myndigheders adgang til data,

— datakontrol og håndtering af konflikter mellem brugere og leverandører,

— portabilitet og interoperabilitet.

EØSU understreger endvidere, at denne beskyttelsesindsats vil være mest effektiv for data lagret af cloud computing-leverandører på EU's område.

1.4 Parallelt med og som supplement til **fremme af brugen af cloud computing** og inspireret af den succes, som cloud computing har haft i USA, anbefaler udvalget, at Kommissionen gør en indsats for at fremme en **europæisk produktion** af digital energi, eller sagt på en anden måde: etablering og styrkelse af europæiske leverandører af cloud computing-infrastruktur (IaaS: *Infrastructure as a Service* - en cloud computing-infrastruktur, som stilles til rådighed).

I dette øjemed er der flere veje at gå:

— opfordre de europæiske aktører til at engagere sig og investere i projekter om produktion af digital energi. Målvirkomhederne kunne især være teleoperatører, softwareproducenter o. lign.,

— styrke bevillingerne til **strukturfondene** eller **fremme anvendelsen af støtte** for at lette etableringen af cloud computing-datacentre, som forvaltes og drives af europæiske aktører. EU-finansiering af bredbånd kan tjene som model for cloud computing,

— lancere **europæiske projekter**, hvortil europæiske konsortier kunne deltage med konkurrencedygtige tilbud og dermed styrke deres aktiviteter, tjenesteydelser og produkter.

Sigtet er at **udnytte gunstige vilkår** (stærk databeskyttelse i Europa, brugernes frygt for leverandører, der befinder sig meget langt væk, behov for stærke sikkerhedsgarantier m.m.) for at gøre det muligt for **europæiske cloud-leverandører** at etablere sig, hvad enten de er lokale, nationale (sovereign cloud) eller grænseoverskridende (konsortier, der spænder over flere medlemsstater).

1.5 De **omlægninger**, der er forbundet med it-tjenesternes overgang til cloud computing, **tabet af arbejdspladser, udflytningerne**, virtualiseringen og den større afstand mellem brugere og it-specialister, er negative aspekter, som der må tages højde for. Denne sociale effekt er imidlertid ikke nævnt i Kommissionens meddelelse.

Tværtimod bebuder Kommissionen med henvisning til vurderinger fra et undersøgelsesagentur, at cloud computing vil skabe **2,5 mio. job**. Udvalget sætter spørgsmålstegn ved, **om disse tal er opnåelige og har nogen forbindelse med virkeligheden på it-området**.

1.6 Ud over at oprette et europæisk cloud-partnerskab (ECP) bør Kommissionen hurtigst muligt gå i gang med at udforme et **dokument af typen »Cloud First Policy«** (amerikansk og newzealandsk inspireret) for at fremme anvendelsen af cloud computing i europæiske og nationale forvaltninger. Formålet er at nedbryde kulturelle barrierer og rydde individuelle bekymringer af vejen samt naturligvis at drage nytte af mere fleksible tjenester og betydeligt lavere omkostninger ved anvendelsen af cloud computing.

Udvalget understreger naturligvis, at Kommissionen i denne **»Cloud First Policy«** må indbygge sikkerhedsmekanismer for anvendelsen af cloud computing i offentlige tjenester og i visse følsomme private sektorer for at kontrollere om, eller ligefrem forhindre, at leverandører, der er underlagt risikobetonede nationale bestemmelser, fungerer som værter for data. Der kan f.eks. være tale om, at nordamerikanske leverandører er underlagt den hjemlige **»Patriot Act«**, selv om de er etablerede i Europa.

1.7 Håndtering af konflikter med en leverandør uden for deres grænser er et af de aspekter, der både for enkeltpersoner og virksomheder giver anledning til de største vanskeligheder og bekymringer i forbindelse med cloud computing.

Inspireret af e-handelen, som er lige så globaliseret og international som cloud computing, foreslår EØSU, som har

afgivet udtalelse om dette emne⁽¹⁾, at Kommissionen indarbejder OTB (onlinetvistbilæggelse) som en mulighed for bilæggelse ved mægling af de fleste tvister, herunder især tvister, der berører flere jurisdiktioner. En sådan mægling, som skal være uafhængig og uvildig, kunne forestås af et eksisterende eller nyt europæisk agentur, som ville være ansvarlig for mægling og forhandling mellem leverandører og brugere af cloud computing. Denne mæglingsfunktion ville endvidere gøre det muligt at finde frem til de vigtigste konfliktårsager, tilbagevendende problemer samt tilfælde, hvor der er behov for at tilpasse praksis eller regler.

1.8 Repræsentanter for Kommissionen har ved forskellige lejligheder (bl.a. ved konferencer og via medierne) bekræftet deres vilje til at støtte meddelelsen samt bevidstgørelsen og uddannelsen af potentielle brugere af cloud computing, men meddelelsen indeholder ingen konkrete tiltag, som der er tal på.

Udvalget forventer derfor, at Kommissionen supplerer sin meddelelse bl.a. med initiativer, der sætter fokus på de brugere, der er mindst bevidstgjorte om cloud computing, dvs.

— uddannelse af private brugere i de sædvanlige beskyttelsesforanstaltninger og forholdsregler i forbindelse med cloud computing; generelle bestemmelser eller kontrakter, beskyttelse af privatlivets fred m.m.,

— bevidstgørelse af SMV'er om de fordele, de kan opnå ved cloud computing; nedbringelse af omkostninger, fleksibilitet og evne til at tilpasse sig udviklingen på it-området m.m.

1.9 EØSU foreslår, at Kommissionen til meddelelsen føjer udformningen af **normer for energiforbrug** for serverparker, der er specialiseret i cloud computing.

1.10 Udvalget foreslår, at der udarbejdes en **præcis tidsplan** for de foranstaltninger, Kommissionen agter at iværksætte, og at der for hvert område udarbejdes præcise og udførlige **tidsplaner og statusrapporter**.

2. Kommissionens forslag

2.1 Første sætning i indledningen til meddelelsen forklarer, hvad der forstås ved cloud computing:

»Noget forenklet kan »cloud computing« forstås som lagring, behandling og anvendelse af data på fjernt placerede computere, der er adgang til via internettet« [uden præcist at vide, hvor disse computere befinder sig].

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om alternativ tvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet, EUT C 181 af 21.6.2012, s. 93, og om onlinetvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet, EUT C 181 af 21.6.2012, s. 99.

EØSU afgav i 2012 en udtalelse, der udelukkende behandlede cloud computing ^(?). Udgivelserne fra NIST (*National Institute of Standards and Technology*), Europa-Parlamentet og Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse er også meget interessante.

Kommissionen har offentliggjort to dokumenter (Kommissionens høring af EØSU vedrører kun det første dokument):

— en meddelelse (»meddelelsen«), som forelægger den strategi, Kommissionen har fastlagt for cloud computing,

— en konsekvensanalyse.

2.2 Kommissionen foreslår tre strategiske initiativer, der skal fremme brugen af cloud computing i Europa:

— sortere i junglen af **tekniske standarder** og støtte certificeringssystemer på EU-niveau for leverandører af pålidelige cloud-tjenester,

— udvikle sikre og fair kontraktbetingelser for kontrakter vedrørende cloud computing, især for aftaler om serviceniveau,

— skabe et europæisk cloud-partnerskab, hvor medlemsstaterne samarbejder om at udvikle offentlige sektorer, der benytter sig af cloud computing.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Udvalget foreslår en ny vision for cloud computing, illustreret gennem det efterhånden udbredte koncept »**digital energi**« som angivelse af den digitale kapacitet (lagring, behandling, dataoverførsel), der stilles til rådighed gennem cloud computing.

Den digitale energi stilles til rådighed uden (forbrugerens) forudgående kendskab til produktionsmetode - eller med andre ord - kendskab til datacentret, dets placering, anvendt teknologi osv. Der opstår desuden en ny **markedssegmentering**. Ud over brugerne og serviceudbydere findes der nu også producenter af digital energi, der formår at foretage kæmpemæssige investeringer (i mia. dollar) i etablering af cloud computing-centre.

3.2 Den digitale energi antager **økonomisk og strategisk betydning** på samme måde som de andre energiformer (de fossile, elektriske osv.).

Det at mestre denne energi (såvel fremstillingen som distributionen af den) er selve udgangspunktet for de **vækst- og jobmuligheder**, som den digitale dagsorden indeholder. Hvis EU og dets medlemsstater skal sikre sig (i hvert fald delvis) **uafhængighed og strategisk selvforsyning**, så er det vigtigt, at indtage en aktiv rolle i fremstillingen af digital energi.

3.3 For at kunne udvikle cloud computing i EU er det afgørende at mestre hele værdikæden i den digitale energi (anvendelse, tjenester og produktion), som det fremgår af nedenstående oversigt:

Udviklingsniveau	Beskrivelse	Politiske mål	Beskrivelse
Anvendelse	Privatpersoner, virksomheder og den offentlige sektor anvender i stadig højere grad cloud computing-løsninger	Cloud-venlig	Europa anvender blot digital energi, der er fremstillet/udviklet uden for Europas grænser
Tjenester	Etablering af et nyt cloud computing-økosystem, der fokuserer på udvikling af software, baseret på cloud computing infrastruktur	Cloud-aktiv (*)	Europa anvender ikke blot digital energi, men er aktiv på feltet gennem innovation og udvikling af nye tjenesteydelser
Produktion	Datakapacitet stilles til rådighed for serviceudbydere og brugere (dvs. kæmpemæssige »serverstalde« til cloud computing-infrastruktur)	Cloud-productive (**)	Europa tilbyder ikke blot tjenesteydelser, men er også aktiv inden for den digitale industri og fremstiller digital energi for at blive uafhængig og selvforsynende.

(*) Kommissionens næstformand, Neelie Kroes, der er ansvarlig for den digitale dagsorden, har i flere taler slået til lyd for denne udvikling.

(**) EØSU foreslog dette mere ambitiøse politiske mål i sin tidligere udtalelse om cloud computing (TEN/452).

^(?) EØSU's udtalelse om »Cloud computing i Europa« (initiativudtalelse), EUT C 24 af 28.1.2012, s. 40.

De seneste årtier har med al tydelighed blotlagt medlemsstaternes – ja, endda hele EU's – afhængighed af forskellige energikilder: olie, gas, el osv. Hvis oplysninger om borgere, virksomheder og europæiske offentlige tjenester fremover vil blive opbevaret, administreret og kontrolleret af cloud computing-aktører uden for EU, kan man med rette stille spørgsmålstegn ved **konsekvenserne af en sådan afhængighed**:

- beskyttelse af yderst følsomme data, hvis de indgår i en strategisk konkurrence mellem lande inden for og uden for EU, f.eks. inden for luftfart, bilindustri, medicinalindustri, forskning osv.,
- dataenes tilgængelighed, såfremt der måtte opstå internationale spændinger mellem »hostinglandene« og medlemsstatene,
- lige behandling af forbrugere af digital energi, uanset om disse er borgere eller organisationer i et »venligtsindet« land eller ej,
- beskæftigelse og velstand i hostinglandene som følge af produktion af digital energi, men også takket være hele økosystemet for udvikling af tjenesteydelser og på bekostning af de lande, der blot er brugere, og som må nøjes med at være »cloud-venlige«.

3.4 Europa er dog allerede meget afhængig af leverancer fra tredjelande af materiale, programmer og it-netværk. De mest populære sociale medier kommer fra USA. De mest anvendte søgemaskiner kontrolleres af firmaer, der er baseret enten i USA eller i Kina. Udviklingen af it bliver i stadig større grad lagt ud til Indien eller andre lavomkostningslande.

Lige nu kontrolleres den digitale energiproduktion næsten fuldstændig af et globalt oligopol af producenter. Den største europæiske aktør er ifølge visse undersøgelser OVH (akronym for: »On Vous Héberge« (»Vi huser Dem«) – www.ovh.com), der dog ikke er lige så synlig eller betydningsfuld på verdensplan. Nogle telekommunikationsoperatører har iværksat en række initiativer såsom: T-systems, Telefonica Digital, Cloud Sigma, Numergy/SFR og Cloudwatt/Orange uden dog at kunne konkurrere med de førende på markedet: Amazon, Microsoft og Google.

3.5 Selv om der for øjeblikket er visse forskelle i medlemsstaternes bestemmelser, så ligger de dog fortsat tæt op ad de europæiske tekster, standarder og direktiver. Brugere kan derfor med rette frygte, at deres oplysninger flyttes uden for

EU med deraf følgende vanskeligheder og juridisk blokeringer i tilfælde af tvister.

Det aspekt, der volder størst bekymring blandt brugerne, er den såkaldte »Patriot Act«. Denne amerikanske lov, der er et resultat af kampen mod terrorisme (efter angrebet på the World Trade Center), giver den amerikanske regering eller en delstatsdommer adgang til en hvilken som helst oplysning, uanset om indehaveren er amerikansk statsborger eller ej – den eneste forudgående betingelse er, at oplysningen opbevares og kontrolleres af et amerikansk firma, også selv om de pågældende data opbevares i et center på europæisk territorium. Og hvad der er allervigtigst: indehaveren af disse oplysninger skal ikke informeres om, at hosting-virksomheden har afsløret de opbevarede oplysninger.

3.6 Økonomisk set vil denne sektor ifølge Kommissionen kunne skabe 2,5 mio. nye arbejdspladser inden for de næste 8 år og årligt bidrage til EU's BNP med ca. 160 mia. EUR (ca. 1 %).

EØSU tvivler på, at disse tal er relevante. En detaljeret analyse af cloud computings praktiske indvirkning viser:

- at driftstjenesterne vil blive »delt« mellem cloud computing-kunderne, og det vil naturligt medføre reduktion af personale eller måske endda udflytning,
- at cloud computing fremmer anvendelse af standardsoftware (jf. SaaS-modellen – Software as a Service) på bekostning af mere specifikke udviklinger, der også kræver flere udviklere. Også her kan der således forudses tab af arbejdspladser.

Men Kommissionens meddelelse hverken nævner eller tager højde for denne sociale effekt, og den kommer heller ikke ind på omlægningerne i forbindelse med it-tjenesternes overgang til cloud computing, tabet af arbejdspladser, udflytningerne, virtualiseringen og den større afstand mellem brugere og it-specialister.

3.7 Der kan allerede opnås energibesparelser på it-udstyr blot ved at anvende cloud computing. Endvidere råder de store cloud computing-udbydere (lagerplads og tilhørende tjenester) over serverparker, hvoraf hovedparten anvender processorer med et energiforbrug på ca. 100 Wh pr. enhed, som kan nedbringes til en tiendedel på kort eller mellemlangt sigt. Nogle producenter af mikroprocessorer tilbyder billige processorer, der afgiver mindre varme (et reelt problem for temperaturreguleringen i maskinhallerne) og bruger mindre energi.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Kommissionen interesserer sig mest for den »offentlige sky« og beskæftiger sig ikke nærmere med markedet for den »private sky«. Det er ellers en fremgangsmåde, der betragtes som pålidelig og af og til nødvendig for følsomme oplysninger, inden de flyttes over i den »totalt offentlige sky«.

Det skal bemærkes, at man ved »offentlig sky« forstår »offentlig tilgængelig sky« og ikke »sky for de offentlige tjenester«.

4.2 I indledningen til Kommissionens meddelelse nævnes det, at cloud-teknologien kan indebære *yderligere* risici, hvilket ikke nødvendigvis svarer til virkeligheden. Det er rigtigt, at skyen indebærer nye risici, men den fjerner samtidig andre eksisterende risici.

4.3 Nogle engelske begreber som »cloud-friendly« og »cloud-active« er svære at oversætte til andre sprog. I nogle tilfælde har oversættelsen af meddelelsen fuldstændigt forvansket originaludgavens pointe.

I meddelelsens punkt 3.1 og 3.2 er »cloud-friendly« (da: cloud-venlig) og »cloud-active« (da: cloud-aktiv) på nogle sprog oversat ens, selv om de refererer til forskellige mål.

5. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs analyse

5.1 Kommissionen fremsætter følgende forslag med henblik på at udbrede anvendelsen af cloud computing:

- forbedring af kontrakterne mellem forbrugere og leverandører af digital energi ved at kræve (eller forhindre) bestemte betingelser, der giver individuelle brugere eller små virksomheder bedre beskyttelse over for visse producenters store magt,
- indførelse af sammenhængende, alment anerkendte standarder, som vil lette interoperabiliteten og evt. portabiliteten mellem to cloud-plattformer,
- fastlæggelse af et indre europæisk marked for cloud computing på grundlag af en sammenhængende retlig ramme, der så vidt muligt er fælles for alle EU's medlemsstater.

Alle disse forslag er konkrete, realistiske og nødvendige og bakkes derfor fuldt ud op af EØSU, som dog bemærker, at de to første forslag ikke omhandler problemer, der er specifikke for Europa. EØSU havde forventet, at Kommissionen i sin meddelelse **først og fremmest havde taget fat på specifikt europæiske problemer.**

5.2 EØSU går fortsat ind for den digitale dagsordens hovedmål:

— at placere EU, dets medlemsstater og dets økonomiske aktører i en førerposition på it- og telekommunikationsområdet,

— at opnå en vis uafhængighed i forhold til andre økonomiske områder, der i dag er førende eller ved at blive det,

— og især at skabe arbejdspladser og velstand i Europa.

5.3 Hvad angår udviklingen i anvendelsen af cloud computing nævnes begrebet **»cloud-venlig«** to gange i meddelelsens punkt 3.1 som det mål, der skal nås. Men EU's kommissær med ansvar for den digitale dagsorden har i sine mange indlæg til støtte for cloud computing slået til lyd for målet om at gøre Europa **»cloud-aktivt«**.

Næstformand i Kommission Neelie Kroes sagde i Davos (27.1.2011): *»I want to make Europe not just »cloud-friendly« but »cloud-active«* og lancerede meddelelsen officielt på sin blog i artiklen *»Making Europe cloud active«* (27.9.2012). Det vil sige, at det udviklingsniveau, hun taler for i sine indlæg, er mere ambitiøst end det »cloud-venlige« mål.

EØSU undrer sig derfor over forskellen mellem de mål, som Kommissionens næstformand med rette har forsvaret, og de konkrete tiltag, der foreslås i meddelelsen. Udvalget minder desuden om, at det i en tidligere udtalelse⁽³⁾ har opfordret Kommissionen til at være endnu mere ambitiøs for Europa end »cloud-aktiv« ved at forsøge at stræbe efter at gøre Europa **»cloud-productive«**.

5.4 Meddelelsen foreslår ikke oprettelse af en europæisk aktør, en **»europæisk supersky«** til produktion af digital energi. I betragtning af den opgave, Generaldirektoratet for Kommunikationsnet, Indhold og Teknologi har fået pålagt, og vanskeligheden ved at opbygge en sådan »kæmpe« forstår og støtter EØSU denne holdning. De forskellige aktører i sektoren (teleoperatører, softwareproducenter, systemkoordinatorer etc.), som EØSU har haft kontakt med, er desuden helt enige i denne holdning.

Mellem en urealistisk europæisk »kæmpe« og europæiske »mikroskyer« begrænset til nichemarkeder over for de globale, ikke-europæiske aktørers magt inden for markedsføring, handel og finans findes der ikke desto mindre **en gylden europæisk middelvej!**

EØSU's forslag sigter på at udvikle og styrke store europæiske aktører med ansvar for cloud computing-megacentre, **fremtidens europæiske digitale industri!** Disse aktører kan være lokale, nationale (sovereign cloud) eller grænseoverskridende (konsortier, der spænder over flere medlemsstater).

⁽³⁾ EØSU's udtalelse om »Cloud computing i Europa« (initiativudtalelse), EUT C 24 af 28.1.2012, s. 40.

5.5 Udvalget gør desuden opmærksom på, at de europæiske cloud computing-aktører har flere **konkurrencemæssige fordele**, selv om de ikke er lige så store som de førende på markedet:

- Cloud computing-kunderne er stadig yderst forsigtige og foretrækker en cloud-leverandør i nærområdet og helst en national eller endog regional leverandør, også selv om denne forsigtighed gør, at udgifterne til cloud computing ikke kan reduceres maksimalt.
- Reglerne om databeskyttelse i Europa og i medlemsstaterne er stadig komplekse for brugerne og favoriserer valget af en national cloud-leverandør.
- De internationale regler, som leverandører fra lande uden for EU er underlagt, er på nuværende tidspunkt uhensigtsmæssige for cloud computing. Det mest kendte eksempel herpå er loven *Patriot Act* i USA.

Disse gunstige vilkår for europæiske aktørers etablering vil imidlertid ikke vare ved. Derfor er det **vigtigt og presserende, at Kommissionen skridt til handling** og favoriserer europæiske aktørers etablering på dette endnu gunstige tidspunkt.

5.6 Af afsnit 2 i Kommissionens meddelelse fremgår følgende: »enegang på nationalt plan [kan] højst sandsynligt ikke give den optimale omkostningseffektivitet«. Udvalget opfordrer Kommissionen til at tage sin holdning til nationale cloud-tjenester op til fornyet overvejelse.

For det første understøttes denne betragtning ingen steder af faktuelle oplysninger i meddelelsen eller konsekvensanalysen, hvilket er temmelig overraskende, når man tænker på betragtningens alvorsgrad.

For det andet kan så **streng en kritik af nationale og lokale cloud-tjenester**, så længe der ikke foreslås en alternativ løsning, hvilket meddelelsen ikke gør, underminere enhver troværdig løsning, som sigter mod et robust, bæredygtigt og konkurrencedygtigt cloud computing-tilbud i forhold til de store konkurrenter fra andre dele af verden (Indien, Kina og USA).

5.7 Den foreslåede tilgang med det europæiske cloud-partnerskab er i høj grad koncentreret om den offentlige sektor, der ønsker (jf. afsnit 3.5) **»fremme af fælles lederskab inden for den offentlige sektor«**.

Udvalget anerkender og støtter Kommissionens holdning til de offentlige tjenesters betydning for de socioøkonomiske modeller i Europa. De spiller således en rolle i forbindelse med udviklingen af cloud computing.

Udvalget kan dog vanskeligt forestille sig de europæiske offentlige tjenester som drivkraft for cloud computing-innovation i en

bred kontekst med budgetrestriktioner. Udvalget minder i øvrigt om, at de mest **iøjnefaldende europæiske succeshistorier** har fundet sted enten i en fuldstændig **privat sektor** (f.eks. inden for mobiltelefoni og smartkort) eller i en **privat sektor, der modtager offentlig støtte** (f.eks. Airbus, Ariane Espace osv.).

Udvalget opfordrer Kommissionen til at være mere eksplicit om det »fælles lederskab«, der påtænkes i forbindelse med dette partnerskab.

5.8 Tilgangen, der foreslås af Kommissionen, indgår i en **»top-down«-model**, dvs. at der fokuseres på lettere **anvendelse** med henblik på at fremme etableringen af **tjenesteydelser** i forbindelse med digital energi og eventuelt **produktionen** heraf.

Udvalget ville fuldt ud støtte en sådan gradvis indfasning, der drives frem af øget efterspørgsel i et miljø, hvor ingen aktører dominerer, og hvor der er ligevægt mellem europæiske og ikke-europæiske aktører. Desværre findes dette miljø ikke længere. De største cloud computing-aktører er ikke-europæiske og udgør et oligopol. Den øgede brug af cloud computing risikerer således at få uhensigtsmæssige følger og at styrke disse førende parters position endnu mere.

Udvalget understreger uden at se bort fra denne udvikling, at Kommissionen må indføre sikkerhedsmekanismer, så dens tiltag kommer de europæiske aktører til gode og giver dem mulighed for at klare sig over for de ikke-europæiske aktørers dominerende position.

5.9 Parallelt med og som supplement til den ovenfor beskrevne **»top-down«-tilgang** vil udvalget opfordre Kommissionen til at foreslå konkrete tiltag som led i en **»bottom-up«-tilgang** – altså opfordre til etablering af cloud computing-producenter på regionalt og nationalt plan samt på tværs af grænserne med henblik på at fremme brugen af cloud computing og cloud computing-tjenester.

I andre sektorer, f.eks. bil- og mobiltelefonsektoren, har man kunnet konstatere, i hvor høj grad en stærk og indflydelsesrig industriproduktion i Europa kan have indflydelse på højere niveau (tjenester og anvendelse). Tilskyndelsesforanstaltningerne for disse sektorer kan også anvendes i forbindelse med produktion af digital energi.

Man bør desuden se på, hvordan det er gået i USA. Cloud computing har i dette land udviklet sig ved hjælp af en **»bottom-up«-tilgang**, der som bekendt har været vellykket!

Udvalget foreslår Kommissionen at lade sig inspirere af dette vellykkede eksempel på en storstilet udvikling af cloud computing og at befordre en lignende succes i Europa.

5.10 Kommissionen **gør** i lighed med de øvrige EU-institutioner **massivt brug af IT-ressourcer**. De udviklede løsninger har imidlertid hidtil kun sjældent været baseret på cloud computing. Parallelt med dette har USA indført loven »*Cloud First Act*«, der pålægger de berørte administrationer fortrinsvis at vælge en cloud-tilgang.

På baggrund af denne succes foreslår udvalget, at Kommissionen indfører en »**Cloud First policy**« for sig selv og de øvrige institutioner, der vil muliggøre udviklingen af et europæisk cloud computing-økosystem og åbne op for væsentlige besparelser på driftsbudgettet.

5.11 Kommissionen har tidligere udviklet og iværksat konkrete aktioner, f.eks. med hensyn til bredbånd og »modernisering af IT-systemerne«. Det drejede sig dengang primært om:

- **informations- og kommunikationsprogrammer**, der sigtede mod bevidstgørelse og uddannelse af de berørte aktører på lokalt plan,
- **programmer for udvikling af innovative projekter**, der sigtede mod udvikling af lokale økosystemer, herunder i regioner, der blev anset for udelukkede fra innovation,

— **tilskud til modernisering af de offentlige tjenester**, f.eks. e-forvaltning.

I betragtning af de foregående programmers succes opfordrer udvalget Kommissionen til at planlægge et lignende program, der specifikt omhandler cloud computing, og opføre dette på budgettet.

EØSU slår til lyd for, at institutionelle og sikrede databaser gradvist, men snarest muligt og på en reguleret måde, integreres i cloud computing. Det vil gøre det lettere for borgerne at administrere følsomme oplysninger (i henhold til europæisk og national lovgivning) og vil samtidig øge tilliden til cloud computing.

5.12 Kommissionen har foreslået en række tiltag med henblik på udviklingen af cloud computing. Meddelelsen indeholder ingen **nøje fastlagt og stram plan** for disse tiltag.

Udvalget opfordrer Kommissionen til hurtigst muligt at fremlægge en sådan tidsplan. Udviklingen af cloud computing-teknologien går stærkt. Det er derfor presserende og vigtigt, at alle **aktører får mulighed for at lægge deres egen strategi og bringe den i overensstemmelse med Kommissionens tiltag**.

Bruxelles, den 16. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fælles meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod et nyt udviklingspartnerskab mellem EU og Stillehavsområdet

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Ordfører: **Carmelo CEDRONE**

Den 21. marts 2012 besluttede Kommissionen og Den Europæiske Unions højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at høre Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om:

»Fælles meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Mod et nyt udviklingspartnerskab mellem EU og Stillehavsområdet«

JOIN(2012) 6 final.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 19. december 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 486. plenarforsamling den 16.-17. januar 2013, mødet den 17. januar, følgende udtalelse med 139 stemmer for, 13 imod og 14 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og forslag

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) anser de mål, som EU har opstillet for det nye udviklingspartnerskab mellem EU og Stillehavsområdet, for at være ambitiøse og vidtskuende, men mener, at retningslinjerne for gennemførelsen ikke er tilstrækkeligt klare. De vedrører især miljøbeskyttelse og beskyttelse af regionens biodiversitet: udvalget er enig i, at det er nødvendigt i synergi med andre organisationer at tage kampen op mod følgerne af klimaændringerne, som betinger alle nationale og multilaterale udviklingspolitikker uden undtagelse og ikke kun har økonomiske, men også sociale konsekvenser. Problematikken omkring klimaændringerne indvirkning bør i øvrigt være en fast bestanddel af regionens miljøpolitik med det mål at påvirke adfærden og gennemføre sammenhængende indgreb.

1.2 EØSU mener dog, at der for at nå disse mål kræves integrerede foranstaltninger og aktiviteter med henblik på bæredygtig udvikling i de berørte lande for at opnå størst mulig effekt af støtten og udnytte synergien mellem alle interventioner, idet alle lokale aktører bør inddrages aktivt ud fra en programmatisk tilgang på mellemlangt sigt.

1.3 EØSU anser det for vigtigt, at meddelelsen anerkender, at fuld udøvelse af demokratiets rettigheder og stabilitet er afgørende for et lands økonomiske udvikling. Desværre nævnes situationen i Fiji, som stadig har et diktatorisk styre, der undertrykker borgernes grundlæggende rettigheder, kun i forbigående, skønt den fortjener en mere beslutsom og konsekvent stillingtagen fra europæisk side.

1.4 Man burde i det nye udviklingspartnerskab benytte lejligheden til at opstille principper og betingelser, som bør udgøre EU's rettesnor over for alle lande, som modtager EU-bistand, og den første betingelse bør være fuld overholdelse af Cotonou-aftalen. Der bør endvidere være garanti for reel praktisering af demokrati i alle landene gennem fuld udøvelse af de grundlæggende rettigheder og arbejdstagernes rettigheder samt deltagelse i det demokratiske liv.

1.5 Særlig opmærksomhed bør rettes mod den dramatiske og foruroligende situation for kvinderne i alle landene i regionen, som ikke har de mest fundamentale rettigheder. Kvinders rettigheder og beskyttelse bør spille en fremtrædende rolle på alle områder, som vedrører forbindelserne mellem EU og Stillehavsområdet. Den omfattende kønsrelaterede vold og det lave niveau for kvinders deltagelse i beslutningstagningen og ringe andel af høje stillinger bekymrer EØSU og dets partnere og bør spille en vigtigere rolle i Kommissionens tekst og fremtidige aktiviteter.

1.6 For EØSU er det afgørende at arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet som helhed udvikles i denne region ligesom i andre regioner, der har en interesse i aftaler indgået med EU. Derfor er det afgørende, at der indføres og iværksættes egnede instrumenter, som i praksis gør det muligt at nå dette mål. I bevidstheden om de vanskeligheder, der ligger i den geografiske beliggenhed, som også lægger begrænsninger på strukturerede bilaterale forbindelser, vil det efter EØSU's mening være særdeles nyttigt at oprette et netværk og et blandet udvalg på territorialt, nationalt og om muligt regionalt plan. Sådanne kanaler for deltagelse skulle kunne fremme den aktive inddragelse af alle arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet i alle

faser vedrørende fastlæggelsen, gennemførelsen og overvågningen af aftalerne. Dette bør være et helt centralt princip. Der er brug for et initiativ, som kan sætte skub i oprettelsen af et egentligt økonomisk og socialt råd i regionen blandt andet for at styrke dialogen med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet og forbedre alle lokale aktørers kapacitetsopbygning, og hertil bør der afsættes specifikke midler.

1.7 EØSU anser det for meget vigtigt at foretage en koordinering af EU's forskellige aktioner i de respektive direktorater i Kommissionen, som arbejder med programmerne, og i EU-Udenrigstjenesten samt at inddrage WTO på området. Koordinering har afgørende betydning pga. de offentlige forvaltningers beskedne størrelse i de berørte lande. En sådan fremgangsmåde kan give lejlighed til en beslutsom indsats fra EU-Udenrigstjenestens side i håbet om, at EU kan styrke sin udenrigspolitiske indsats med afsæt i en større koordinering mellem EU-landene.

1.8 Kommissionens meddelelse vægter klimaaspektet højt. EØSU konstaterer imidlertid, at økonomisk udvikling har stor betydning for evnen til at håndtere klimaproblematikken. For at sikre en inklusiv, bæredygtig og integreret vækst til gavn for regionens udvikling anser EØSU det for afgørende, at der garanteres sammenhæng mellem udviklingspolitikker og miljøbeskyttelsesforanstaltninger såvel som inden for andre politikområder såsom handel, fiskeri, landbrug, fødevarerikkerhed, forskning og støtte til menneskerettigheder og demokrati. Kriterierne for bistandsydelse bør baseres på veldefinerede og forud fastlagte indikatorer blandt andet med henblik på den efterfølgende overvågning af programmerne og via koordinering mellem de forskellige donorer.

1.9 EØSU er enig i tanken om at differentiere interventionerne og således skelne mellem AVS-lande og oversøiske lande under hensyntagen til de forskellige forhold, der gør sig gældende i de enkelte lande mht. administrativ opbygning og udvikling, med det mål at optimere mulighederne for regional integration. De oversøiske territoriers situation skal også tages med i betragtning, idet de er længere fremme i udviklingen end de andre lande og allerede nyder godt af Den Europæiske Udviklingsfond og af bilateral støtte. Disse tiltag bør koordineres med programmerne for de andre lande i regionen. Disse territorier vil kunne udgøre en vigtig referenceramme for udbredelsen af de rettigheder, værdier og god praksis, der kendetegner de europæiske politikker, som fokuserer på inklusiv vækst.

1.10 Hvad handelsaftalerne angår, vil det på trods af de nuværende vanskeligheder være nyttigt at gå i retning af en aftale for hele området til afløsning for de bilaterale aftaler, idet man dog skal huske på, at der i handelssammenhæng – bortset fra fiskerisektoren – er tale om små økonomiske enheder.

1.11 EØSU anser det endvidere for hensigtsmæssigt, at EU nøje følger de forhandlinger om havretsspørgsmål i tilknytning til KONTINENTALSOKLEN, der foregår i FN's Kontinentalsokkelkommission, især når de vedrører den region, som denne udtalelse drejer sig om.

2. Indledning

2.1 Som bekendt har EU indgået forskellige partnerskaber i Stillehavsområdet; dette nye partnerskab omfatter 15 uafhængige østater ⁽¹⁾, 4 oversøiske lande og territorier (OLT) ⁽²⁾, Stillehavsoernes Forum (PIF), Australien og New Zealand – nøglemedlemmer i forummet og ligesindede partnere. Efter strategien fra 2006 er målet at konsolidere EU's rolle i regionen, dels fordi EU er den næststørste donor i regionen efter Australien, dels for at bidrage til den økonomiske og sociale udvikling i hele regionen i erkendelse af, at det er nødvendigt også at sikre fuld overholdelse af rettigheder og konsolidering af demokratiske institutioner.

2.2 Med udgangspunkt i Cotonou-aftalen (EU-AVS) vil EU med denne meddelelse koncentrere sin indsats i Stillehavet som region betragtet omkring nogle grundlæggende mål i henhold til dagsordenen for forandring ⁽³⁾:

- at fremme sammenhængen mellem på den ene side udvikling, miljøbeskyttelse og andre EU-politikker som handel, miljø, fiskeri, forskning og på den anden side anerkendelse og fuld udøvelse af menneskerettigheder og demokrati;
- at tilpasse og strømline metoderne bag EU's ydelse af offentlig udviklingsbistand (ODA) og afsætte øgede midler til kampen mod risiciene i forbindelse med klimaændringerne i Stillehavet for at øge bistandens samlede merværdi og resultaterne, virkningerne og effektiviteten heraf;
- at stimulere en god regional integration af Stillehavs-OLT'erne og styrke deres muligheder for at fremme EU's værdier og blive katalysatorer for en inklusiv og bæredygtig vækst, der styrker den menneskelige udvikling i regionen;
- at udarbejde en positiv liste over emner af fælles interesse i FN og andre internationale fora sammen med Stillehavslandene
- at arbejde sammen med ligesindede partnere for at forsvare menneskerettighederne og hjælpe med at konsolidere de demokratiske processer i regionen.

⁽¹⁾ Cookøerne (ingen stemme i FN), Mikronesiens Forenede Stater, Fiji, Kiribati, Marshalløerne, Nauru, Niue (ingen stemme i FN), Palau, Papua Ny Guinea, Samoa, Salomonøerne, Østtimor, Tonga, Tuvalu og Vanuatu.

⁽²⁾ Fransk Polynesien, Ny Kaledonien, Pitcairn og Wallis og Futuna.

⁽³⁾ Meddelelse fra Kommissionen: Forbedring af virkningen af EU's udviklingspolitik: En dagsorden for forandring COM(2011) 637 af 13.10.2011.

EU, der af lokale partnere og aktører anerkendes som førende i kampen mod klimaændringerne og deres virkninger, agter at konsolidere sin tilstedeværelse i regionen på ansvarlig vis.

2.3 De fleste østater og territorier i Stillehavet er små set i forhold til befolkningens størrelse, men arealmæssigt udstrakte og forskelligartede, hvilket rejser ikke så få problemer på grund af regionens særlige geografiske placering. Denne omstændighed gør regionen til en skrøbelig og sart enhed forenet af ikke mindst det fælles marine økosystem, som har en enestående værdi, der fortjener opmærksomhed og beskyttelse.

2.4 Det er ikke et nemt mål at opfylde ikke kun af de grunde, der nævnes i meddelelsen, men også på grund af de begrænsninger, som den økonomiske krise sætter for Unionens udenrigspolitik og som også vil kunne påvirke den fremtidige Cotonou-aftale efter 2020. Disse landes placering gør dem imidlertid til et geostrategisk område, der også har betydning for EU i betragtning af deres naboskab med lande som Kina og Japan. Det vil i dette øjemed være meget nyttigt i højere grad at inddrage OLT'erne og få dem til at bidrage mere til udbredelsen af EU's politikker og gennemførelsen af programmerne og EU's retskultur, hvilket utvivlsomt vil være til gensidig gavn.

3. Positive aspekter

3.1 Opmærksomhed over for klimaændringernes virkninger og alvorlige konsekvenser i hele regionen både for økosystemets stabilitet og endda dets overlevelse og mht. risiciene for en stadig mere skævt fordelt bæredygtig vækst i de berørte lande set ud fra et rent økonomisk og budgetmæssigt synspunkt, men også politisk og socialt, hvilket kan øge risiciene og hæmme opfyldelsen af De Forenede Nationers millenniummål;

3.2 Opmærksomhed over for behovet for integrerede tiltag fra de forskellige internationale aktører i den bilaterale og multilaterale bistand, som i dag er så opsplittet, at den ikke kan blive fuldt ud effektiv. Forbedring af de finansielle instrumenter og af selve bistandens effekt;

3.3 Nødvendigheden af en koordinering med de internationale organisationer; Kommissionens meddelelse nævner især De Forenede Nationer i forbindelse med virkningerne af klimaændringerne;

3.4 Opmærksomhed over for det regionale samarbejde og behovet for at styrke (om ikke opbygge) sektorielle programmer og udviklingsplaner støttet af regionale organisationer for at fremme en integreret tilgang til bistanden og forvaltningen af den såvel som til selve strategierne for regionens udvikling;

3.5 Vægt på dialogen med de lokale institutionelle aktører om udformning af bistandsprogrammerne og deling af ansvaret for deres gennemførelse;

3.6 Opmærksomhed over for den nødvendige styrkelse af interventionernes effektivitet og fremhævelse af behovet for sammen med modtagerlandene at indføre fælles mekanismer for overvågning, forvaltning og gennemførelse af dem. På dette område efterlyses større specifik information;

3.7 Analyse af de multilaterale og bilaterale donoreres metoder for bistandsydelse og tilsagn om at tilpasse disse metoder for at imødegå de hindringer, som de små administrationer i østaterne og territorierne i Stillehavet står over for; hensyntagen til vanskeligheder, som modtagerlandene har med at indbygge bistanden i nationale udviklingsplaner, hvilket kræver målrettede interventioner for at forbedre de nationale myndigheders kapacitetsopbygning;

3.8 Udtryk for bekymring over krænkelse af de grundlæggende rettigheder i Fiji – en situation, som Kommissionen agter at følge – men uden specifikt at komme ind på eventuelle yderligere betingelser for ydelse af bistand.

4. Kritikpunkter

4.1 Kommissionens meddelelse giver først og fremmest ikke nogen klare anvisninger på, hvordan EU agter at udforme og styrke interventionerne, når der ses bort fra de kortsigtede mål, som er vigtige, men ufuldstændige, hvis man vil påvirke områdets fremtidige bæredygtighed. Der er tale om en specifik, vidtstrakt region, der omfatter et stort antal små og meget små lande målt i indbyggertal, men store i geografisk udstrækning; lande, der har forskellige tilgange, forskellige holdninger til nødvendigheden af interventioner med henblik på en bæredygtig udvikling på langt sigt, og en forskelligartet opfattelse af, hvilke regler der skal anvendes på nationalt plan og i territorialfarvandet og de internationale farvande, hvor landene grænser op til hinanden.

4.2 EØSU mener, at der er behov for en integreret, langsigtet tilgang med ansvarsdeling mellem alle aktører, som opererer i området – det være sig internationale institutionelle aktører, andre lande eller lokale aktører. Kommissionens forslag til partnerskab bør tage højde for forhandlingerne om revisionen af EU's nye budget, de nye prioriteter, som vil blive nedfældet i millenniummålene efter 2015, og optakten til forhandlinger om den nye Cotonou-aftale.

4.3 I de opstillede mål ville det være nyttigt at fokusere mere på den integrerede udvikling af Stillehavsområdet, udviklingspolitikkerne og interventionspolitikkerne; f.eks. nævnes landbrug og fødevarerikkerhed kun i forbindelse med konsekvenserne af klimaændringerne i regionen. Landbruget udgør grundlaget for levedygtige landdistrikter. Skønt landbruget hovedsageligt producerer til eget forbrug – kun sukkerrørs- og palmeolieproduktionen tegner sig for en eksport af en vis betydning – er der et problem med forvaltningen af naturressourcerne og bæredygtig udnyttelse af landbrugsjorden. Det skal bemærkes, at nogle af de berørte lande mistede deres præferencestatus som følge af EU's reform af sukkerpolitikken i 2006, hvilket fik negative følger for beskæftigelsen.

4.4 Kommissionen fokuserer hovedsageligt på risiciene ved klimaforandringerne, som udgør en trussel mod nogle landes og økosystemets overlevelse (stigende havniveau, skovenes uddøen, forsøltning af grundvandet, stigende havtemperatur osv.). Derfor foreslår Kommissionen, at bistandsmidlerne først og fremmest tildeles denne sektor. Ikke desto mindre burde man satse på integrerede, sammenhængende programmer for bæredygtig udvikling og vækst med forpligtelser, som fastlægges af modtagerlandene. Her ville det også være nyttigt at inddrage den private sektor, især SMV'erne.

4.5 EØSU mener, at en strategisk, integreret tilgang til bistanden er nyttig, og meddelelsen er en god begyndelse. Man bør tilskynde til en fælles indsats mellem Kommissionens forskellige direktorater, især GD for Udvikling og Samarbejde, GD for Maritime anliggender og fiskeri, GD for Handel, GD for Sundhed og Forbrugerbeskyttelse og GD for Forskning samt EU-Udenrigstjenesten; der er sket fremskridt, men deres arbejde bør koordineres⁽⁴⁾ bedre for at skabe større sammenhæng i EU's politik.

4.6 Især fiskerisektoren, som er af afgørende betydning for alle landene i Stillehavet, men også for EU i betragtning af EU-landenes store import (især tun), burde tilgodeses mere i interventionerne, da det i dag er nødvendigt at bevare produktionens

⁽⁴⁾ Den samlede udviklingsbistand og støtte til bekæmpelse af klimaændringerne til landene i Stillehavet og de oversøiske lande og territorier for perioden 2008-2013 udgør omkring 785 millioner EUR, hvoraf 730 millioner EUR stammer fra den 10. EUF og 56 millioner EUR fra EU's budget. Uden at medregne de nationale programmer finansieres det regionale samarbejde mellem EU og Stillehavet i perioden 2008-2013 til en begyndelse med 95 millioner EUR som et supplement til finansieringerne fra de tematiske programmer under instrumentet til finansiering af udviklingsarbejde. Det regionale program EU-Stillehavet sigter mod at styrke regionens kapacitet til økonomisk integration og handel (45 millioner EUR), støtte til civilsamfundet og styrkelse af kapaciteten til forvaltning af de offentlige finanser (10 millioner EUR) samt fremme af en bæredygtig forvaltning af naturressourcerne (40 millioner). Kommissionen har endvidere annonceret den forestående lancering af ordningen til fremme af infrastruktur i Stillehavet (Pacific Infrastructure Facility) for at øge investeringerne i nøgleinfrastruktur med det mål at gøre regionen mere konkurrencedygtig på de globale markeder og sætte skub i den økonomiske vækst, mindske fattigdommen og finansiere grønne instrumenter og tilpasningen til klimaændringerne.

og økosystemets bæredygtighed og forhindre rovdrift, som ville kunne true det fremtidige fiskeri. EØSU ser positivt på den indsats, som EU har iværksat i kampen mod det ulovlige fiskeri via anvendelsen af EU's IUU-forordning, som har til formål at forebygge, afværge og standse ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri (IUU-fiskeri). På grundlag af denne forordning har Kommissionen underrettet to lande i regionen (Vanuatu og Fiji) om muligheden for at blive identificeret som tredjelande, der ikke samarbejder om bekæmpelse af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri.

4.6.1 Af disse grunde bør Unionen opretholde AVS-præferenceordningerne som det for nyligt er sket for nogle lande i regionen⁽⁵⁾, omend Unionen bør tage højde for risikoen for forvridding af konkurrencen med de andre aktører i sektoren.

4.6.2 EØSU erkender, at der er objektive vanskeligheder i denne sektor, og ser positivt på de tre partnerskabsrammeaftaler, der er indgået med Kiribati, Salomonøerne og Mikronesiens Forenede Stater, men håber, at man vil kunne nå frem til en samlet aftale med alle de berørte lande om de regler, der skal gælde i territorialfarvande og de internationale farvande i denne region.

4.7 I forbindelse med koordineringen af de forskellige former for handelsstøtte, som med rette fremhæves i meddelelsen, kommer Kommissionen slet ikke ind på WTO's aktiviteter i regionen, skønt 6 lande blandt øerne i Stillehavet er medlemmer af denne organisation og nyder godt af programmer og specifikke fordele.

4.8 Handel (WTO): Fiji, Papua Ny Guinea, Salomonøerne, Tonga, Samoa og Vanuatu er medlemmer af WTO, som via de forskellige tiltrædelsesaftaler søger at sikre et stabilt og integreret handelssystem på regionalt plan for at udnytte mulighederne og bruge ressourcerne og stordriftsfordelene mere effektivt.

4.8.1 WTO oprettede i 2004 et repræsentationskontor for Stillehavsoerne (*Pacific Islands Forum Representative Office*) i Geneve for at bane vejen for større integration af de administrative systemer og fremme kapacitetsopbygningen inden for handel og den multilaterale dagsorden, som er af vital betydning for disse små økonomier.

⁽⁵⁾ Se NAT/459, *Situationen inden for EU's tropiske tunfiskeriflåde og dens udfordringer*, ordfører: Gabriel Sarró Iparraguirre, EUT C 48 af 15.2.2011, s. 21-26.

4.8.2 Det forekommer overordentligt nyttigt, at Den Europæiske Union – bl.a. på grundlag af den fornyede Cotonou-aftale – etablerer tætte og strukturerede forbindelser med repræsentationskontoret i Geneve og med WTO. En koordineret tilgang har afgørende betydning, ikke mindst fordi de offentlige forvaltninger i mange af disse lande har et begrænset omfang. På den måde bliver det muligt at koordinere initiativerne til støtte for disse økonomier med de allerede iværksatte programmer for teknisk bistand, som ikke koordineres på multilateralt plan. Hertil kommer, at der har været en lang periode med svag og ustabil økonomisk vækst med enorme forskelle mellem landene – Papua Ny Guinea og Salomonøerne har nydt godt af en højere vækstrate takket være råvarepriserne, mens Fiji og Samoa, som er svagere økonomier, har måttet kæmpe med konsekvenserne af naturkatastrofer⁽⁶⁾.

4.8.3 Endvidere bør der fokuseres specifikt på SMV'ernes udvikling og på oprettelse af regionale støttetjenester for SMV'er, som bør foreslås og oprettes på multilateralt plan med anvendelse af de allerede eksisterende ressourcer og programmer under WTO, IMF og Verdensbanken, også for så vidt angår udviklingen af landdistrikterne.

4.9 Kommissionens meddelelse omtaler med rette de sociale risici ved en svag økonomisk udvikling af disse øer, udvandringen af uddannet arbejdskraft, som ikke finder beskæftigelsesmuligheder på stedet, samt de sociale konsekvenser af klimaændringerne. Ifølge data fra Verdensbanken befinder Salomonøerne, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Østtimor og Tuvalu sig i gruppen af mindst udviklede lande (Least Developed Countries – LDC) og fattigdommen er udbredt. I Papua Ny Guinea, som er det største land i Stillehavet, lever over 40 % af befolkningen under fattigdomsgrensen. Disse data har betydning for opfyldelsen af millenniummålene og kræver koordinerede tiltag på internationalt plan. Meddelelsen nævner dog ikke den indsats, der gøres af FN's forskellige agenturer til støtte for den økonomiske og sociale udvikling.

4.9.1 De forskellige programmer under De Forenede Nationers agenturer er uundværlige og bør bakkes op af Kommissionen, eftersom de hjælper med til at skabe den nødvendige knowhow og kapacitetsopbygning, som gør det muligt at absorbere og styrke bistanden fra de forskellige donorer, herunder EU. Desuden går de i retning af at give de nationale myndigheder, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet større del i ansvaret, og de fremmer oprettelsen af deltagelsesbaserede demokratiske institutioner.

5. Rettigheder, demokrati, fagforeningsfrihed, situationen i Fiji

5.1 Øerne i Stillehavet betragtes af de internationale finansielle institutioner som værende nogle af de mest ugunstigt stil-

lede i verden: isolerede, tyndt befolkede, med en kraftig tendens til udvandring, lave almene og faglige uddannelsesniveauer, enorm mangel på specifikke kompetencer inden for handel og internationale økonomiske aktiviteter.

5.1.1 Især de unges vilkår er vanskelige på grund af forskellige faktorer såsom geografisk isolation, grænserne for økonomisk udvikling (små økonomier, som er utilstrækkeligt integrerede indbyrdes, og begrænsede indenlandske markeder), demografisk udvikling med en hastigt voksende ung arbejdskraft⁽⁷⁾. Australien har iværksat et støtteprogram for sæsonarbejdere fra de dårligst stillede lande i Stillehavet. Denne form for støtte bør fremmes og også rettes mod andre lande i regionen.

5.1.2 Kvindernes situation er dramatisk og foruroligende på grund af den omfattende udnyttelse og fornedrende behandling, de udsættes for, og fordi der er gjort meget få fremskridt i udforskningen af effektive løsninger. Kvinderne er stadig udsat for en kraftig diskrimination dels gennem en næsten ikke-eksisterende deltagelse i det normale arbejdsmarked og det politiske liv, dels i form af udbredte krænkelse af grundlæggende rettigheder gennem vedvarende og omfattende voldshandlinger i alle landene. Det er ikke kun et kulturelt spørgsmål, men det drejer sig også om at give dem muligheder for beskæftigelse, integration og deltagelse. Der bør i EU's handlingsplan henvises udtrykkeligt til ligestilling mellem kønnene og kvindernes frigørelse under gennemførelsen (2010-2015), hvilket blandt andet kræver anvendelse af præcise indikatorer for kvindernes deltagelse i den nationale administration.

5.2 Respekten for menneskerettighederne og demokratiet er uomgængelige betingelser for EU's politik for bistand og samarbejde. Heriblandt regnes fagforeningsrettighederne, som er anerkendt internationalt i de otte grundlæggende ILO-konventioner.

5.3 Også Cotonou-aftalen anerkender den grundlæggende betydning af respekten for menneskerettigheder og de demokratiske institutioner for skabelsen af en stabil og fremgangsrig økonomi. Desværre gør meddelelsen – som dog drejer sig om en regional strategi – ikke tilstrækkeligt rede for de alvorlige krænkelse, der foregår især i **Fiji, som bekendt den anden største ø i regionen efter geografisk udbredelse og befolkningens størrelse.**

⁽⁶⁾ IMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (Okt. 2011).

⁽⁷⁾ I Samoa er kun 500 unge ud af 4 000 arbejdssøgende unge i beskæftigelse, i Vanuatu er forholdet 700 til 3 500, i Fiji ligger ungdomsarbejdsløsheden på omkring 46 %. Se også UNICEF: *Investing in Youth Policy*, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011).

5.4 Situationen i Fiji er slet og ret uacceptabel: regeringen, som siden statskuppet i 2006 ledes af en militærjunta, indledte i 2011 en aggressiv kampagne for at opløse fagbevægelsen og fratage arbejdstagerne i Fiji deres grundlæggende rettigheder, hvorved den overtrådte ILO-konvention nr. 87 og 98, som regeringen havde ratificeret. Ophævelsen af ytrings-, forenings- og forsamlingsfriheden, tilfælde af tortur og mishandling, vold mod kvinder og mindreårige samt ophævelsen af arbejdstagernes mest grundlæggende rettigheder gør Fiji til et emblematiske tilfælde, som EU ikke længere kan tolerere. Skønt artikel 96 i Cotonou-aftalen er blevet anvendt, anser EØSU det for nødvendigt med en mere håndfast intervention over for Fiji, blandt andet med henblik på valget i 2014 og arbejdet med at udforme den nye forfatning.

5.5 Situationen i Fiji blev på ny drøftet på mødet i november 2012 i ILO's Styrelsesråd, som vedtog en specifik resolution, blandt andet i lyset af Fiji-regeringens nylige beslutning om at udvise ILO's delegation, som var på en mission bemyndiget af ILO's styrelsesråd⁽⁸⁾. EU kan ikke undlade at tage spørgsmålet op på en konsekvent måde sammen med de medlemsstater, som også har fordømt situationen i ILO-regi.

5.6 Civilsamfundets muligheder for at handle er i dette tilfælde vanskelige, næsten ikke-eksisterende. Tværtimod bliver civilsamfundets mest elementære rettigheder åbenlyst krænket i strid med ethvert demokratisk princip, og EØSU kan ikke acceptere nogen tøven over for sådanne krænkelser. EØSU bør tilkendegive sin holdning over for de andre EU-institutioner og handle derefter⁽⁹⁾.

5.7 Det er nødvendigt at intervenere med større fasthed såvel direkte som på bilateralt plan ved at fastlægge de nødvendige betingelser for ydelse af EU-bistand og bekræfte, at når det gælder rettigheder har EU's medlemsstater en fælles holdning, som er i overensstemmelse med Unionens grundlæggende principper, og som ikke er til forhandling.

6. Arbejdsmarkedets parters og civilsamfundets rolle

6.1 For EØSU er civilsamfundets inddragelse grundlaget for udviklingen af de forskellige former for partnerskab med det sigte at nå målene om økonomisk og social samhørighed. Denne rolle er endnu vigtigere i forbindelse med rettigheder og demokrati, hvis overholdelse er en forudsætning for at nyde godt af EU's politik for bistand og samarbejde.

⁽⁸⁾ Pressemeldelse om Fiji fra Trade Union Congress (TUC) af 19.9.2012 og ILO's efterfølgende dokumentation, som er under udarbejdelse.

⁽⁹⁾ Se Rådets brev.

6.2 Det organiserede civilsamfunds deltagelse udgør et prioriteret mål også i denne region, trods mindst to objektive begrænsninger: for det første de særlige geografiske forhold, øernes sårbarhed og spredte befolkning, som reelt gør det meget vanskeligt at udøve denne rettighed; den anden begrænsning vedrører udøvelsen af demokrati og det organiserede civilsamfunds aktive deltagelse i institutionernes arbejde.

6.3 EØSU anmoder dog om, at man gør alt for at inddrage repræsentanterne for lokalsamfundene i fastlæggelsen, gennemførelsen og overvågningen af EU's projekter, især dem, der vedrører miljøbeskyttelse, social og civil dialog, udvikling og forsvar for rettigheder og demokrati.

6.4 EØSU anmoder om, at der hurtigst muligt oprettes et partnerskab mellem EU og Stillehavet med deltagelse af det organiserede civilsamfund for sammen at kunne tage mere effektivt fat på at løse regionens problemer⁽¹⁰⁾. Der bør også nedsættes et udvalg til overvågning af programmerne som grundlæggende element i deltagelsen.

7. Meddelelsens henstillinger til indsats: bemærkninger

7.1 Den indsats, som EU anbefaler, med fokus på risiciene i forbindelse med klimaændringerne i Stillehavsområdet, kan kun støttes delvist, for så vidt som der savnes en integreret tilgang til den bæredygtige udvikling af regionen.

7.2 Det er nødvendigt at fremme og tilstræbe en bedre koordineret tilgang mellem EU-Udenrigstjenesten og Kommissionens forskellige generaldirektorater med det mål at udforme sammenhængende og strategiske programmer, som leder de disponible midler i retning af beskyttelsen af miljøet og af fiskeriet, men også i retning af integrerede programmer for bæredygtig udvikling og udvikling af landdistrikterne.

7.3 EØSU er enig i nødvendigheden af at styrke dialogen med de lokale myndigheder, men der bør være garanti for en mere systematisk inddragelse af civilsamfundet i form af et permanent panel til evaluering af bistanden og analyse af dens effekt.

⁽¹⁰⁾ EØSU's udtalelse om Civilsamfundets rolle i flerpartshandelsaftalen mellem EU, Columbia og Peru, EUT C 299 af 4.10.2012, s. 39-44.

7.4 EØSU anser det for nødvendigt at videreføre møderne mellem samtlige donorer og modtagerlande for at sikre den koordinering af programmerne, som Kommissionen lægger vægt på. Anvendelsen af bistanden og evalueringen af dens effekt er stadig af afgørende betydning. I denne forbindelse er det vigtigt, at der ud over en tidlig informations- og uddannelsesindsats også foretages en opfølgning via et blandet udvalg med deltagelse af først og fremmest arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet.

7.5 Som sagt bør der strammes op på vurderingerne af de grundlæggende menneskerettigheder, den uacceptable situation for kvinderne i regionen, de begrænsede beskæftigelsesmuligheder for de unge, civilsamfundets rolle i alle landene og især den særlige situation i Fiji.

Bruxelles, den 17. januar 2013

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

ABONNEMENTSPRISER 2013 (ekskl. moms, inkl. normale forsendelsesomkostninger)

EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	1 300 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, papirudgave + årlig dvd	22 officielle EU-sprog	1 420 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	910 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, månedlig kumulativ dvd	22 officielle EU-sprog	100 EUR pr. år
Supplement til EUT (S-udgaven), udbud og offentlige kontrakter, dvd, 1 udgave pr. uge	Flersproget: 23 officielle EU-sprog	200 EUR pr. år
EU-Tidende, C-udgaven — udvælgelsesprøver	Sprog iht. udvælgelsesprøve(r)	50 EUR pr. år

Den Europæiske Unions Tidende, der udkommer på EU's officielle sprog, fås i abonnement i 22 sprogudgaver. EU-Tidende omfatter L-udgaven (retsforskrifter) og C-udgaven (meddelelser og oplysninger).

Der abonneres særskilt på hver sprogudgave.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 920/2005, offentliggjort i EU-Tidende L 156 af 18. juni 2005, er Den Europæiske Unions institutioner midlertidigt fritaget for forpligtelsen til at udarbejde og offentliggøre alle retsakter på irsk. Irske udgaver af EU-Tidende vil derfor blive markedsført særskilt.

Abonnementet på supplementet til EU-Tidende (S-udgaven (udbud og offentlige kontrakter)) omfatter alle udgaver på de 23 officielle sprog på én dvd.

Abonnenter på *Den Europæiske Unions Tidende* kan uden ekstra omkostninger rekvirere eksemplarer af diverse bilag til EU-Tidende (C ... A-udgaver). Abonnenterne gøres opmærksom på udgivelsen af bilagene ved hjælp af »meddelelser til læserne« i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Salg og abonnementer

Betalingsabonnementer på diverse tidsskrifter, som f.eks. *Den Europæiske Unions Tidende*, kan købes gennem vore salgsganter. Listen over salgsganterne findes på internettet:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) giver direkte og gratis adgang til EU-retten. Via dette netsted kan man konsultere *Den Europæiske Unions Tidende*, og netstedet indeholder endvidere traktaterne, retsforskrifter, retspraksis og forberedende retsakter.

Yderligere oplysninger om Den Europæiske Union findes på: <http://europa.eu>

Den Europæiske Unions Publikationskontor
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA